บอกเล่าก้าวเข้าสู่พุทธ

**ที่ระลึก พุทธชยันตี ๒,๖๐๐ ปี
แห่งการตรัสรู้ธรรม**

กรกฎ เทวสถิตย์ (ศรีเจริญ)

ประธานคณะกรรมการมูลนิธิสรรพราเชนทร์
บรรยาย

บอกเล่าก้าวเข้าสู่พุทธ ที่ระลึก พุทธชยันตี ๒,๖๐๐ ปี แห่งการตรัสรู้ กรกฎ เทวสถิตย์ (ศรีเจริญ)

บอกเล่าก้าวเข้าสู่พุทธ

ที่ระลึก พุทธชยันตี ๒,๖๐๐ ปี
แห่งการตรัสรู้ธรรม

กรกฏ เทวสถิตย์ (ศรีเจริญ)
ประธานคณะกรรมการมูลนิธิสรรพราเชนทร์ จ.สมุทรสงคราม
บรรยาย

บอกเล่าก้าวเข้าสู่พุทธ

ที่ระลึก พุทธชยันตี ๒,๖๐๐ ปี แห่งการตรัสรู้ธรรม

กรกฎ เทวสถิตย์ (ศรีเจริญ)
ประธานคณะกรรมการมูลนิธิสรรพราเชนทร์ จ.สมุทรสงคราม
บรรยาย

พิมพ์ครั้งที่ ๑ : ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๕๕

จัดพิมพ์โดย : มูลนิธิสรรพราเชนทร์

ที่ปรึกษา : ดร.กนกรัตน์ ศรีวิจิตร์

แบบปก-รูปเล่ม : ปุณณดา วิศาลกมล

ฝ่ายโรงพิมพ์ : หจก.โชคชัยการพิมพ์ แอนด์ กราฟฟิค

รายนามผู้สนับสนุนการพิมพ์

อาจารย์กาญจนา ศรีวิจิตร์

อาจารย์กัลยา ศรีวิจิตร์

อาจารย์พัฒน์ ภักดี

ดร.กนกรัตน์ ศรีวิจิตร์

ดร.รัชฎา ฟองธนกิจ

พระวิหาร พลเรือเอกพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์พระสยามเทวาสถิต
มูลนิธิสรรพราเชนทร์
ต.สนามจันทร์ อ.เมือง จ.นครปฐม (สำนักงานใหญ่ จ.สมุทรสงคราม)
โทรศัพท์ ๐๘๖ ๗๕๓ ๘๘๒๘ โทรสาร ๐๓๔ ๗๕๖ ๓๑๖
www.facebook.com/Korakod Srijaloen (มูลนิธิสรรพราเชนทร์)

อนุโมทนากถา

ก่อนอื่นขออนุโมทนาบุญ แด่ ดร.กนกรัตน์ ศรีวิจิตร์ และครอบครัว พร้อมด้วยคณะท่านผู้มีจิตศรัทธา ที่ได้ร่วมรับเป็นเจ้าภาพจัดพิมพ์หนังสือ "บอกเล่าก้าวเข้าสู่พุทธ" เพื่อเป็นที่ระลึกและร่วมฉลองพุทธชยันตี ซึ่งถือว่าเป็นปีที่ระลึกอันสำคัญยิ่งของชาวพุทธทั้งหลาย ด้วยในปีพุทธศักราช ๒๕๕๕ นี้ถือเป็นวาระครบ ๒,๖๐๐ ปี แห่งการตรัสรู้ธรรมของสมเด็จพระภูมิพระภาคเจ้าผู้ทรงเป็นศาสดาเอกของโลก

ในปัจจุบันชาวพุทธส่วนใหญ่ให้ความเคารพนับถือพระพุทธศาสนาในแง่ของพิธีกรรมความเชื่อ และบางครั้งก็เลยเถิดไปจนกลายเป็นความมงาย เป้าหมายอันเป็นสุดยอดของพระพุทธศาสนาคือพระนิพพาน ซึ่งพระพุทธเจ้าได้ตรัสไว้ว่าเป็นสิ่งที่พุทธศาสนิกชนสมควรทำให้แจ้งในชาติภพนี้ที่ได้เกิดมาเป็นมนุษย์นั้นกลับเหี่ยนเตียนลง คงเหลือแต่การเคารพนับถือพุทธศาสนาเพียงแค่เปลือก ชาวพุทธส่วนมากมิได้หวังจะไปพระนิพพาน ทำบุญโดยหวังเพียงแค่หลักประกันในชีวิตให้ได้ไปเสวยสุขในภพภูมิเทวดาเท่านั้น และยิ่งนับวันความเข้าใจในธรรมะขององค์ศาสดา

ก็ยิ่งจะฟั่นเฝือผิดเพี้ยนไป ธรรมะในพระพุทธศาสนาจึงให้ผลแก่ผู้ปฏิบัติได้ไม่เต็มที่เท่าที่ควรจะเป็น

ใจความของหนังสือเล่มนี้ ทั้ง ๓ ภาคมิได้กล่าวถึงเพียงแค่ธรรมะของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเท่านั้น หากแต่ได้นำข้อคิดสะกิดใจสอดแทรกให้ผู้ปฏิบัติธรรมได้หันหลังย้อนกลับมาเริ่มต้นเรียนรู้วิธีปฏิบัติในพระพุทธศาสนาที่เรารู้จักกันมาช้านานเสียใหม่ เพื่อยังผลของการปฏิบัติธรรมให้ได้รับประโยชน์สูงสุด แล้วเราท่านทั้งหลายก็จักไม่เสียดายที่ได้มีโอกาสเกิดมาเป็นมนุษย์ในชาติภพปัจจุบัน

สุดท้ายนี้ขออนุโมทนาบุญแก่ท่านทั้งหลาย ที่ร่วมเป็นเจ้าภาพจัดพิมพ์และผู้ประพฤติปฏิบัติธรรมทุกท่าน จงเจริญในธรรมอันประเสริฐถึงที่สิ้นสุดแห่งทุกข์โดยเร็ววันเทอญฯ

ขออนุโมทนาบุญ

กรกฎ เทวสถิตย์ (ศรีเจริญ)

ประธานคณะกรรมการมูลนิธิสรรพราเชนทร์

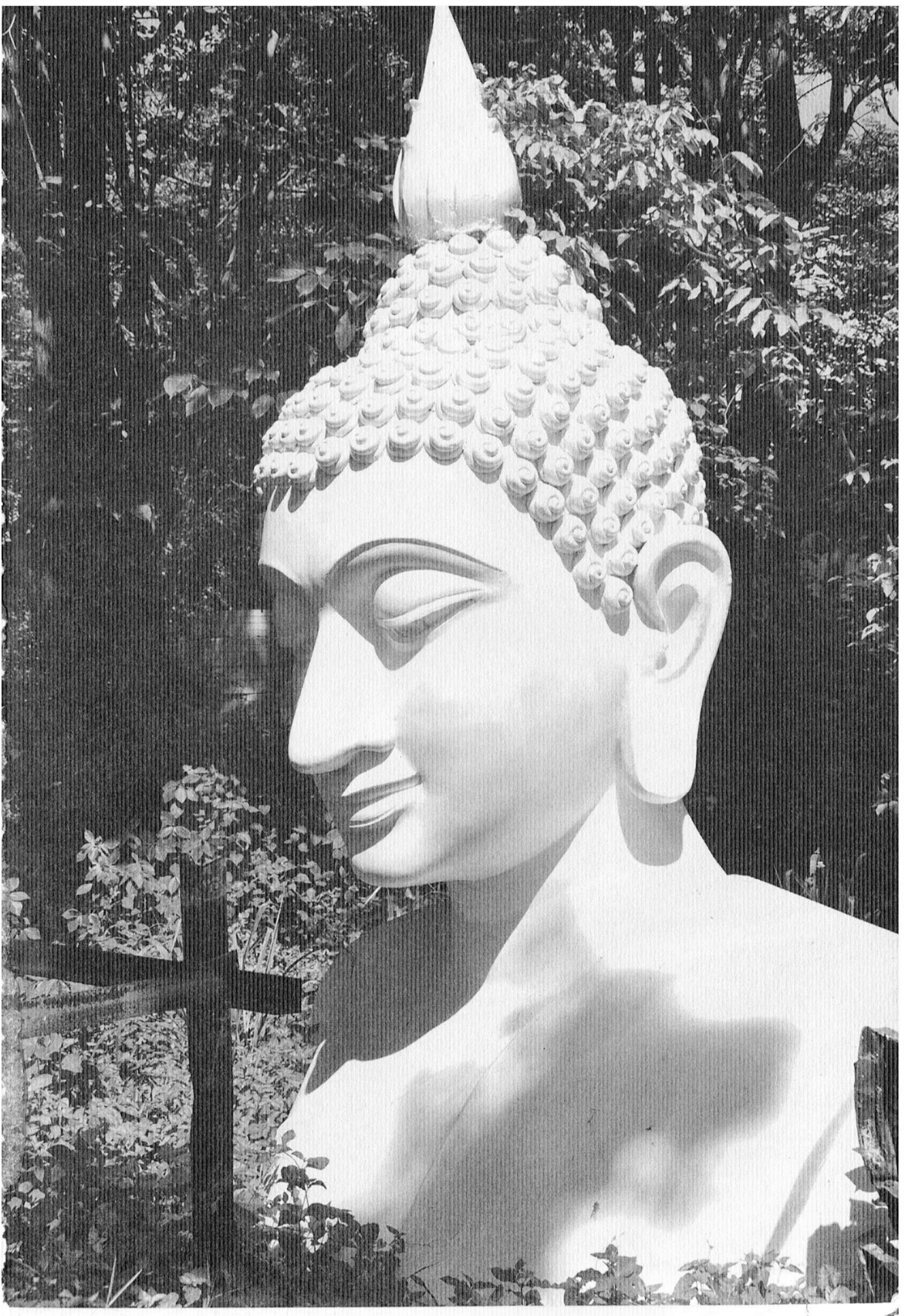
อารัมภบท

นับเป็นความโชคดีของผู้เขียน ที่หลายครั้งหลายคราได้มีโอกาสรับฟังธรรมะรวมทั้งข้อคิดในการปฏิบัติธรรมจากท่านประธานมูลนิธิสรรพราเชนทร์ ซึ่งผู้เขียนและผู้ที่มีโอกาสเช่นเดียวกันต่างน้อมนำมาเป็นข้อคิดและข้อปฏิบัติตามพื้นฐานสติปัญญาของตน ผู้เขียนค่อนข้างจะโชคดีกว่าผู้ที่มีโอกาสรับฟังธรรมอีกหลายท่านที่ทุกครั้งเมื่อมีการบันทึกข้อธรรมเป็นลายลักษณ์อักษร ผู้เขียนจะได้รับโอกาสอ่านธรรมะดังกล่าวเป็นคนแรกเพื่อจัดเรียบเรียงเนื้อความ และขัดเกลาถ้อยคำให้ราบรื่นง่ายต่อการอ่าน ครั้งหนึ่งเมื่อผู้เขียนได้อ่านและจัดเรียบเรียงธรรมะในบทแรกและบทที่สองของหนังสือเล่มนี้แล้ว ได้ให้อาจารย์กาญจนา ศรีวิจิตร์ ผู้เป็นพี่สาวของผู้เขียนช่วยตรวจหาคำผิด เมื่ออาจารย์กาญจนาได้อ่านธรรมะดังกล่าวแล้วบังเกิดศรัทธา ปวารณาตัวรับเป็นเจ้าภาพจัดพิมพ์ธรรมะที่ท่านประธานมูลนิธิฯ ได้รจนาขึ้น เพื่อแจกจ่ายให้กับสาธุชนทั่วไป ภายหลังผู้เขียนได้นำกุศลเจตนาของอาจารย์กาญจนาแจ้งแก่ท่านประธานมูลนิธิฯ

ท่านจึงดำริที่จะเขียนธรรมะในหัวข้อ ***“รู้ใจพระพุทธเจ้าเข้าสู่ทางพระนิพพาน”*** อันเป็นธรรมะในบทที่สามซึ่งเป็นบทสุดท้ายของหนังสือเล่มนี้ขึ้น

ท้ายที่สุดนี้ขอผลานิสงส์แห่งการเผยแผ่ธรรมะนี้จงบังเกิดมีแด่ท่านผู้รจนา ท่านผู้รับเป็นเจ้าภาพในการจัดพิมพ์หนังสือนี้และผู้เกี่ยวข้องทุกท่านให้ได้เข้าถึงซึ่งความหลุดพ้นจากวัฏสงสารอันเป็นจุดหมายที่แท้จริงที่พระพุทธองค์ทรงตรัสสอนโดยทั่วกัน

ดร.กนกรัตน์ ศรีวิจิตร์

ตอนที่ ๑
พระพุทธเจ้าทรงรู้และสอนเรื่องอะไร?

บรรยายเมื่อวันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๕๔
โดย อ.กรกฎ ศรีเจริญ ประธานคณะกรรมการมูลนิธิสรรพราเชนทร์

ณ โอกาสบัดนี้ ถือว่าเป็นโอกาสอันดีงาม ที่บรรดาท่านทั้งหลายได้มาร่วมประพฤติปฏิบัติธรรม เพื่อยกระดับพัฒนาจิตใจให้ส่งผลในด้านการประคองชีวิตและ ดำเนินไปตามสิ่งที่ถูกที่ควร สิ่งที่ข้าพเจ้าจะยกขึ้นมาบรรยายในครั้งนี้เป็นการบรรยายความรู้ในพระพุทธศาสนาเบื้องต้น ซึ่งท่านทั้งหลายอาจจะเคยได้ยินได้ฟังมาบ้างแล้ว จากพระมหาเถราจารย์หลายรูป หรือผู้ที่คงแก่องค์ความรู้ แต่ในวันนี้ก็จะขอโอกาสนำมาบรรยายเพิ่มเติม หรือพูดในแง่มุมมองที่สามารถมองเห็นภาพได้ชัดยิ่งขึ้นกว่าเดิม เพื่อจะได้ทำความเข้าใจอย่างถูกต้องในการนับถือพระพุทธศาสนา และเรียนรู้ข้ออรรถข้อธรรม อันพระผู้มีพระภาคเจ้าได้ทรงแสดงไว้อย่างเป็นทางตรงไม่ไขว้เขวออกนอกเส้นทางพระพุทธศาสนา ***เอ้า! เอา...ล่ะ*** ท่านทั้งหลายจงตั้งใจฟังให้ดี เพื่อจะได้รู้ตามไปด้วยกัน และได้รับประโยชน์สูงสุด

อันเบื้องต้นนั้น ก่อนที่จะแสดงข้อธรรมต่างๆโดยแยบคายแล้ว จะขอเริ่มทำความเข้าใจแก่ท่านทั้งหลาย ในเรื่องของพระพุทธศาสนา หรือธรรมะของพระพุทธเจ้าให้มีความเข้าใจไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อเป็นการง่ายในการเรียนรู้ธรรมะและนำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้องในกาลต่อไป หรือเท่ากับว่าวันนี้เรามาเริ่มต้นรู้จักพระพุทธศาสนาให้ถ่องแท้เสียก่อน เพราะว่าเราเกิดมาในพระพุทธศาสนานี้จริงอยู่ แต่โดยส่วนมากแล้วยังไม่เข้าใจแก่นแท้หรือหัวใจสำคัญของพระพุทธศาสนาเลยด้วยซ้ำ หรืออาจจะเป็นความเคยชินว่าตั้งแต่เราเกิดมาก็พบพระศาสนา ทำบุญกันตามอย่างพ่อแม่หรือญาติ เช่น เข้าวัดบ้าง ถือศีลบ้าง หรือบวชตามประเพณีนิยมบ้าง ทำกันไปเช่นนี้ จึงรู้สึกว่ามันไม่ใช่ของแปลกมันไม่ใช่สิ่งมหัศจรรย์ ก็เห็นเค้าทำกันมาแต่โบราณ เรารู้จักพระพุทธศาสนาก็ทำตามอย่างเขา หรือบ้างก็มีความเชื่อในเรื่องบุญบาป ก็ทำไปเพื่อประกันชีวิต หรือเห็นพระท่านเป็นบุรุษไปรษณีย์ เห็นวัดเป็นที่ทำการฯ นึกอยากจะส่งอะไรไปให้พ่อให้แม่ที่ล่วงลับก็เข้าวัด เอาอาหารที่พ่อแม่ชอบไปถวายพระให้พระท่านได้ฉัน พ่อแม่เราจะได้อิ่มด้วย ซึ่งมันก็ไม่ผิดมากนัก มันยังอยู่ในเรื่องกุศล อยู่ในขอบวงพระศาสนา หรือเข้าวัดไปรักษาศีล ถือศีลบวชศีลจาริณี บวชพราหมณ์ ปฏิบัติธรรม เพราะเชื่อว่าทำอย่างนี้ จะได้ไปสวรรค์ไม่ตกนรก นี่ก็ถือว่าไม่ผิดก็ยังอยู่ในขอบวงพระศาสนาเช่นกัน หรือบางท่านก็มีความเชื่อว่า ถ้ามีลูกชายเมื่ออายุครบบวชก็ให้บวชเสีย เผื่อพ่อแม่จะได้เกาะชายผ้าเหลืองลูกไปสวรรค์ ไอ้ลูกก็บวชตามประเพณีก็เชื่อกันว่าทำอย่างนี้เราจะได้บุญ พ่อแม่จะได้บุญ อันนี้ก็ไม่ผิดเช่นเดียวกัน แต่มันยังไม่ได้เป็นไปตามสิ่งที่ถูกที่ควร หรือหัวใจแก่นแท้ของพระพุทธศาสนาเท่าไหร่นัก พูดอย่างนี้คนทั่วไปก็ถามว่า อ้าวแล้วไอ้ที่ทำกันมามันไม่ถูก

โดยตรงหรือ? แล้วทำสิ่งไหนถึงจะถูกเล่า? ก่อนที่จะตอบเรื่องนี้ขอย้อนถามท่านทั้งหลายดูก่อนว่า รู้จักพระพุทธศาสนาตั้งแต่ลืมตาดูโลกใบนี้จำความได้จนถึงปัจจุบันนี้ ท่านรู้จักพระพุทธศาสนาอย่างไรบ้าง? พระพุทธเจ้าท่านทรงรู้อะไร? และสอนอะไร? ขอให้ตอบกันอย่างเต็มกำลังเต็มความสามารถเลยนะ ***เอ้า! ลองนึกดู***...บางคนมันยังไม่รู้เลยว่าพระพุทธเจ้า ท่านชื่ออะไร? ประสูติเมื่อไหร่? นิพพานเมื่อไหร่? นี่ขนาดพื้นๆ นี้มันยังไม่รู้เลย นับประสาอะไร จะไปรู้ที่พระพุทธเจ้าท่านรู้ท่านสอน บางคนฉลาดหน่อยก็ตอบว่า พระพุทธเจ้าท่านสอนเรื่องรักษาศีล ทำบุญ เข้าวัด สวดมนต์ บางคนก็ตอบว่า พระพุทธเจ้าสอนอนิจจังทุกขัง อนัตตา บางคนก็บอกว่าสอนเรื่องทำความดี ละเว้นความชั่วทำใจให้บริสุทธิ์ ไอ้ที่ตอบมาอย่างนี้ถูกหมดแหละไม่ผิดเลย ถูกต้องเห็นดีด้วยแต่มันถูกแบบกำปั้นทุบดิน มันถูกแค่เปลือก มันยังไม่ตรงทางไม่ตรงจุดหรือยังไม่ตรงใจความแก่นแท้ของพระศาสนา หรือพูดง่ายๆ มันยังใช้พระพุทธเจ้าไม่คุ้ม ยังหากำไรจากท่านไม่พอไม่เต็มกำลัง บางคนโง่มันคิดในใจเลย "บ๊ะ ไอ้ที่กูทำมาครึ่งคน ทำบุญนี่ สวดมนต์นี่ ยังไม่เต็มที่ต้องทำบุญเยอะๆ มากกว่านี้ ตระเวนไปทำเพิ่มอีกให้มันมากกว่าเดิมต้องสวดมนต์ให้มากกว่านี้ สวดกันไม่หลับไม่นอนเลย"

อย่างนี้เค้าเรียกว่ายิ่งพูดยิ่งคุยยิ่งหลงทาง !

คนหลงทางนี่มีมากนะในสมัยนี้ เห่อบุญเห่อสวรรค์ เห่อพระ วัดไหนดี วัดไหนดัง สมภารไหนเก่ง โบสถ์โอ่อ่าอลังการ ส้วมสวย ดูหมอแม่น ให้หวยฉมัง รีบไปกัน บ้างก็ไปหาเข้าวัดกันตามกิเลสอยากรวยอยากดัง บ้างก็เข้าวัดตามกิเลสที่อยากไปสวรรค์ ทำบุญประกันตัวเอง บ้างก็เข้าวัดไปเอาธรรมะมาศึกษา แต่ไม่ได้เอามาใช้เอามาประดับเกียรติยศศักดิ์ศรี บ้างก็เอามาถกเถียงจนถึงขั้นเปิดศึกชิงธรรมะเลย นี่ถึงขนาดนั้นเชียว สิ่งนี้เป็นอานุภาพกิเลสทั้งหมดพระพุทธเจ้าไม่เห็นด้วย ซึ่งเท่ากับว่าคนอดอาหารมาหลายวัน มาเจออาหารมีอาหารอยู่ตรงหน้าให้รับประทานบรรเทาความหิวโหย มุ่งตรงดิ่งเข้าไปที่จานอาหารเพื่อรับประทานอาหารนั้น แต่ดันไม่กินอาหารนั้น ไปกัดแทะเอาจานที่ใส่อาหารเข้าปรากฏว่าฟันหักเลือดอาบปากเป็นแผลจึงจะรู้ว่าเรากินจานเข้าไป แต่พอจะมากินอาหารนั้นก็กินเสียไม่ได้แล้ว เพราะจานแตกอาหารมันหกลงพื้นปากก็เป็นแผล เลยต้องอดต่อไป นี้อุปมาให้ฟังว่า เราท่านทั้งหลายมุ่งตรงสู่ธรรมะเข้าไปศึกษาเรียนรู้ธรรมะ แต่ดันไปขบกัดเอาเปลือกคือจานมารักษามาใช้มากินไม่ยอมเอาเนื้อแท้ของธรรมะมาใช้มาบริโภค นี้เรียกมาเดินทางผิดมหันต์ อันนี้มันใกล้กันมากนะ อย่าเผลอ เผลอแผล็บเดียวมันจะไปตามอำนาจกิเลสนั้นเชียว กลับกลายเป็นนำธรรมะไปเพิ่มกิเลสจากเดิมให้มันมากขึ้น แล้วกิเลสชนิดนี้นะ มันลบยากมันแก้ยากเสียด้วย เพราะโอสถคือยาวิเศษเราได้มาแล้วดันเอาไปรักษาผิดที่แล้วจะไปหายาวิเศษที่ไหนให้มันดีกว่านี้มารักษาได้อีกเล่า

มีเรื่องเล่าเรื่องหนึ่งว่า มีแม่ชีรูปหนึ่ง แกบวชอยู่วัดไหนไม่ทราบ แต่แกเป็นคนชอบคุยโอ้อวดในเรื่องการปฏิบัติธรรม ว่าแกปฏิบัติสำเร็จชั้นนั้น ชั้นนี้วันหนึ่งแม่ชีรูปนี้แกเข้าไปหาเจ้าอาวาสวัดมกุฏกษัตริยาราม และพูดอวดกับเจ้าคุณว่า "อิฉันละกิเลสได้มากแล้ว ตัดความโกรธได้หมดสิ้นแล้ว" แกพูดอยู่นั่นแหละ เจ้าคุณแกคงรำคาญในการคุยโม้ของแม่ชี แกเลยย้อนถามว่า "จริงหรือแม่ชี อีตอแหล" เท่านั้นแหละ ยายชีแกโกรธหน้าดำหน้าแดงเลย ลุกขึ้นยืนชี้หน้าเจ้าคุณแล้วพูดว่า "ท่านเจ้าคุณนี่! ทำไมพูดจาหยาบคายอย่างนี้" แล้วก็สะบัดก้นออกไปทันที ท่านเจ้าคุณท่านก็หัวเราะ แล้วพูดสำทับตามหลังว่า "แม่ชี ไหนว่าเธอตัดโกรธได้ไงเล่า ไอ้นี่มันแค่ข้อทดสอบพื้นฐานเองนะแม่ชี" นี่เป็นเรื่องหนึ่งที่เป็นอุทาหรณ์ให้ได้รู้ว่า เราท่านทั้งหลายอย่าคิดนะว่าเราเกิดในศาสนาพุทธแค่นี้พอแล้ว หรือไปเข้าวัดเข้าวาใส่บาตรทำบุญพอแล้ว หรือเอาใกล้กว่านั้นเข้าวัดไปบวชพระบวชชี เลือกเอาวัดดังๆ ขลังๆ สมภารเก่งๆ สอนดีๆ พอแล้ว ไปเล่าเรียนกันแล้วก็มาเอาประดับเฉยๆ เอามาอวดกัน เอามาคุยทับกันเฉยๆ ว่าข้าบวชวัดดัง ลูกศิษย์พระอาจารย์องค์นี้ท่านดังนะดังระดับประเทศเชียว อันนี้ใช้ไม่ได้ แทนที่จะเอาไฟคือธรรมะไปเผากิเลสในตัวเองกับไปเอาธรรมะเป็นไฟไปเผาชาวบ้าน ถ้าไม่เรียนไม่ศึกษา และไม่ยอมน้อมเอามาปฏิบัติ จะได้เรื่องอย่างไรเล่ามันก็กลายเป็นความหลงวนๆ เวียนๆ อยู่รอบๆ ตัวเราอย่างนี้ ไม่มีวันได้รู้เรื่องจริงๆ เสียที

เพราะเราเอาของดียาดีที่สุดในโลกนี้มาหุ้มห่อตัวเราเสียแล้ว ไหนเลยจะมียาวิเศษใดในโลกที่ดีกว่านี้มาหุ้มห่อแทนได้ มันก็กลายว่า มันไปเน่าข้างในของมันเอง ทั้งๆ ที่มันมียาดีมาห่อหุ้มตัวเรา เค้าเรียกว่าใช้ผิดประโยชน์ แทนที่ได้ยาดีจะเอามากินเสียก่อนให้โรคข้างในมันหาย มีความเข้าใจผิดคิดอัปลักษณ์เอายามาห่อไว้เฉยๆ ใครมาแนะนำไม่ได้แล้วเพราะว่าเรามียาดีที่สุดมาครอบครองใจคนผู้นั้นก็จะย้อนถามคนแนะนำว่า เอ็งมาสอนข้าเอ็งมียาดีกว่าข้าหรือ? นี่มันเป็นอย่างนี้ จำไว้ให้ดีนะ อย่าเอาธรรมะของพระพุทธเจ้ามาเพิ่มทิฐิมานะตัวเองเด็ดขาด นี่มันเป็นตัวการอันแสบอันตรายที่สุดเลย เพราะใครๆ ก็จะสอนเธอไม่ได้ จำไว้! ที่มาพูดถึงเรื่องนี้ก่อน ก็อยากจะบรรยายบอกไว้ล่วงหน้าว่า ที่เราท่านทั้งหลายมานั่งฟังกันอยู่นี้

จงตั้งใจ อย่า ! เอาข้อธรรมะของพระพุทธเจ้าไปยกตนยกตัวเอง
ให้เอาธรรมะของพระพุทธองค์ ไปยกระดับจิตใจของตัวเองเท่านั้น

เพราะพระพุทธเจ้าท่านสอนแต่เรื่องตัวเราเองใจเราเองทั้งสิ้นทั้งมวล ไม่ได้สอนให้เราจำไปสอนคนอื่น นี่ไม่ใช่วัตถุประสงค์ ส่วนเรื่องพระองค์ท่านสอนเรื่องอะไรนั้น จะพูดในโอกาสต่อๆ ไป วันนี้จะพูดแค่แก่นแท้หรือหลักสำคัญในเบื้องต้นเสียก่อนว่า พระพุทธะเจ้าตรัสรู้เรื่องอะไร? และทำไม? เราต้องไปศึกษาไปเล่าเรียนเรื่องที่พระพุทธองค์ทรงรู้ทรงค้นพบ แล้วมันมหัศจรรย์พันลึกขนาดไหน? ทำไม? จึงจำเป็นต้องไปศึกษาเล่าเรียนแล้วต้องทำให้ได้ คำว่าทำให้ได้นี่เป็นเรื่องสำคัญนะที่ต้องทำกันในขณะนี้เดี๋ยวนี้ด้วย ฟังดูอาจจะว่าข้าพเจ้านี่พูดแปลกนะทำไม? ต้องทำเดี๋ยวนี้ขณะนี้ เอาเป็นว่าลองฟังดูก่อนแล้วกัน ต่อไปเมื่อเข้าใจดีแล้วก็จะแจ่มแจ้งเองว่าทำไม? ต้องทำเดี๋ยวนี้

เอาล่ะ....อารัมภบทมาเสียยืดยาว คราวนี้มาเข้าเรื่องกัน เรื่องประวัติพระพุทธเจ้า คงไม่ต้องพูดกัน ว่าท่านเกิดที่ไหน? มีชื่ออะไร? มีเมียชื่ออะไร? พ่อชื่ออะไร? แม่ชื่ออะไร? และลูกชื่ออะไร? ไม่พูดวันนี้ไปหาอ่านเอาในพุทธประวัติ เพราะเราไม่ได้จำไปสอบ รู้เอาไว้แค่นั้นแล้วก็ความปาฏิหาริย์ต่างๆ นานา วันนี้ก็จะไม่พูดถึง ก่อนที่จะทำความเข้าใจ และเป็นเครื่องยืนยันว่าพระพุทธองค์ทรงค้นพบเรื่องนี้ วิธีนี้เป็นของมหัศจรรย์นั้น อยากให้ทุกท่านรู้ประเพณี สังคม ค่านิยมของคนในสมัยก่อนพระพุทธเจ้าประสูติก่อน หรือก่อนที่จะมีศาสนาพุทธอุบัติในโลกนี้เสียก่อน เพื่อจะได้หาข้อเปรียบเทียบ แล้วก็จะรู้ว่าสิ่งที่พระพุทธองค์ทรงค้นพบนั้นมันวิเศษขนาดไหน?

คนในสมัยก่อนพุทธกาล หรือสองพันกว่าปีก่อนหน้านี้ เค้าคิดต่างจากเราทุกวันนี้มาก คนในสมัยนั้นนับถือศาสนาพราหมณ์หรือฮินดูเป็นหลัก มีพวกโยคีหรือฤาษีเป็นผู้นำศาสนาสอนว่ามีสวรรค์ มีพระเจ้า มีพรหม มีเทพเจ้า สามารถให้พรได้โดยการสวดอ้อนวอน สวดขอในสิ่งที่ตนปรารถนา แล้วก็มีความเชื่ออยู่สองพวก พวกแรกเชื่อว่าโลกนี้มันเที่ยง ร่างกายนี้มันเที่ยง สุขมันเที่ยง ฉะนั้นความแก่ความเจ็บไข้ได้ป่วย ความผิดหวัง ความไม่สมหวัง เป็นสิ่งที่มันมาจากที่อื่นสิ่งจากบนฟ้าหรือภูตผีมันเป็นตัวกระทำ เมื่อเกิดความทุกข์ความเศร้า ความไม่สมหวัง ความเจ็บไข้ได้ป่วยขึ้น ก็ต้องทำการพลีบวงสรวง เอาของไปเซ่นไหว้ เชือดแพะเชือดสัตว์ ให้เทพเจ้าหรือภูตผีพอใจ จะได้ไม่มากลั่นแกล้งเรา หรือเอาละคร นางรำ ไปฟ้อนรำขับร้อง ท่านจะได้ดูไปเพลินๆ ไม่ต้องมายุ่งกับเรานี่พวกแรกคิดเช่นนี้ ส่วนพวกที่สองยิ่งแล้วใหญ่ คิดว่าเราเกิดมาตายแล้วสูญไม่ต้องใส่ใจใยดีกับบาปบุญคุณโทษ ทำอะไรก็ได้ตามใจปรารถนา

เอาเป็นความสบายสนุกสนานกันอย่างเดียว คนในสมัยนั้นก็นับถือพวกพราหมณ์ ฤาษี โยคีเป็นผู้นำ เป็นตัวแทนพระเจ้า บ้างก็ออกบวชเป็นฤาษี ทรมานตนกระทำตนให้บริสุทธิ์ตามความเชื่อการนับถือเทพเจ้า ว่าทำอย่างนี้แล้วจะเข้าใกล้พระผู้เป็นเจ้า ฝึกสมาธิมีฤทธิเดชเดชา ไอ้ความเชื่ออย่างนี้ก็ยังเห็นได้อยู่ในประเทศอินเดียปัจจุบัน แม้เดี๋ยวนี้ในประเทศไทยก็ยังเป็นที่นิยมกันมาก สังเกตได้จากความเชื่อว่าการถวายของ การกล่าวสรรเสริญ หรือการนำละครมารำถวาย เพื่อแก้บนในสิ่งที่ตนเองไปบนไว้ หรือกระทำเพื่อให้โรคภัยไข้เจ็บมันหายไปจากตน นี่ที่กล่าวมานี่คือความเชื่อของคนในสมัยก่อนพุทธกาล แม้แต่พระพุทธเจ้าของเราเองก็เช่นกัน ท่านทรงประสูติในพระบรมมหาราชวัง เกิดมามีแต่ความสุข ไม่เคยเห็นสิ่งที่เป็นความจริงของโลก เห็นแต่ความสวยงาม

วันหนึ่งท่านเสด็จประพาสรอบพระนคร ท่านทรงเห็นคนเกิด คนแก่ คนเจ็บ และคนตาย พระองค์ท่านตกพระทัยมาก นึกภาพซิว่าคนเราตั้งแต่เกิดมาจำความได้ ไม่เคยเห็นเลย ก็เลยไม่รู้ว่า เฮ้ย..ในโลกนี้มันมีอย่างนี้ด้วยเหรอ ถึงขนาดตรัสถามคนขับราชรถว่า “ไอ้ที่เราเห็นสภาพคนอย่างนี้ มันรียกว่าอะไร?” นี่ประหลาดใจมาก เกิดมาไม่เคยเห็นนี่แหละจึงทำให้พระองค์ ทรงสลดสังเวช แล้วเริ่มรู้ความจริง ว่าคนเราต้องเกิดแก่เจ็บตาย เกิดเบื่อหน่าย แล้วอยากหลุดพ้นจากห้วงกิเลสที่เห็นนี้ จึงทรงออกบวช อันดับแรกพระองค์ก็ทรงบวช ไปเป็นฤาษีบำเพ็ญในป่านั่นแหละ ตามอย่างค่านิยมสมัยนั้น เพราะทรงเชื่อว่าทำอย่างนั้นแล้วคงจะหลุดพ้นได้ ก็ทรงทรมานตนบ้าง อดข้าวอดน้ำบ้าง ตามที่โยคีสมัยนั้นเค้าทำกันมา เรียกว่า บำเพ็ญทุกรกิริยา ทรงใช้วิธีต่างๆ ทรมานตนจนถึงขนาดว่าเหลือแต่หนังหุ้มกระดูก หมดเรี่ยวแรง เล็บยาวทะลุมือขึ้นมา

ตลอดระยะเวลาถึง ๖ ปี ถึงขนาดนั้นพระองค์ก็ทรงยังไม่ได้รับความสำเร็จดังใจปรารถนา ก็กลับมาคิดว่าไอ้สิ่งที่ทำนี้มันถูกหรือเปล่า กลับมาทบทวนใหม่ ในพุทธประวัติตอนนี้กล่าวว่า พระอินทร์ท่านทรงถือพิณลงมาดีดให้พระพุทธองค์ทรงสดับ สายแรกสายขึงตึงดีดไปไม่กี่ทีสายพิณขาดสะบั้นลง สายที่สองสายพิณหย่อน ดีดเท่าไหร่ก็หาความไพเราะไม่ได้เสียเลย พอมาสายที่สาม ขึงสายพิณพอดีๆ ไม่ตึงเกินไปไม่หย่อนเกินไป เสียงนี้มันไพเราะนัก พระองค์ทรงได้สติเลิกทรมานกายเอาทางสายกลางมาปฏิบัติ นี่เริ่มตรงนี้ มัชฌิมาปฏิปทา นี่เริ่มตรงนี้ทางสายกลาง เราท่านทั้งหลายบอกว่าเออดีทางสายกลาง เราเอาทางสายกลางอย่างพระพุทธเจ้าบ้าง สายกลางของเราหรือของพระพุทธเจ้ากันแน่ ทางสายกลางของพระพุทธเจ้าท่านดำเนินไปด้วยความทะยานนะ แต่ว่าทางสายกลางของเรานี่ชอบเอามาพูดเพื่อสนองความขี้เกียจตัวเอง เพราะเห็นพูดกันเยอะ พูดๆ ไปเพื่อสนองความขี้เกียจ ไม่อยากทำให้เต็มที่ เราต้องตั้งสติดีๆนะ อย่าเอาเรื่องธรรมะมาสนองความขี้เกียจหรือกิเลสตัวใดตัวหนึ่งเด็ดขาด เอาล่ะ....คราวนี้เรามาพูดเรื่องของพระพุทธเจ้ากันต่อ

นับจากที่พระองค์ ทรงเลิกทรมานพระวรกายอย่างหนัก แล้วเดินตามทางสายกลาง ที่ชื่อว่ามัชฌิมาปฏิปทานั้น ก็ทรงตั้งสติดำเนินย้อนมาพิจารณาพระทัยของพระองค์เองในเบื้องต้น แล้วทรงประทับใต้ต้นพระศรีมหาโพธิ์ ทรงตั้งจิตอธิษฐานว่า ถ้ายังไม่บรรลุธรรมจะไม่ยอมลุกขึ้นจากที่เป็นอันขาด พระองค์ทรงตั้งพระทัยพิจารณาธรรมทั้งหลายเพื่อต่อสู้กับกิเลสอาสวะที่มีอยู่ในใจของพระองค์ จนสามารถถอนรากถอนโคนรากเหง้ากิเลสในพระองค์ เอาชนะมันอย่างเด็ดขาด แล้วทรงตรัสรู้ความจริงในโลกใบนี้ ชนะกิเลสมารในหัวจิตหัวใจ อย่างที่ไม่เคยมีบุคคล

ใดบุคคลหนึ่งในโลกปฏิบัติได้มาก่อน ในวันเพ็ญกลางเดือน ๖ ขณะพระชนมพรรษา ๓๕ พรรษา

นี่แหละ! เป็นปฐมบทเริ่มต้นทีเดียว เป็นความมหัศจรรย์ในโลกที่พระองค์ทรงค้นพบ แล้วท่านฟังอย่างนี้แล้วพึงทำความเข้าใจให้ดีว่า วันที่พระองค์ตรัสรู้หรือรู้ความจริงนั้น มองดีๆ พระองค์ไม่ได้ไปสู้ประหัตประหารกับมารตัวใดในที่อื่นๆ เลย ไม่ได้บรรลุเหาะเหินเดินอากาศไปที่ใดเลย พระองค์ทรงเอากิเลสในใจเป็นมาร แล้วก็ใช้ปัญญาไปประหารมันให้ชนะขาดโดยสิ้นซาก พระองค์ทรงเอาปัญญาไปใช้กับตัวเองอย่างนี้ ถึงได้กล่าวไว้เบื้องต้นไงว่า ขนาดพระพุทธองค์เป็นศาสดาเอกของเรา ท่านยังทรงทำอย่างนี้

แล้วเราเป็นพุทธบริษัทเป็นสาวกกลับไม่ทำตามอย่างท่าน กลับเอาปัญญาไปรับธรรมที่พระองค์ท่านทรงรู้แล้วนำมาสอน มาประดับไม่นำไปใช้อย่างพระองค์ท่าน

คิดเอาเถอะว่าไม่มีใครในโลกนี้เคยรู้มาก่อนพระองค์ทรงใช้ความเพียร ใช้ปัญญาอันฉลาดยิ่งไปรับรู้และค้นพบเป็นคนแรกในโลก แล้วก็มาวางแบบแผนให้เราได้ปฏิบัติกัน โดยที่มีหลักสูตรมีวิธีการอย่างเบ็ดเสร็จเรียบร้อย เป็นบุญวาสนาเป็นโอกาสขนาดไหนที่ไม่ต้องไปแสวงหาหรือค้นพบเองเลย ท่านทรงวางจำแนกบอกเป็นบรรทัดฐานให้หมดแล้ว นี่แหละ! ที่เรียกว่าความวิเศษของพระพุทธเจ้า

คราวนี้มาดูต่อว่าพระองค์ทรงค้นพบอะไรมั่ง ในวันตรัสรู้ เพื่อจะได้ขยายความเรื่องปัญญาเอาไปชนะจิต ที่พระพุทธองค์ทรงทำให้สำเร็จได้แล้วจะได้เป็นแนวทางในการปฏิบัติต่อไป จะขอยกเอาสิ่งที่หลายคนคงพอรู้หรือหลายคนได้เขียนเอาไว้แล้วเรื่องเกี่ยวกับสิ่งพระพุทธเจ้าทรงตรัสรู้ ดังนี้

เอาความหมายของการตรัสรู้ก่อน เพื่อให้เข้าใจคำว่า **"ตรัสรู้"** *การตรัสรู้หมายความว่าอย่างไร ?* **การตรัสรู้ หมายถึง การค้นพบสัจธรรมความจริงที่มีอยู่ในโลก จนเป็นที่พอพระทัยของพระพุทธเจ้า เป็นการค้นพบสิ่งใหม่ที่ทำให้พระองค์เป็นผู้บริสุทธิ์หมดจดจากกิเลสเครื่องเศร้าหมองทุกอย่าง ซึ่งไม่มีใครพบมาก่อนในครั้งนั้น**

การตรัสรู้ ไม่ใช่เป็นการรู้เรื่องใดเรื่องหนึ่งเท่านั้น เพราะการที่ผู้ใด ผู้หนึ่งรู้เรื่องใดเรื่องหนึ่งแล้ว อาจไม่ได้ปฏิบัติเคร่งครัดตามเรื่องที่รู้นั้น แต่การตรัสรู้ เป็นการรู้แจ้งที่ทำความบริสุทธิ์ให้แก่ตัวเองสิ่งที่ไม่ดีทั้งหลายในใจ เช่นความโลภ ความโกรธ ความหลง ความริษยา ความฟุ้งซ่าน เป็นต้น ได้ถูกกำจัดกวาดล้างไปอย่างหมดสิ้น จนทำให้ดวงจิตหมดจดบริสุทธิ์ผ่องใส การตรัสรู้จึงเป็นความสำเร็จความรู้ทั้งวิชาการและการปฏิบัติอย่างแท้จริง

พระพุทธเจ้าตรัสรู้อะไร ? สิ่งที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้นั้น เป็นสัจธรรมเรียกว่า อริยสัจ ๔ ซึ่งถือว่าเป็นหลักธรรมที่เป็นหัวใจของพระพุทธศาสนา แต่ก่อนที่จะตรัสรู้อริยสัจนั้น พระพุทธองค์ได้ทรงปฏิบัติหลักการอื่นผ่านขั้นตอนมาก่อนแล้ว ในตอนแรกได้ทบทวนฌานต่างๆ ที่ได้ศึกษามาจากอาจารย์ซึ่งได้แก่ รูปฌาน ๔ อรูปฌาน ๔

ทรงเจริญสมถภาวนาทำจิตให้เป็นสมาธิ คือแน่วแน่บริสุทธิ์ปราศจากกิเลสเครื่องเศร้าหมอง และยังญาณอันเป็นปัญญารู้แจ้งเห็นจริงให้เกิดขึ้นในญาณทั้ง ๓ ญาณ ๓ นั้น ได้แก่

๑. บุพเพนิวาสานุสติญาณ
คือการระลึกถึงชาติในอดีตของตนได้
๒. จุตูปปาตญาณ
การรู้การจุติและการเกิดของสัตว์ทั้งหลาย
๓. อาสวักขยญาณ
ความรู้เป็นเหตุสิ้นกิเลสอาสวะที่เป็นเครื่องเศร้าหมองหมักหมมอยู่ในจิตสันดาน

และต่อจากรู้ญาณ ๓ แล้ว พระองค์ทรงรู้อริยสัจ ๔ เป็นเรื่องสุดท้ายซึ่งได้แก่

๑. ทุกข์ ความลำบากของสรรพสัตว์
๒. สมุทัย เหตุของการเกิดทุกข์
๓. นิโรธ การดับเหตุแห่งการเกิดทุกข์
๔. มรรค หนทางที่จะเป็นเหตุแห่งการดับทุกข์

หลังจากพระองค์ได้รู้อริยสัจ ๔ แล้ว ได้มีพระปัญญาแจ่มแจ้งเป็นผู้รู้ทุกสิ่งอย่างในโลก เป็นเหตุให้ถึงความบริสุทธิ์จากกิเลสอาสวะเครื่องเศร้าหมองที่ดองอยู่ในจิตใจ จึงได้ตรัสรู้ธรรมในวันเพ็ญ ๑๕ ค่ำเดือน ๖ อันเป็นเดือนวิสาขมาส จนได้พระนามว่า “อรหัง” ซึ่งแปลว่า

ผู้หมดจดจากกิเลสและตรัสรู้ชอบโดยลำพังพระองค์เอง ได้พระนามว่า "สัมมาสัมพุทโธ" ซึ่งแปลว่า ผู้ตรัสรู้เองโดยชอบ พระองค์จึงได้พระนามใหม่ว่า "พระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า" ตั้งแต่หลังการตรัสรู้นั้นมา ทั้งคำว่า "พุทโธ" ซึ่งหมายถึงผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน จึงได้เป็นพระนามที่ชาวโลกได้กล่าวสรรเสริญพระคุณแห่งพระองค์

ผลที่เกิดจากการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า การตรัสรู้ของพระพุทธเจ้าเป็นการประกาศสัจธรรมแห่งพระพุทธศาสนา เป็นจุดเริ่มต้นแห่งการก่อตั้งพระศาสนา ซึ่งเป็นผลนำมาซึ่งความสุขอันยิ่งใหญ่แก่สัตว์โลกทั้งปวง การตรัสรู้นี้ทำให้เกิดหลักธรรมคำสอนให้พวกเราได้ศึกษาปฏิบัติมาจนถึงทุกวันนี้ ผลแห่งการตรัสรู้ ยังถือเป็นแบบอย่างแก่มนุษย์ผู้มีความเพียรมุ่งพยายามอย่างแน่วแน่ที่จะกระทำสิ่งที่ทำได้ยากจนประสบความสำเร็จและได้ก่อประโยชน์แก่ชาวโลกอย่างมหาศาล และยังได้ทำให้พระสมณโคดมได้สำเร็จเป็นพระพุทธเจ้า เป็นศาสดาเอกของชาวพุทธ เป็นผู้ก่อตั้งกำเนิดพระพุทธศาสนาขึ้นมาจนเป็นที่ยอมรับเคารพนับถือฯ นี่แหละ คือสิ่งที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้ ล้มล้างความเชื่อเก่าๆวิธีการเก่า ที่คนทั่วไปได้รับมานี้ คือความมหัศจรรย์อย่างยิ่ง เพราะสิ่งที่พระพุทธเจ้าทรงรู้ มันสามารถให้คุณแก่ผู้ปฏิบัติตาม ได้บรรลุธรรมแล้ว สามารถดับความทุกข์ความขุ่นข้องหมองใจที่จะนำไปสู่ทุกข์ได้ ในใจของผู้ปฏิบัติแล้วยิ่งกว่านั้น สามารถดับภพดับชาติ ดับการเวียนว่ายตายเกิด ของเราได้ ไม่ต้องมาเกิดในวัฏสงสาร หรือโลกใบนี้อีกแล้ว นี่แหละ คือผลการปฏิบัติโดยตรงเลยทีเดียว เป็นอย่างไรเล่า ประเสริฐที่สุดไหม?

คนเราในสมัยนี้ไปฟังธรรมะกันโครมๆ โดยที่มาทีไปไม่รู้เลย !

ไม่รู้สักนิด ไม่ได้เรียนประถมฯมาก่อน อยู่ดีๆ ก็ไปเรียนมัธยมฯ เลย หวังจะไปสวรรค์นิพพานกันอย่างเดียว โดยไม่คิดเสียว่าเราต้องมาตั้งต้นเรียนประถมฯ ก่อน เมื่อหัดอ่าน ก.ไก่ได้ จึงจะไปเรียนต่อชั้นอื่นๆ ไม่เตรียมตัวเตรียมใจเพื่อไปเรียนก่อน ไม่รู้ที่มาที่ไป อยากไปเรียน พอไปรับเอามาก็งงๆ มึนๆ หมุนๆ อยู่อย่างนั้น พอมึนๆ งงๆ ก็เริ่มสะเปะสะปะ จับต้นชนปลายไม่ถูก พอไม่ถูกก็เพิ่มความโง่ สงสัย ทำให้ไม่อยากทำไม่อยากปฏิบัติ แถมเอาเรื่องที่โง่ๆ ไม่รู้ไปสอนชาวบ้านชาวเมืองเค้าวุ่นวายไปหมด นี่เค้าเรียกว่าโง่ดันอวดฉลาด ทำตัวเหมือนปลาว่ายในน้ำ ปลานี่มันไม่รู้จักน้ำนะ เพราะน้ำมันกระทบติดตาปลาตลอด มันเลยไม่รู้ว่าที่มันอยู่นั้นเรียกว่าน้ำ ก็ว่ายไปว่ายมา โดยที่ไม่รู้ว่า ไอ้ที่ติดกับตัวนี้เค้าเรียกว่าน้ำ มันก็ไปจินตนาการต่างๆ ว่า ไอ้นั่นคือน้ำ ไอ้นี่คือน้ำ คิดไปต่างๆ นานา แล้วก็ดันนำไปสอนชาวบ้านเค้าตามความเห็นตัวเองว่า ไอ้นี่คือน้ำ ไอ้นั่นคือน้ำ ทั้งๆ ที่มันเองยังไม่รู้ยังไม่เข้าใจเสียด้วยซ้ำไป

วันนี้ถึงต้องมาพูดเรื่องนี้ก่อน เรื่องสิ่งที่พระพุทธเจ้าทรงรู้เสียก่อน ให้ซึมซับทำความเข้าใจเสียก่อนว่า พระพุทธเจ้าทรงรู้สิ่งใด แล้วทรงสอนสิ่งใด ทำไม? ใครๆ เค้าถึงสรรเสริญว่าพระองค์เป็นศาสดาเอกในโลก แล้วทำไม? คนจึงต้องบวชเป็นพระเป็นชี ต้องเข้าวัด ต้องทำสมาธิเจริญกรรมฐาน เพราะท่านทั้งหลายท่านรู้สิ่งวิเศษที่พระพุทธเจ้าทรงรู้ทรงเห็นนี่ไงเล่า จึงเข้าวัดทำสมาธิ บวชพระบวชชีกัน หรือปฏิบัติธรรมกัน เพราะท่านทั้งหลายเหล่านั้นรู้ทุกข์ที่เกิดกับตัวเองแล้วพระพุทธเจ้าทรงค้นพบว่าทำอย่างไรให้ทุกข์มันหมดไป คนเหล่านั้นจึงดำเนินตามอย่างพระพุทธเจ้าอย่างไร? แล้วจึงจะทำทุกข์นี้ให้สิ้นไปเหมือนอย่างพระพุทธเจ้าได้ แต่เป็นอย่างไรล่ะ! ปัจจุบันนี้อย่างที่บอกตอนต้น เข้าวัดทำไม? ปฏิบัติ

ธรรมทำไม? พูดมาถึงตรงนี้หลายท่านคงถึงบางอ้อแล้วนะ แล้วย้อนกับไปดูตัวว่า ไอ้ที่ผ่านมานี่เราเข้าวัด ไปหาพระ ไปถือศีลกันแบบไหน ไปแบบเพื่อเห็นอย่างพระพุทธเจ้า หรือไปเพื่อหวังเห่อพระศาสนา เห่อครูบาอาจารย์ เห่ออะไรต่ออะไรไปหมด ซึ่งไม่ใช่หลักที่พูดมาเมื่อกี้นี้เลย เอ้า!...ลองดูตัวเองก่อนว่าเป็นจริงดังที่พูดหรือไม่

ทีนี้เมื่อเรารู้แล้วว่า พระพุทธศาสนาอันมีพระพุทธเจ้าเป็นศาสดาท่านทรงสอนอย่างนี้ ชี้ทางอย่างนี้ ไม่ได้สอนว่าเข้าวัดแล้วจะรวย ปฏิบัติธรรมแล้วจะได้ขึ้นสวรรค์ หรือจะทำให้ได้สิ่งที่ปรารถนาในทางต่ำๆ เราจะเข้าวัดหรือไม่เข้า? ไปปฏิบัติกรรมฐาน เจริญศีลสมาธิปัญญากันต่อไหม? เอาตรงนี้มาตัดสินกันเลยเอาความรู้สึกตรงนี้มาตัดสินกันเลยว่าจะทำต่อหรือไม่ทำต่อ บางคนอาจจะบอกว่า “ไอ้นี่พูดไม่ตรงจุดของข้าเลย ไม่เหมือนที่อื่นสอนเลย ว่าทำบุญเท่านี้จะได้เท่านี้จะรวยเท่านี้ ไม่เอาดีกว่า ไม่เห็นเอาสวรรค์มาขาย เอาอบายมาขู่เลย ให้มันชื่นตาชื่นใจบ้างเลย” งั้นก็เชิญตามสบายตามอัธยาศัยท่านเถิด บางพวกก็ฟังอย่างนี้แล้วเข้าใจแล้ว ก็อาจคิดว่า “อ้อถ้าจริงดังที่พูดนี้ ก็ยุ่งละซี ต้องไปเริ่มต้นเรียนใหม่กันเลย เพราะตั้งแต่เกิดจากท้องพ่อท้องแม่มา ก็ได้รับการปลูกฝังมาตลอดว่า ทำบุญจะไปสวรรค์ ทำชั่วจะลงนรก ต้องรีบเข้าวัดเข้าวาบริจาคทานชาติหน้าจะได้รวยๆกันไม่จนเหมือนชาตินี้ สงสัยจะไม่ไหวล่ะมัง! ถ้ามาเริ่มเรียนอริยสัจธรรมะของพระพุทธเจ้า อะไรต่ออะไรนี้มันคงยาก พระธรรมมีตั้งแต่ ๘๔,๐๐๐ พระธรรมขันธ์ เคยแต่ทำบุญสร้างพระไตรปิฎก เห็นมีเยอะเป็นตู้ๆ อ่านชาตินี้คงไม่หมดแน่หรือไม่บางคนอาจคิดว่า “โอ๋ ถ้าอย่างนี้คงต้องไปบวชซิท่า ไม่ไหวๆ ไม่เอาดีกว่า ทำบุญเฉยๆก็พอแล้ว” คิดอย่างนี้มันเข้าตำรา เค้าเรียกว่า

ไม่เห็นน้ำตัดกระบอก ไม่เห็นกระรอกโก่งหน้าไม้เสียแล้ว ฟังกันแค่นี้ก็ท้อถอยเสียแล้ว ยังไม่ได้เริ่มทำความเข้าใจกันเลย ก็จินตนาการไปต่างๆ นา นา ตามความจำความเคยชินกันเสียแล้วว่ามันยาก เรียนไม่ไหว ศึกษาไม่ไหว ก็มันยังไม่ได้เริ่มเลย มันจะไปรู้ได้อย่างไร เพียงแต่มองแค่ตู้ใส่พระไตรปิฎกที่อยู่ตามวัดก็เริ่มกลัวเสียแล้ว พอพูดว่าให้ออกบวชจึงจะบรรลุธรรมที่พระพุทธเจ้าท่านทรงวางไว้ ก็ยิ่งไม่เอาแล้ว กลัวทิ้งลูกทิ้งเมีย กลัวว่าจะไปลำบาก ไอ้อยากไปก็อยากไปนะ แต่กลัวจะลำบากบ้าง กลัวจะหมดความสุขสนุกสนานไปบ้าง อย่างนี้คิดผิดหมด ผิดถนัด ล้มกระดานเลย ตายตั้งแต่ในมุ้งเสียแล้ว ไอ้ที่คิดอย่างนี้มันคิดแบบคนเห็นแก่ตัว ไม่ใช่จะกลัวทอดทิ้งภาระหรือลูกเมียหรอกนะ แต่มันกลัวจะพลัดพรากจากของที่รักที่ชอบใจไปเสียมากกว่า กลัวว่าจะหมดความสุขในชีวิตไปเสียมากกว่า มีพระพุทธวจนะในพระคิลิมานนท์สูตรตอนหนึ่งว่า

"ดูกรอานนท์ ผู้ที่จะนำตนไปมีสุขในพระนิพพาน
ต้องวางเสียซึ่งความสุขในโลกีย์ ถ้าวางไม่ได้
ก็ไม่ได้ความสุขในพระนิพพานเลย
ถ้าวางสุขในโลกีย์มิได้ ก็ไม่พ้นทุกข์
ด้วยความสุขในโลกีย์เป็นความสุข ที่เจืออยู่ด้วยทุกข์
ครั้นเมื่อถือเอาสุขก็คือถือเอาทุกข์นั่นเอง
ครั้นไม่วางสุขก็คือไม่วางทุกข์นั่นเอง
จะเข้าใจว่าเราจะถือเอาแต่สุข ทุกข์
ไม่ต้องการดังนี้ไม่ได้เลย เพราะสุขทุกข์เป็นของเนื่องอยู่ด้วยกัน
ถ้าไม่วางสุขเสียก็เป็นอันไม่พ้นทุกข์"

นี้จึงเห็นได้ว่าสุขกับทุกข์มันของที่อยู่ติดกัน **จงจำไว้นะว่า ถ้าจะละทุกข์จงละสุขเสียด้วยก่อน จำไว้ เราไม่ได้ให้ทอดทิ้ง แต่เราให้ละทิ้ง ละทิ้งในที่นี้หมายถึงละทิ้งสิ่งที่นำมาให้ทุกข์เท่านั้นเอง ถ้ามันจะต้องเข้ามาก็ให้มันเข้ามาเฉยๆ อย่าเอาใจไปยึดเกาะกับมัน โดยที่ใจไปยึดว่ามันสุข มันก็เลยรับผลทุกข์เต็มที่เต็มประดา**

เราไม่จำเป็นจะต้องไปอ่านพระสูตร พระคัมภีร์พระไตรปิฎกให้จบทุกเล่มแล้วถึงจะมาปฏิบัติ เพื่อจะไปนิพพานได้ อันนั้นไม่ใช่หลัก หลักมันไม่ใช่อยู่ที่นั่นในพระไตรปิฎก เป็นการรวบรวมเอาธรรมะของพระพุทธเจ้าอย่างกว้าง ซึ่งท่านทรงวางทางไว้ให้มันถูกจริตของแต่ละคน จริตคืออะไร? จริตคือสันดานนั่นเอง พูดง่ายๆ ท่านวางทางแต่ละทางให้ถูกสันดานของแต่ละคนเท่านั้น ไม่ใช่ว่าอ่านจนหมดแล้วจะบรรลุ คิดผิดอ่านน่ะ! ดีอยู่ แต่อ่านเพื่อจำแล้วก็ปฏิบัติไม่ไปทางใดทางหนึ่งเอารวมๆ หมด นั่นมันใช้ไม่ได้ มันไขว้เขว ยิ่งเลอะเทอะทั้งนั้น พระพุทธองค์ท่านวางทางเอาไว้ เปรียบเสมือนว่าเราจะเดินทางไปอนุสาวรีย์ประชาธิปไตยก็ตั้งต้นเลย ลองมานึกดูจะไปทางไหนได้บ้าง เอ้า...มีหลายทางนะเรารู้จักเสาชิงช้า เอาเสาชิงช้าเป็นจุดเริ่มต้นแล้วไปเลย เดินทางด้วยเท้าบ้าง ขึ้นรถเมล์บ้าง หรือลัดเลาะซอยโน้นนี้บ้าง ก็ถึงเหมือนกัน เอ้า!...ถ้าเราไม่รู้จักเสาชิงช้า เรารู้จักท่าพระจันทร์ เราก็ตั้งต้นที่ท่าพระจันทร์เลย ก็เหมือนเดิม ขึ้นรถบ้าง เดินไปบ้าง เดี๋ยวก็ถึง นี่อย่างนี้ จับจุดให้ได้ก่อนแล้วค่อยไป ถ้าไม่รู้จุดที่รู้จักเลย จะไปอย่างไรเล่า? ก็งงๆ ยิ่งศึกษาเส้นทางเยอะๆ ก็ไขว้เขว ยิ่งรู้มากยิ่งงง ก็คิดว่า สรุปแล้วกูจะไปทางไหนดีวะนี่...ฉะนั้นหัวใจสำคัญคือเราต้องรู้จุด พระพุทธเจ้าท่านวางทางเดินไว้เรียบร้อย เราก็ต้องจับจุดของเราว่าเราถนัดทางไหนแล้วค่อยๆ เดินไป

ทางนั้น นี้คือวิธีปฏิบัติ มันเป็นเองไม่ยากเพราะทุกทางมีจุดสุดท้ายที่เดียวกัน ทุกเส้นทางสงเคราะห์ลงที่เดียวกัน อยู่ที่ว่าเราจะไปหรือไม่ไปเท่านั้นเอง อย่างที่พูดตั้งแต่ตอนต้นว่า อะไรเรียกว่าพระธรรม ศีล สมาธิ ปัญญาก็ใช่ ทานก็ใช่ พรหมวิหารธรรม ๔ ก็ใช่ มันใช่ทั้งหมด แต่ต้องจับจุดให้ได้ให้ถูกจุดของตัวเราเอง

ตั้งแต่ต้นที่พูดมานี้คงพอเข้าใจดีแล้ว สอนกันตั้งแต่ประวัติศาสตร์สังคมเลย รวมถึงเรื่องของพระพุทธเจ้า ตั้งแต่ประสูติจนถึงตรัสรู้เลย ถ้าเข้าใจอย่างนี้ก็คงพอเข้าใจรากฐานได้บ้าง จับจุดกันได้ถูกไม่คลุมเครือ ไม่ฟั่นเฝือ ไม่เพ้อเจ้อ เรารู้แล้วว่าพระพุทธเจ้ารู้เรื่องอะไร อะไรคือสิ่งที่พระพุทธเจ้ารู้ ก็จะง่ายแก่การต่อยอดให้มันรู้มากกว่านี้ และที่สำคัญรู้ทางที่ถูกต้องในการเดินเสียด้วย ฉะนั้นสิ่งใดที่มันไม่สงเคราะห์เข้ากับสิ่งที่พระพุทธเจ้าท่านทรงรู้อย่าเอามารวมกันอันนี้ไม่ได้เชียวนะ! เดี๋ยวมันจะหลงไปกันใหญ่ อย่าพยายามเอามารวมกัน

เอาล่ะ!.....คราวนี้มาดูต่อ เรื่องที่เราจะต้องปฏิบัติตามทางเดินของพระพุทธเจ้าว่าทำอย่างไรจึงถึงที่ท่านได้ตรัสรู้ คือรู้ซึ้งไม่ใช่รู้มาประดับรู้แล้วปฏิบัติด้วยให้มันได้ผลเต็มที่ เราเกิดมาเป็นมนุษย์ได้พบเจอพระพุทธศาสนานี้เป็นของยากลำบากมาก เราท่านทั้งหลายถือว่ามีบุญกุศลอย่างมากที่มีครูอันวิเศษนำความจริงในโลกมาเปิดเผยแล้ว สั่งสอนพวกเราพระพุทธองค์ทรงตรัสไว้ในพาลบัณฑิตสูตร เรื่องการเกิดเป็นมนุษย์ว่า

การได้เกิดเป็นมนุษย์นั้นเป็นเรื่องยาก ต้องมีบุญมาก
อุปมาเหมือนเต่าตาบอดตัวหนึ่งดำน้ำอยู่ในทะเล
ทุกๆ ๑๐๐ ปี เต่าตาบอดตัวนั้น
จะโผล่หัวขึ้นมาจากทะเลครั้งหนึ่ง ในทะเลก็มีห่วงเล็กๆ
ขนาดใหญ่กว่าหัวเต่าหน่อยหนึ่งลอยอยู่ ๑ ห่วง
โอกาสที่เต่าตาบอดตัวนั้นจะโผล่ขึ้นมา
แล้วเอาหัวสวมเข้ากับห่วงพอดียากเพียงใด
โอกาสนั้นก็ยังมีมากกว่าการที่เหล่าสรรพสัตว์
จะได้มาเกิดมาเป็นมนุษย์

เห็นมั้ย!...ยากมากทีเดียว แล้วก็ใช่ว่าเกิดมาแล้วจะพบพระพุทธศาสนาเลยนะ ถ้ามาเกิดในยุคไม่มีศาสนาล่ะจะทำอย่างไร? คงมืดไปอีกนาน ไอ้ตอนที่เกิดเป็นมนุษย์นี่มันไม่น่ากลัวเท่ากับตอนที่ตายแล้วจะไปเกิดเป็นอะไรอีก อันนี่ซีที่น่ากลัวมากกว่า ถ้าไปเกิดเป็นเทวดาก็ดีไป ถ้าไปเกิดเป็นหมูให้เค้าเชือด เป็นไก่ให้เค้าเชือดล่ะจะทำอย่างไร? หรือถ้าไปเกิดเป็นเทวดาไปเสวยสุขอยู่บนวิมาน ก็ต้องมานั่งกังวลอีกว่าแล้วถ้าหมดบุญล่ะ จะไปเกิดเป็นตัวอะไรอีก นี่มันน่ากลัวไหม?

ฉะนั้นวิธีทางปฏิบัติของพระพุทธเจ้าคือตัดการเกิดเลย ให้ชาตินี้เป็นชาติสุดท้าย ภพสุดท้ายเลย เพราะการเกิดเป็นตัวสร้างทุกข์ ลองคิดดูเด็กมันเกิดมานี่มันร้องไห้มาก่อนแล้ว มีใครมันเกิดมาแล้วยิ้มเลยมีมั๊ย? นี่เห็นได้ว่าเกิดมาทุกข์ตั้งแต่คลอดจากท้องแม่มันเลย พอมันโตขึ้นมันก็ตระเวนหาความสุขใส่ตั แต่เปล่าเลยมันไปรับทุกข์มาไว้แท้ๆ โดยทุกข์มันไปหลอกว่าสุข เราก็เชื่อตามมัน ไปเอาเข้ามาเต็มที่ สุดท้ายเรานั่นเอง

ทุกข์ระทมคนเดียว สุขที่ว่าๆ มันเป็นทุกข์ไปหมด วิธีการเอามันออกตามหลักที่พระพุทธเจ้าทรงชี้แนะ คือ เอาปัญญาความฉลาดนี่แหละเป็นอาวุธ ไปฆ่ามันให้สิ้นซาก ฉลาดที่ว่านี้ไม่ใช่ฉลาดคิดเลข ฉลาดจำดี หรือฉลาดต่างๆ ในโลกนี้นะ ไม่ใช่ ฉลาดที่ว่านี้คือเอาปัญญาที่ฟังมาเรียนมาแล้วเห็นสภาพความเป็นจริงในโลกนี้ เมื่อเห็นสภาพความเป็นจริงในโลกนี้แล้ว ใช้ปัญญาไปประหัตประหารมันให้หมดไป เรียกว่าเอาให้มันดับไม่เหลือซากเลยทีเดียว นี่เรียกว่าตัดวงจรชาติภพกันไปเลย สภาพความเป็นจริงในโลกที่เราต้องมาพิจารณา คือ

๑. ทุกข์ ความลำบากของสรรพสัตว์
๒. สมุทัย เหตุของการเกิดทุกข์
๓. นิโรธ การดับเหตุแห่งการเกิดทุกข์
๔. มรรค หนทางที่จะเป็นเหตุแห่งการดับทุกข์

นี่แหละ.....คืออริยสัจ ๔ ที่เป็นแม่ของบทเรียนอันยิ่งใหญ่ เพื่อนำไปขยายความศึกษา ใช้ปัญญาตรึกตรอง ให้ถ่องแท้ทีเดียว แล้วก็จะรู้ความจริงในสิ่งนั้นแล้วก็จะรู้ต่อไปว่า อันนี้ควร อันนั้นควรละ

เรื่องที่พูดทั้งหมดนี้ ต้องทำที่ตัวเองทั้งสิ้น ทำที่ใจทั้งสิ้น ไปทำที่ใดที่หนึ่งก็ไม่ได้ ไม่ได้ผล วิธีการปฏิบัติตามหลักพระพุทธเจ้า ทำอย่างไร? ก็ทำตามพระพุทธเจ้าเลย ทำตามอย่างที่พูดถึงเรื่องพระพุทธเจ้าทรงทำตั้งแต่ตอนต้นเลย **พระพุทธองค์ได้ทรงปฏิบัติหลักการอื่นผ่านขั้นตอนมาก่อนแล้ว ในตอนแรกได้ทบทวนฌานต่างๆ ที่ได้ศึกษามาจากอาจารย์ซึ่งได้แก่ รูปฌาน ๔ อรูปฌาน ๔ ทรงเจริญสมถภาวนาทำจิตให้เป็นสมาธิ คือแน่วแน่บริสุทธิ์ปราศจากกิเลสเครื่องเศร้าหมอง**

"ทรงเจริญสมถภาวนาทำจิตให้เป็นสมาธิ คือแน่วแน่บริสุทธิ์"

ความนี้เราท่านทั้งหลายต้องฝึกสมาธิก่อน เพราะสมาธิคือรากฐานของสติปัญญา เราลองสังเกตดูว่า ถ้าขณะใดเรามีสมาธิมั่งคงดี จะกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ไม่ใช่เรื่องยากหรือจะแก้ปัญหาต่างๆ ถ้ามีสมาธิก็ไม่ใช่เรื่องยาก ถึงได้กล่าวได้ว่า **สมาธิ เป็นอันดับแรกที่ท่านทั้งหลายจะต้องปฏิบัติ เพื่อจะเข้าถึงปัญญา คือความรู้แจ้ง**ตามกะบวนการของมัน หรือที่เรียกว่า สมถกัมมัฏฐาน เมื่อสมถกัมมัฏฐานดีแล้วจึงไปเจริญวิปัสสนากัมมัฏฐาน ซึ่งเป็นอุบายที่สามารถไขข้อธรรมตามอย่างพระพุทธเจ้าได้ หรือที่เรียกว่า อุบายเรื่องปัญญานั่นเอง คราวนี้มาดูเรื่องสมถกัมมัฏฐานก่อน สมถกัมมัฏฐาน คืออุบายสงบใจ วิธีการทำให้ใจสงบตามหลักพระพุทธศาสนานั้นมีหลายวิธีด้วยกัน เช่น อานาปานสติ จับลมหายใจเข้าออก หรือวิธีเจริญกสิน ๑๐ กองก็ได้ แล้วแต่ว่าท่านใดจะชอบวิธีการแบบใดให้ถูกกับสันดานของตน นี้คือข้อปฏิบัติตามหลักขั้นบันได แต่ถ้าใครมีบุญญาวาสนา อาจจะเรียนรู้แบบก้าวกระโดดก็ได้ก็มีเยอะแยะไปในสมัยพุทธกาล พระสาวกบางรูปท่านแค่ฟังธรรมจากพระพุทธเจ้าแค่ประโยคสองประโยค ท่านบรรลุเป็นพระอรหันต์เลยก็มี นี่เรื่องในสมัยพุทธกาลอย่ามาคิดเข้าข้างตัวเองเด็ดขาด ทำตามขั้นบันไดไป พระพุทธเจ้าท่านเป็นใคร ท่านมีญาณวิเศษ สามารถล่วงรู้สันดานคนฟังธรรมนั้นว่าจะพูดอะไร ให้มันสะกิดใจ บรรลุเลย! แต่นี่ไม่มีพระพุทธเจ้าเสียแล้ว เราอย่าไปสรรหาว่าจะมีใครมาพูดสะกิดใจตรงสันดานเรา รอคนมาสะกิดโดยที่ไม่ทำอะไร แล้วก็อย่าลืมว่าพระภิกษุที่บรรลุพระอรหันต์เพราะฟังธรรมจากพระพุทธเจ้า ท่านสั่งสมบารมีมาเท่าไหร่ ถ้าเรามีบารมีเท่าท่านเราจะมาเกิดในสมัยนี้ ทำไมไม่ไปเกิดในสมัยพระพุทธเจ้าเล่า!

จงทำตามปฏิบัติตามสิ่งที่พระพุทธเจ้าทรงสอน ทรงชี้แนะไว้ วันนี้ก็จะพูดแค่นี้ พูดเรื่องชั้นประถมฯแค่นี้ ให้เราท่านทั้งหลายทำความเข้าใจเรื่องพื้นฐานก่อนจะได้ไม่หลงไปตามกระแสกิเลส กระแสของโลกปัจจุบันในยุคที่พระพุทธศาสนาถูกกลืนกินด้วยอำนาจกระแสแห่งกองกิเลส จนทำให้คำสอนหลักโดยตรงนั้นฟั่นเฝือลงไปมาก เอาธรรมะของพระศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าไปเป็นเหยื่อล่อของกิเลสมาร ให้มันผลิดอกออกผลกันเต็มบ้านเต็มเมืองอยู่ในขณะนี้ และขอเปิดหัวข้อธรรมซึ่งแนะนำถึงการปฏิบัติต่อยอดที่จะบรรลุมรรคผลนิพพาน ตามที่พระพุทธเจ้าทรงตรัสรู้ ทรงสั่งสอนเวไนยสัตว์ ซึ่งเป็นทางเอกโดยแท้ ท่านใดที่มีความเข้าใจแล้ว ก็ไปศึกษาดูแนวทางปฏิบัติในเรื่องของสมถกัมมัฏฐานและวิปัสสนากัมมัฏฐาน ซึ่งเป็นหนทางเดินในเบื้องต้นและปฏิบัติให้ได้ผล โดยมีครูบาอาจารย์หลายๆ ท่านได้ทำเป็นหนังสือก็มี หรือไปอ่านในพระไตรปิฎก ก็มีลองไปหาอ่านดูเอาไว้โอกาสหน้าอันเหมาะควรคงได้มีโอกาสมาพูดบรรยายเรื่องของการปฏิบัติกัมมัฏฐานต่อไป แต่ขอย้ำว่าที่พูดมาทั้งหมดนี้ เป็นข้ออันควรทำความเข้าใจให้ถ่องแท้ในเรื่องคำสอนของพระพุทธเจ้าเป็นหลัก อย่าไปหลงฟั่นเฝือในเรื่องของสิ่งต่างๆที่เป็นแค่เปลือกภายนอก เมื่อเราจับใจความได้แล้ว เราก็สามารถเดินทางถูกทางควรได้รวดเร็วขึ้น

สุดท้ายนี้ ข้าพเจ้าผู้บรรยายได้ยกเอาประวัติความเป็นไปของพระพุทธเจ้าตามที่ได้ศึกษาได้วิเคราะห์มาแถลงแจงให้ท่านทั้งหลายได้เข้าใจ ก็ขออานุภาพของธรรมะของพระพุทธเจ้าที่ทรงเป็นศาสดาเอกนั้นจงมีคุณอนันต์ ได้ซึบซับไปในจิตใจของสาธุชนทั้งหลายให้ได้เดินทางไปตามครรลองที่เป็นไปเพื่อความดับทุกข์ ถึงบรมสุขโดยเร็ววันเทอญฯ

การได้เกิดเป็นมนุษย์นั้นเป็นเรื่องยาก
ต้องมีบุญมาก อุปมาเหมือนเต่าตาบอด
ตัวหนึ่งดำน้ำอยู่ในทะเล
ทุกๆ ๑๐๐ ปี เต่าตาบอดตัวนั้น
จะโผล่หัวขึ้นมาจากทะเลครั้งหนึ่ง
ในทะเลก็มีห่วงเล็กๆ
ขนาดใหญ่กว่าหัวเต่าหน่อยหนึ่งลอยอยู่ ๑ ห่วง
โอกาสที่เต่าตาบอดตัวนั้นจะโผล่ขึ้นมา
แล้วเอาหัวสวมเข้ากับห่วงพอดียากเพียงใด
โอกาสนั้นก็ยังมีมากกว่าการที่เหล่าสรรพสัตว์
จะได้มาเกิดมาเป็นมนุษย์

ตอนที่ ๒
การเดินทางของพระพุทธศาสนา จากพุทธกาลสู่ปัจจุบันกาล

บรรยายเมื่อวันที่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๕๔
โดย อ.กรกฎ ศรีเจริญ ประธานคณะกรรมการมูลนิธิสรรพราเชนทร์

การบรรยายยกข้อธรรมะ ที่จะนำมาพูดในวันนี้นั้น ก็ถือว่าเป็นโอกาสอันดีงาม ที่บรรดาท่านผู้มีจิตศรัทธาเลื่อมใสในพระพุทธศาสนาจักได้รับข้อธรรมะที่ข้าพเจ้าจะได้ยกขึ้นมาบรรยาย โดยเน้นเนื้อหาใจความตามที่ข้าพเจ้าได้รับฟังศึกษามา เพื่อเป็นการฉลองศรัทธาแก่บรรดาท่านพุทธศาสนิกชนทั้งหลายที่พึงมาร่วมปฏิบัติธรรมในที่นี้

การศึกษาพระพุทธศาสนานั้น หรือการเรียนรู้พระธรรมคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ผู้ซึ่งเราท่านทั้งหลายยกย่องว่าทรงเป็นศาสดาเอกของโลก พระธรรมคำสั่งสอนของพระองค์นั้นสามารถนำมาดับทุกข์ได้จริงการศึกษาหรือการเรียนรู้ข้อธรรมะในแวดวงพระศาสนานี้ ถ้าพิจารณาดูแล้วเป็นการศึกษาผ่านมาหลายระดับชั้น ผ่านกระบวนการมาหลายยุคหลายสมัย ผ่านความทรงจำของผู้รู้ถ่ายทอดบทตอนจากรุ่นสู่รุ่น และผ่านกาลเวลามาถึง ๒๕๐๐ กว่าปี ซึ่งถือว่ายาวนานมาก แต่ก็ยัง

ภูมิใจว่าถึง ณ ปัจจุบันนี้ ก็ยังมีผู้ศรัทธาเลื่อมใสในพุทธศาสนา และยังมีพุทธศาสนิกชนอยู่ทุกมุมโลก รวมถึงในประเทศไทยนี้ซึ่งถือว่าปัจจุบันเป็นศูนย์กลางของพระพุทธศาสนาเลยก็ว่าได้ พระพุทธศาสนามีความเจริญงอกงามไพบูลย์ที่นี่มาตลอดหลายร้อยปี และมีความเจริญในด้านต่างๆ มากมโหฬารเลยทีเดียว มีวัดวาอารามใหญ่โต สวยสดงดงาม มีพระภิกษุที่บวชในพระศาสนาจำนวนมาก มีการสร้างถาวรวัตถุเกี่ยวกับพระศาสนาในทุกๆ ที่ เราถือกำเนิดขึ้นมาก็พบพระพุทธศาสนาแล้ว พบประติมากรรมรูปพระพุทธเจ้าแล้ว พบวัดวาอาราม พบพระภิกษุสามเณรชีพราหมณ์แล้ว พ่อแม่ปู่ยาตาทวดนับถือพระพุทธศาสนามาแล้ว แล้วเราก็นับถือพระพุทธศาสนาตามบรรพบุรุษและผู้ให้กำเนิด อันนี้คือความเคยชิน ความเคยชินนี้มันทำให้เราไม่ได้ศึกษาข้อเท็จจริง และทำความเข้าใจพระพุทธศาสนาให้ถ่องแท้

ท่านทั้งหลายเคยนึกไหมว่า เอ๊! ทำไม? ในบ้านเมืองเรานี้ ตั้งแต่เราเกิดมาปู่ย่าตาทวดถึงนับถือพระพุทธศาสนากันมากถึงเพียงนี้ ถ้าลองคิดในใจ เราก็คงแค่คิดว่า พระพุทธศาสนาก็คือศาสนาหนึ่ง ที่เป็นที่นิยมของชาวไทย เป็นหนึ่งในศาสนาทั่วๆไป ซึ่งในโลกนี้ก็มีหลายร้อยศาสนา เอาเป็นว่าเรามาเจอพุทธศาสนา เราก็นับถือศาสนานี้ล่ะพอแล้ว นี่คนทั่วไปท่านทั้งหลายส่วนมากคิดอย่างนี้ มันเลยกลายเป็นว่าพระพุทธศาสนาหรือพระธรรมคำสั่งสอนที่พระพุทธเจ้าทรงค้นพบทรงมาแสดงโปรดเวไนยสัตว์นี้ไม่เป็นไปเพื่อความดับทุกข์ได้จริง หรือยังประโยชน์ให้แก่เราไม่ได้อย่างแท้จริง ที่ต้องมาตอกย้ำพูดซ้ำซากอย่างนี้ ก็เพื่ออยากให้เราท่านทั้งหลายได้ทำความเข้าใจเสียใหม่ ลบความคิดเก่าๆ ที่มีการฝังรากมาอย่างยาวนานในการมองภาพของพระพุทธศาสนาในแง่ของความชินชา หรือพูดง่ายๆ ว่า

ต้องมาเรียนรู้พระพุทธศาสนากันใหม่ ให้เข้าใจพระพุทธศาสนาใหม่ รู้จักโครงสร้างของพระพุทธศาสนาเพื่อที่จะนำไปสู่พระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าอย่างแท้จริง แล้วพระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าจะช่วยเราดับทุกข์ได้จริง

ถ้าจะพูดแค่นี้ ก็คงดูเป็นเรื่องยากแถมบางคนไม่อยากสนใจ เพราะคิดว่า "ทุกวันนี้เราไม่มีทุกข์อะไรอยู่แล้ว ทำไมต้องไปเรียนรู้พระพุทธศาสนาเริ่มเรียนพระธรรมใหม่ให้มันเปลืองเวลาเล่า เอาเวลาไปทำมาหากินกอบโกยความสุข เข้าวัดทำบุญตามประสา ตามธรรมเนียมก็พอแล้ว แค่นี้ก็ไปสวรรค์สบายแล้ว" ถ้าพูดหยาบๆก็ต้องขอพูดว่า คนที่คิดอย่างนี้ **เสียชาติเกิดที่มาพบ พระพุทธศาสนา พบสิ่งที่พระพุทธเจ้าทรงค้นพบและนำมาเปิดเผย และเสียดายที่อุตส่าห์มานับถือพระพุทธศาสนา ทุกวันนี้คนนับถือพระพุทธศาสนา เรานับถือกันอย่างถือเอาแค่เปลือก เอาเปลือกมาประดับ แล้วก็สำคัญว่าเราถือครองแก่น**ซึ่งว่าโดยนัยแล้วเปลือกหรือแก่นก็คือต้นไม้ต้นเดียวกัน เพียงแต่เราไปสำคัญผิดยึดถือเอาเปลือกไม้มาทำความสำคัญว่ามันคือแก่น แล้วก็อาศัยเปลือกไปเป็นเครื่องยึดเหนี่ยว โดยไม่รู้เลยว่าเปลือกนั้นมันไม่จีรังยั่งยืน ไม่นานมันก็ผุพัง สู้แก่นของต้นไม้ไม่ได้ นี้คือสิ่งที่คนนับถือพระพุทธศาสนาในยุคปัจจุบันให้ความสำคัญมากกว่าความรู้จริงๆพระพุทธเจ้าทรงสอน ก็ต้องเข้าใจหรือทำใจว่า ด้วยเหตุด้วยปัจจัย ภาวะต่างๆที่มันผ่านขั้นตอนผ่านกระบวนการมาเนิ่นนานนี่แหละเป็นตัวทำให้เราเกิดความคลุมเครือฟั่นเฝือเต็มที และสิ่งที่อยากจะบอกแก่ท่านทั้งหลายว่า ที่พูดมาตั้งแต่ต้นหรือที่บรรยายในครั้งก่อนๆก็เพราะเหตุนี้ ด้วยอยากเน้นย้ำให้ท่านทั้งหลายที่นับถือพระพุทธศาสนามาทำความเข้าใจเสียใหม่ เข้าใจพระพุทธศาสนา

ให้ถ่องแท้ เมื่อถ่องแท้แล้วจึงนำไปประพฤติปฏิบัติให้ได้ผลเต็มกำลัง ตั้งแต่พูดเรื่องประวัติพระพุทธเจ้า วัฒนธรรม สังคม ความเชื่อในสมัยของคนแต่ก่อนเกิดศาสนาพุทธ ศาสนาก่อนพุทธกาล ว่าเค้ามีความเชื่ออย่างไร แล้วพระพุทธเจ้าท่านไปรู้เห็นเรื่องอะไรเข้า จนนำมาเปิดเผยให้แก่พระอริยสาวกจนถึงพุทธบริษัทมาจวบจนทุกวันนี้

ก่อนที่จะพูดเรื่องสิ่งที่พระพุทธเจ้าทรงรู้ และนำมาเผยแพร่แก่บรรดาเหล่าสาวก หรือพุทธบริษัทให้ได้รับทราบนำมาปฏิบัตินั้น จะขอพูดถึงระยะเวลาการเดินทางของพระพุทธศาสนาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันเสียก่อน เพื่อให้เห็นว่าระยะเวลาที่ผ่านมา พระพุทธศาสนาเริ่มฟั่นเฝือคลุมเครือ เริ่มเสื่อมอย่างไร มันมีกระบวนการผ่านร้อนผ่านหนาวมาอย่างไรบ้าง? บางคนพอได้ฟังแค่นี้ก็เริ่มจะเถียงในใจมาบ้างว่า “ทำไมบอกว่าพระพุทธศาสนาเริ่มเสื่อม เริ่มฟั่นเฝือ ก็เห็นมีความเจริญรุดหน้าออกจะตาย วัดวาอารามก็ใหญ่โตมากกว่าสมัยพุทธกาลตั้งเยอะ ไม่เห็นมันจะเสื่อมตรงไหน” เมื่อท่านคิดอย่างนี้ อย่าเพิ่งปลงใจว่าข้าพเจ้าพูดผิด ลองตั้งใจฟังเสียก่อนแล้วค่อยมาตัดสินกัน เพราะสิ่งที่ข้าพเจ้าจะพูดเรื่องระยะเวลาการเดินทางของพระพุทธศาสนานั้นเป็นความสำคัญ เพราะถ้าเราไม่รับทราบรับรู้ตั้งแต่ต้นกำเนิด ขั้นตอนการเจริญเติบโตจนผ่านมาถึงปัจจุบัน เราก็จะไม่สามารถจินตนาการตามได้ว่า ปัจจุบันที่เรียกว่าเฟื่อนฟั่นเฝือของพระพุทธศาสนามันเป็นอย่างไร? แล้วคำสอนในปัจจุบันนี้มันให้ผลไม่เต็มที่เพราะอะไร?

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประเภท ต้องใช้ปัญญาพิจารณา ไม่ใช่ใช้ศรัทธาที่มีต่อ พระพุทธศาสนามาเป็นเครื่องยึดถือแต่อย่างเดียว

เพราะศรัทธาคือความเชื่อ ความเชื่อนี้มีอยู่ในทุกศาสนา ความเชื่อที่ว่านี้ เช่น สอนอย่างนี้ เอ็งต้องทำอย่างนี้ ข้าพูดสิ่งนี้ เอ็งต้องเชื่ออย่างที่ข้าพูดสิ่งนี้ คนสอนบอกอย่างนี้ คนฟังก็ต้องทำตามอย่างคนที่สอนบอกอย่างนี้ ทำตามทีละขั้นบทตอนไม่ต้องไปคิดใช้ปัญญา ถ้าอย่างนี้มันก็ไม่ยากมันไปตามลำดับคนสอนเลย นี้คือกระบวนการของความเชื่อ ซึ่งพระพุทธศาสนาของเรานี้ต้องใช้ปัญญาพิจารณาเป็นส่วนใหญ่ เอาความรู้ความเชื่อมาใช้ถือไว้อย่างเดียวไม่ได้ ซึ่งถือว่ายากและแตกต่างจากศาสนาอื่นโดยสิ้นเชิง ฉะนั้นจึงมีส่วนทำให้พระพุทธศาสนาเริ่มที่จะเกิดความคลุมเครือฟั่นเฝือ เพราะคนรู้ตามๆ กันมา ไม่นำมาปฏิบัติ จึงทำให้ไม่เกิดปัญญาพอปัญญาไม่เกิดจึงกลายเป็นความรู้ไม่จริง แล้วก็นำมาสั่งสอนคนอื่นโดยที่ไม่เข้าใจอย่างถ่องแท้ คนฟังๆ ด้วยศรัทธาอย่างเดียว คนสอนก็สอนอย่างศรัทธาอย่างเดียวจึงทำให้เพี้ยน นี้คือความเสื่อมประการหนึ่ง ซึ่งผู้รับฟังแล้วไม่นำปัญญามาพิจารณา แต่เอาความศรัทธาอย่างเดียวมาเป็นตัวยึดเกาะ พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งการที่จะต้องเรียนรู้ทำความเข้าใจ เมื่อทำความเข้าใจแล้วต้องนำมาปฏิบัติ ให้เกิดปัญญาให้ปัญญาส่งผลยิ่งๆ ขึ้นไป

เอาล่ะ! ทีนี้เมื่อเรารู้แล้วว่าพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่ต้องใช้ปัญญาเป็นหลัก ข้าพเจ้าถึงต้องเกริ่นนำเสียยืดยาว เพื่อจะได้ทำความเข้าใจไปตามลำดับดีกว่าจะมาพูดเรื่องธรรมะล้วนๆ ให้งงๆ มึนๆ ครึ่งๆ

กลางๆ ทีนี้เรามาย้อนไปในสมัยพุทธกาลก่อนเลยอันดับแรก หลังจากพระพุทธเจ้าได้บรรลุเป็นศาสดาเอกของโลกแล้ว พระองค์ท่านนำความรู้นั้นมาสั่งสอนพระสาวกและเหล่าเวไนยสัตว์ให้รู้ตามทำความเข้าใจตามและบรรลุเป็นพระอริยะได้มากมายเพราะอะไร? เพราะเป็นสิ่งที่ถ่ายทอดมาจากพระโอษฐ์ จากรากเหง้าเลย พูดง่ายๆ ว่ารู้อย่างไรมาพูดอย่างนั้นเลย ไม่ไขว้เขวไม่เอียงซ้ายไม่เอียงขวาเลยทีเดียว ในสมัยนั้นไม่มีการจดบันทึก ใครอยากฟังธรรมะก็มุ่งตรงไปหาพระพุทธเจ้า ไปฟังจากโอษฐ์ท่านพระธรรมของพระพุทธเจ้าจึงให้ผลเต็มที่แก่ผู้ฟังในช่วงเวลานั้น แต่หลังจากเมื่อพระพุทธเจ้าปรินิพพานจวบจนมาถึงยุคปัจจุบัน ผ่านมาถึง ๒,๕๐๐ กว่าปีตามลำดับเราซึ่งถือว่าเป็นพุทธบริษัท พระสงฆ์สาวกที่บวชเรียนกันมาจะยึดสิ่งใดเป็นที่พึ่งที่ระลึกแทนองค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าหรือใช้ธรรมะอันไหนเป็นสรณะได้เล่า ก่อนที่จะมารู้ว่าพระพุทธศาสนาสอนอะไร **แหล่งที่จะต้องศึกษาและเป็นคัมภีร์ที่เราจะต้องไปเรียนรู้หลักธรรมคำสอนโดยตรงของพระพุทธะเจ้าคือ พระไตรปิฎก**นี่ ! สำคัญมากนะ....พระไตรปิฎกคือแหล่งที่เรียนรู้พระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าเลยทีเดียว เพราะอย่าลืมว่าพระพุทธเจ้าท่านทรงยกย่องพระธรรมวินัยขึ้นเป็นศาสดาในโลกแทนพระองค์ มีปรากฏในพระพุทธประวัติ พระพุทธเจ้าตรัสกับพระอานนท์ตอนหนึ่งในสมัยใกล้ปรินิพพานว่า

"ธรรมวินัยที่เราแสดงแล้ว บัญญัติแล้วแก่เธอทั้งหลาย
ธรรมและวินัยนั้นจะเป็นศาสดาของเธอทั้งหลาย
เมื่อเราล่วงลับไปแล้ว"

พระไตรปิฎกจึงถือว่าเป็นตัวแทนองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ที่ต้องยึดถือเอาตามนั้น จะวิปลาสคลาดเคลื่อนจากนี้ไม่ได้

พระไตรปิฎกนั้น คือ ปิฎก ๓ ตะกร้าที่รวบรวมคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาว่าด้วย

๑. พระวินัยปิฎก ว่าด้วยวินัยหรือศีลของภิกษุและภิกษุณี
๒. พระสุตตันตปิฎก ว่าด้วยพระธรรมเทศนาโดยทั่วไป มีประวัติ และท้องเรื่องประกอบ
๓. พระอภิธรรมปิฎก ว่าด้วยธรรมะล้วน ไม่มีประวัติและท้องเรื่องประกอบ

ทีนี้เรามารู้ให้ลึกไปอีกว่าพระไตรปิฎก มีความเป็นมาอย่างไร?

๑. พระพุทธเจ้าทรงแนะนำให้ร้อยกรองพระธรรมวินัย

สมัยเมื่อนิครนถ์นาฏบุตร เจ้าลัทธิสำคัญคนหนึ่งสิ้นชีพ พวกสาวกเกิดแตกกัน พระจุนทเถระเกรงจะเกิดเหตุการณ์เช่นนั้นในพระพุทธศาสนา จึงพร้อมกับพระอานนท์ไปเฝ้าพระพุทธเจ้า พระองค์ได้ทรงตรัสบอกพระจุนทะให้รวบรวมธรรมภาษิตของพระองค์ และทำสังคายนา คือจัดระเบียบทั้งโดยอรรถและพยัญชนะ เพื่อให้พรหมจรรย์ตั้งมั่นต่อไป

๒. พระสารีบุตรแนะนำให้ร้อยกรองพระธรรมวินัย

ในห้วงเวลาเดียวกันนั้น ค่ำวันหนึ่ง เมื่อพระผู้มีพระภาคแสดงธรรมจบแล้ว ทรงเห็นว่าบรรดาพระภิกษุทั้งหลายยังใคร่จะฟังธรรมต่อ

ไปอีก จึงทรงมอบหมายให้พระสารีบุตรแสดงธรรมต่อ พระสารีบุตรได้แนะนำให้รวบรวมร้อยกรองพระธรรมวินัย โดยจัดหมู่ธรรมะเป็นข้อๆ ตั้งแต่ข้อ ๑ ถึงข้อ ๑๐ ว่ามีธรรมะใดบ้างอยู่ในหมวดนั้นๆ พระผู้มีพระภาคทรงรับรองว่าเป็นเรื่องที่ถูกต้อง พระสารีบุตรได้แนะนำให้รวบรวมร้อยกรองพระธรรมวินัย โดยจัดหมวดหมู่ธรรมะเป็นข้อๆ ตั้งแต่ข้อ ๑ ถึงข้อ ๑๐ ว่ามีธรรมะใดบ้างอยู่หมวด ๑ หมวด ๒ จนถึงหมวด ๑๐ ซึ่งพระผู้มีพระภาคก็ทรงรับรองว่าเป็นเรื่องที่ถูกต้อง

๓. พระมหากัสสปะเป็นผู้ริเริ่มให้มีการสังคายนา

จัดระเบียบพระพุทธวจนะให้เป็นหมวดหมู่

๔. พระอานนท์ เป็นผู้ที่ทรงจำพระพุทธวจนะไว้ได้มาก

ทรงเป็นพุทธอุปฐาก ได้ขอพรหรือขอรับเงื่อนไขจากพระพุทธเจ้า ๘ ประการ ในเงื่อนไขประการที่ ๗ และประการที่ ๘ มีส่วนช่วยในการสังคายนาพระธรรมวินัยมากกล่าวคือ ประการที่ ๗ ถ้าความสงสัยของข้าพระองค์เกิดขึ้นเมื่อใด ขอให้ได้เข้าเฝ้าทูลถามเมื่อนั้น และประการที่ ๘ ถ้าพระองค์แสดงข้อความอันใดในที่ลับหลังข้าพระองค์ ครั้นเสด็จมาแล้วจักตรัสบอกข้อความอันนั้นแก่ข้าพระองค์ ทั้งนี้โดยเฉพาะประการที่ ๘ อันเป็นข้อสุดท้ายมีเหตุผลว่า ถ้ามีใครถามท่านในที่ลับหลังพระพุทธเจ้าว่า คาถานี้ สูตรนี้ ชาดกนี้ พระผู้มีพระภาคแสดงที่ไหน ถ้าพระอานนท์ตอบไม่ได้ ก็จะมีผู้กล่าวว่า พระอานนท์ตามเสด็จพระศาสดาไปดุจเงาตามตัว แม้เพียงเรื่องเท่านี้ก็ไม่รู้ ดังนั้นเมื่อพระพุทธเจ้าปรินิพพานแล้ว พระอานนท์จึงได้รับหน้าที่ตอบคำถามเกี่ยวกับพระธรรมในคราวสังคายนาครั้งแรก หลังพุทธปรินิพพาน ๓ เดือน

๕. พระอุบาลีเป็นผู้ที่สนใจและจดจำพระธรรมพระวินัยได้เป็นพิเศษ มีความเชี่ยวชาญในพระวินัย ในการทำสังคายนาครั้งแรก พระอุบาลีได้รับมอบหมายให้เป็นผู้ตอบคำถามเกี่ยวกับพระวินัยปิฎก

๖. พระโสณกุฏิกัณณะเป็นผู้ที่ทรงจำได้ดีมาก เคยท่องจำบางส่วนของพระสุตตันตปิฎก เฉพาะพระพักตร์ของพระพุทธเจ้า ได้รับสรรเสริญว่าทรงจำได้ดีมาก รวมทั้งท่วงทำนองในการกล่าวว่าไพเราะ สละสลวย แสดงให้เห็นถึงการท่องจำพระธรรมวินัยได้มีมาตั้งแต่ครั้งพระพุทธเจ้า

ตามที่เล่าอ้างมาให้ฟังนี้ก็เพื่อเป็นเรื่องประดับสติปัญญาว่า สิ่งที่พระพุทธเจ้าทรงตรัส ทรงสอน ทรงแนะนำพระธรรมวินัยต่างๆ มีมูลเหตุจากการกลัวที่จะทำให้พระธรรมวินัยนั้นคลาดเคลื่อนไม่บริบูรณ์ ไม่ชัดเจน จึงกระทำให้ชัดเจนขึ้นโดยการรวมตัวประชุมผู้ทรงธรรมะต่างๆ ที่ได้สดับจากพระโอษฐ์บ้าง ผู้ทรงจำบ้างมาร่วมกันร้อยกรองให้ถูกต้องและเป็นประโยชน์กับอนุชนรุ่นหลังๆ แต่การร้อยกรองพระไตรปิฎกในสมัยนั้นยังไม่มีการจดจารึกเรื่องราวไว้เป็นตัวอักษรอย่างกว้างขวาง เช่นในปัจจุบัน มนุษย์จึงต้องอาศัยความจำเป็นเครื่องสำคัญ ในการบันทึกเรื่องราวนั้นๆ ไว้ แล้วบอกเล่าต่อๆ กันมา การทรงจำและบอกต่อๆ กันมาด้วยปากนี้ เรียกว่า **มุขปาฐะ** (มุขบาฐ)

ก่อนที่พระธรรมวินัยของพระพุทธเจ้าจะได้รับการจัดเป็นหมวดหมู่อยู่ในพระไตรปิฎกนั้น ก็ต้องเริ่มจากการที่พระอริยสาวก ที่พูดง่ายๆ ว่ายังทันเห็นทันฟังธรรมะจากพระพุทธองค์นั่นแหละเป็นผู้ร้อยกรองรวบรวม

จึงบังเกิดการทำสังคายนาขึ้นครั้งแรก หลังจากที่พระพุทธเจ้าปรินิพพานไปแล้ว ๓ เดือน การทำสังคายนาพระธรรมวินัยครั้งที่ ๑ จัดขึ้นที่ถ้ำสัตบรรณคูหา เมืองราชคฤห์ ตามคำปรารภของพระมหากัสสปเถระ โดยมีพระเจ้าอชาตศัตรูเป็นองค์อุปถัมภ์ ใช้เวลาในการสังคายนารวบรวมพระธรรมวินัยอยู่ ๗ เดือนจึงแล้วเสร็จ โดยในครั้งนั้นพระมหากัสสปเถระเป็นประธานทำสังคายนา พระอานนท์เป็นองค์วิสัชชนาแสดงพระธรรมวินัยในหมวด สุตตันตปิฎกและอภิธรรมปิฎก พระอุบาลี เป็นองค์วิสัชชนาพระวินัยปิฎก

การที่กล่าวว่าการทำสังคายนาครั้งที่ ๑ จัดทำขึ้นตามคำปรารภของพระมหากัสสปเถระนั้น มีมูลเหตุอย่างหนึ่ง ซึ่งถือมีความสำคัญเหมือนกันที่พระมหากัสสปเถระท่านได้ผลักดันให้เกิดการร้อยกรองพระธรรมวินัยขึ้น คือเมื่อพระพุทธเจ้าปรินิพพานแล้วได้ ๗ วัน พระมหากัสสปเถระได้ทราบข่าวปรินิพพาน ขณะที่ท่านกำลังเดินทางอยู่ ณ เมืองปาวาพร้อมด้วยหมู่ศิษย์จำนวนมาก เมื่อได้ทราบข่าวนั้น เหล่าศิษย์ของพระมหากัสสปะซึ่งยังเป็นปุถุชนอยู่ ได้ร้องไห้คร่ำครวญกัน ณ ที่นั้น จึงมีพระภิกษุบวชเมื่อแก่องค์หนึ่ง ชื่อว่า**สุภัททะ** ได้กล่าวขึ้นว่า “หยุดเถิด! หยุดเถิด! ท่านอย่าร่ำไรไปเลย พระสมณะนั้นพ้น (ปรินิพพาน) แล้ว เราจะทำอะไรก็ได้ตามพอใจ ไม่ต้องเกรงบัญชาใคร “พระมหากัสสปะได้ฟังเช่นนั้นคิดจะทำนิคคหกรรม (ทำโทษ) แต่เห็นว่ายังมิควรก่อน และดำริขึ้นว่าพระพุทธเจ้าปรินิพพานเพียง ๗ วัน ก็มีผู้คิดที่จะทำให้เกิดความแปรปรวนหรือประพฤติปฏิบัติให้วิปริตไปจากพระธรรมวินัยเช่นนี้ จึงควรจะทำการสังคายนาและจะชักชวนพระเถระผู้เป็นพระอรหันต์ทั้งหลาย ซึ่งล้วนแต่ทันเห็นพระพุทธเจ้าได้ฟังคำสอนของพระองค์มาโดยตรง เป็นผู้รู้คำสอน

ของพระพุทธเจ้าและได้อยู่ในหมู่สาวกที่เคยสนทนาตรวจสอบกันอยู่เสมอ รู้ว่าสิ่งใดที่เป็นคำสอนของพระพุทธเจ้าให้มาประชุมกันเพื่อช่วยกันแสดง ถ่ายทอด รวบรวม ประมวลคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า แล้วตกลงวางมติไว้ จากนั้นท่านจึงเดินทางไปยังเมืองกุสินาราเพื่อเป็นประธานในการถวายพระเพลิงพระพุทธสรีระ

จะเห็นได้ว่า นี่แค่พระพุทธเจ้าปรินิพพานได้ ๗ วันเองนะ พระธรรมวินัยก็เริ่มจะคลาดเคลื่อน หรือเริ่มจะเสื่อมเสียแล้ว พระอรหันต์ทั้งหลายจึงต้องรวบรวมพระธรรมวินัยให้ชัดเจนชัดแจ้ง เพื่อเหล่าสาวกผู้ประพฤติพรหมจรรย์รุ่นหลังจะได้ยึดถือต่อไป นี้เรียกว่าพระไตรปิฎก ไหนลองย้อนถามหน่อยตั้งแต่เกิดมารู้จักพระพุทธศาสนามานี่ รู้จักคำว่าพระไตรปิฎกไหม? ถ้ารู้จักมีไว้ทำอะไร? บางคนบอก "โอ้! ได้ยินมานานเพิ่งรู้นี่เองว่าพระไตรปิฎกคืออะไร" เวรของกรรมแท้ๆ อยู่ในศาสนาพุทธนับถือพระพุทธศาสนา ขนาดเรื่องหลักๆ สำคัญของพระพุทธศาสนาที่สุดหรือสิ่งที่เราท่านทั้งหลายจะต้องไปศึกษาในครั้งต้นๆ ที่จะนับถือศาสนาพุทธนี่ยังไม่รู้จักเลย เออ! ไปอยู่ไหนมานี่ แล้วที่สำคัญกว่านั้น ไอ้ที่เรียนๆ มานี่ฟังๆ มาจนแก่เฒ่านี่ว่าพระธรรม เขาเรียกว่าศาสนาพุทธหรือเปล่าก็ไม่รู้?

ฉะนั้นจึงบอกตั้งแต่เบื้องแรกแล้วว่า
เราต้องเรียนพุทธศาสนาตั้งแต่ต้น
มาเรียนครึ่งๆ กลางๆ ไม่ได้ แล้วที่เรียนนี่ไม่ได้เอาไปสอบ
เราเอาไปใช้ เอาไปปฏิบัติ โดยใช้ปัญญาพิจารณา
นี่คือผลวิกฤตของพระพุทธศาสนา

พระพุทธศาสนาผ่านระยะเวลาการเดินทางมาถึงเราในยุคปัจจุบัน แค่การทำสังคายนา คือร้อยกรองพระธรรมวินัยนี่ ก็มีการทำหลายครั้งหลายคราวด้วยกัน ครั้งสุดท้ายที่มีบันทึกนี่ ก็เป็นครั้งที่ ๙ ในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชนี่เอง การทำสังคายนาแต่ละครั้งก็มีมูลเหตุแตกต่างกัน ส่วนมากก็เรื่องความผิดเพี้ยน หรือแตกต่างออกไปด้านพระธรรมวินัย จึงต้องอาศัยการประชุมเพื่อเรียบเรียงและรื้อถอนสิ่งที่ไม่ใช่ข้อธรรมในพระพุทธศาสนา ยกตัวอย่างเช่น ในสมัยพระเจ้าอโศกมหาราช มีพวกเดียรถีย์ หรือนักบวชศาสนาอื่นมาปลอมบวชแล้วแสดงลัทธิศาสนา และความเห็นของตนว่าเป็นพระพุทธศาสนา พระโมคลีบุตรติสสเถระ จึงได้ขอความอุปถัมภ์จากพระเจ้าอโศกมหาราชสังคายนาพระธรรมวินัยเพื่อกำจัดความเห็นของพวกเดียรถีย์ออกไป ในสมัยนั้นความเสื่อมมันเริ่มเข้ามาเป็นรูปร่าง เพราะว่าในสมัยพระเจ้าอโศกฯ ทรงนับถือพระพุทธศาสนามาก ทรงอุปถัมภ์พระภิกษุที่ออกบวชอย่างดียิ่ง ถวายลาภสักการะต่างๆ จนพวกนอกศาสนาแอบเข้ามาบวช เพราะบวชในศาสนาพุทธนี้สบาย มีพระเจ้าแผ่นดินคอยอุปถัมภ์ แต่บวชเฉพาะกายเท่านั้น ยังเอาคำสอนในลัทธิเดิมๆ มาผนวกบวกเข้ากับศาสนาพุทธ จนไขว้เขว ขนาดมีบันทึกว่าพระเจ้าอโศกฯจับพระนอกรีตนอกลัทธิที่เข้าเบียดบังพระพุทธศาสนาสึกถึง ๖๐,๐๐๐ รูป

ทีนี้มากล่าวถึงยุคสมัยปัจจุบัน เพื่อให้เห็นภาพชัดเจนขึ้น เมื่อพระพุทธศาสนาผ่านกาลเวลามาอย่างยาวนาน ก็ต้องยอมรับโดยธรรมชาติว่ามันเสื่อมเพราะอาศัยเหตุปัจจัยหลายประการฯ ที่พูดถึงความเสื่อมของพระพุทธศาสนานี้ ไม่ใช่หมายความว่า พระพุทธเจ้าบัดนี้เสื่อม หรือพระธรรมวินัยบัดนี้เสื่อมพระธรรมของพระพุทธเจ้า ไม่มีเสื่อม ไม่มีกาล

ไม่มีสมัย ภาษาพระเรียกว่า อกาลิโกธรรมะของพระพุทธเจ้า เข้ากับทุกข์ยุคทุกสมัย ดับทุกข์ได้ทุกยุคสมัย นำมาใช้เมื่อไหร่ใช้ได้ให้ผลเมื่อนั้น นี่คือความอมตะของพระธรรม ที่พูดว่าเสื่อมคือมันมาจากการผ่านมือ ผ่านปาก ผ่านภาษา ผ่านแปลประโยคคำพูดมาอย่างผิดๆ จากสมัยพุทธกาลกับประโยคคำพูดที่ใช้พูดกันในยุคสมัยนี้ และที่สำคัญธรรมมะของพระพุทธเจ้าเกิดการปรุงแต่งให้ผิดเพี้ยนไปจากเดิม โดยอาศัยความที่ผู้ถ่ายทอดยังเป็นปุถุชนคนธรรมดายังไม่บรรลุธรรม ก็นำคำสอนของพระพุทธเจ้ามาเคล้าเข้ากับกิเลสของตนเพื่อหวังผล หรือเอาธรรมะของพระพุทธเจ้ามาผ่านกระแสกิเลสภายในตน เอากิเลสดึงธรรมของพระพุทธเจ้ามาเข้าเป็นพวกแล้วก็เอาไปขยายความต่อให้คนทั่วไปฟัง โดยเรียกอย่างภูมิใจว่านี้คือธรรมะขอพระพุทธเจ้า แต่เปล่าเลย! ไอ้ที่พูดมาทั้งหมดมันแค่ดึงกิเลสในตัวเองมาพูดโดยเรียกว่านั่นคือธรรมะ หรือเอาธรรมะอันจริงๆ มาตัดถ้อยความลงไปเพื่อให้มันถูกใจกับกิเลส ไม่เอาเรื่องที่เป็นเรื่องจริงในพระไตรปิฎกมาใช้มาพูดกัน ถ่ายทอดจากหนึ่งไปสอง สองไปสาม สามไปสี่ พอมาถึงเรามันก็เหลืออยู่นิดเดียว นี่ล่ะ! คือความเสื่อมของพระพุทธศาสนา มันเสื่อมจากน้ำมือคน อย่าลืม! ว่าพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่ต้องใช้ปัญญามารับ แล้วก็ต้องใช้ปัญญามาพิจารณา ฟังหรือทรงจำเอาอย่างเดียวไม่ได้ ถึงแม้จะเอามาใช้สำคัญว่าเป็นของแท้อย่างไร ก็อย่าเพิ่งแน่ใจว่าที่ฟังมาเรียนมานั่นเป็นของแท้ จะต้องนำไปเทียบเคียงกับพระไตรปิฎก ที่เป็นแหล่งธรรมะอันเป็นหลักฐานสำคัญในพระพุทธศาสนาเสียก่อน อย่านำความคิดของเราหรือนำความคิดคาดการณ์ วิจารณ์ธรรมะของผู้สอนท่านอื่นมาสำคัญว่าเป็นของพระพุทธเจ้าอย่างแน่นอนใจเสียทีเดียว

ถ้าเรานับถือศาสนาพุทธ ศาสนาพุทธเป็นคำสอนของพระพุทธเจ้า ก็ต้องเอาความเห็นของเราไปเทียบกับคำสอนของพระพุทธเจ้า จะตรงกันหรือไม่ตรง ถ้าไม่ตรงกับคำสอนของพระพุทธเจ้า ก็ต้องทิ้งความเห็นของเรา ไม่ใช่ไปทิ้งความเห็นของพระพุทธเจ้า หรือคำสอนของพระพุทธเจ้า แล้วยกเอาความเห็นของเราเป็นธง ถ้าจะเป็นอย่างนั้น เราก็ต้องไปตั้งลัทธิใหม่ เพื่อจะได้ใช้ความคิดเห็นให้เต็มที่ให้เต็มตัว ที่ยกมากล่าวทั้งหมดนี้ก็เพื่อสนับสนุนแก่ท่านทั้งหลายว่า ขอให้ท่านจงวิเคราะห์คำพูดที่ถ่ายทอดมาถึงเราว่า นี้คือธรรมโดยตรงของพระพุทธเจ้าหรือไม่ เพื่อกระทำความเห็นให้ถูกต้อง และเป็นความเห็นที่เป็นไปเพื่อดับทุกข์ได้จริง ตามหลักพระพุทธศาสนาที่ได้กล่าวมาแล้ว ที่กล่าวมานี้คือส่วน ๑ ซึ่งถือว่า เป็นเหตุเป็นปัจจัยตามสภาพของกาลเวลา สภาพของการผ่านความทรงจำของผู้สอนผ่านการคลุกเคล้า ดัดแปลงตามความเห็นของตนโดยอาศัยกิเลสเป็นตัวผสาน แล้วนำไปสอนไปวิเคราะห์ในทิศทางที่ตนปรารถนา แต่ความเสื่อมอย่างนี้มันยังไม่น่ากลัว มันยังสงบจบหรือเปลี่ยนทัศนะทั้งใหม่หมดได้ ให้เป็นความรู้จริงได้ เพราะเรามีพระไตรปิฎก เป็นเครื่องกลั่นกรองนำมาเทียบเคียงได้ ถึงแม้ว่าเราจะเห็นพระไตรปิฎกนั้นมีมากมายเหลือเกิน แค่เดินผ่านก็มึนแล้วจะให้หยิบมาอ่านคงจะไม่ไหว ถ้าคนที่เขาศึกษามาดีๆ เขาจะรู้เลยว่า แม้พระไตรปิฎกอันมีมากมายมหาศาลทั้งตู้นั้นทุกหมู่ ทุกหมวด ทุกข้อธรรมที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงไว้ มันคือทางเดินมีจุดหมายปลายทางเดียวกันทั้งสิ้น แล้วที่สำคัญธรรมของพระพุทธเจ้าที่มีมากมายทั้งหลายนั้นย่อมจะไม่มีบทไหนขัดกันเลยถ้าเราจับทางถูกจะต้องลงตัวเมื่อนำมารวมแล้วใช้กันได้หมด นี่คือความแปลกความอัศจรรย์ของธรรมะของพระพุทธเจ้า

ฉะนั้น สิ่งที่บอกว่าน่ากลัวในเรื่องของความที่จะทำให้
พระพุทธศาสนาเสื่อมยิ่งไปกว่าที่พูดมานั้น
คือมันมาจากเรานี่แหละ!

มาจากคนฟังอย่างเราๆหรือพวกที่เข้าวัดเพื่อฟังธรรม ศึกษาธรรมแบบไม่ไตร่ตรองพิจารณา คือตัวที่จะทำให้เสื่อมอย่างฉกาจที่สุด ทำไมถึงพูดอย่างนี้อย่างที่กล่าวตั้งแต่ตอนต้น ในพระไตรปิฎก บางท่านบางคนไปนั่งอ่าน อ่านแล้วไม่เข้าใจ เพราะว่าภาษาบางประโยคบางคำพูดเป็นศัพท์เฉพาะ อ่านแล้วไม่เข้าใจ ไม่แจ่มแจ้ง ก็ต้องอาศัยผู้รู้ภาษาบาลีบ้าง หรือผู้รู้ความหมายสามารถอธิบายได้บ้าง เราจึงไม่อยากอ่าน เอาเป็นว่าไปฟังจากปากผู้รู้หรือพระสงฆ์น่าจะดีที่สุด ฉะนั้นการนำพระสูตร พระวินัย พระธรรมต่างๆ ที่พระพุทธเจ้าทรงสอนสำแดงมา ก็เลยกลายเป็นหน้าที่ของพระสงฆ์หรือผู้รู้ภาษาบาลีนำมาถ่ายทอดอีกทีหนึ่ง เมื่อหน้าที่นี้เป็นของพระสงฆ์โดยปริยาย ท่านผู้สอนบางท่านไปทรงจำมา ไปศึกษามา จำมาผิดๆ บ้างจำมาถูกบ้าง แต่นำไปกวนกับกระแสกิเลสจนมันฟั่นเฝือ แล้วก็นำมาสอน **เราเข้าวัดไปฟังธรรม แล้วไม่นำมาไตร่ตรอง เชื่อกันไปตามอย่างที่ผู้สอน สอนมา แล้วก็จับเอาแค่นั้น เอาแค่ความศรัทธาในพระพุทธศาสนา ศรัทธาในพระพุทธเจ้า ศรัทธาในธรรมของผู้สอนมาเป็นสรณะ แล้วก็ปฏิบัติกันไปแค่นั้น ธรรมะจึงไม่ให้ผลเต็มที่** อย่างเช่นทุกวันนี้เราเข้าวัด พระท่านก็แนะนำสั่งสอน ต้องทำทานนะ ต้องทำบุญนะ ต้องถือศีลนะ ต้องสวดมนต์เจริญภาวนานะ รวมไปถึงสร้างโบสถ์ สร้างศาลา ทำนั่น ทำนี่จะได้บุญกุศลอย่างนั้น ถวายนั่นถวายนี่ จะช่วยแก้กรรมได้นะ! คนสอนท่านก็ไปจับเอาเปลือกธรรมะที่อยู่ในพระพุทธประวัติมาใช้บ้าง เอาเรื่องที่พระพุทธเจ้า ตรัสเรื่องกุศล เหล่าเทวดานางฟ้าบ้าง

ทำให้รู้สึกว่าถ้าทำอย่างนี้ก็จะได้อานิสงส์อย่างนี้มาสอนเรามาแนะนำเรา เราก็ไปฟังมา แล้วก็คิดว่าดี เพราะว่าถ้าทำอย่างนี้ มันจะได้ผลกับตัวเราอย่างนี้ ก็เลยคิดว่าทำถูกทางแล้ว พระพุทธเจ้าทรงตรัสอย่างนี้ เป็นเรื่องจริงอย่างนี้ มีจริงในประวัติพระพุทธเจ้ามีหลักฐานอ้างอิง พอคนฟังคิดอย่างนี้จบกัน ไปไหนไม่ได้แล้ว ต่อยอดกันไม่ได้แล้ว เพราะความรู้มันตันอยู่เท่านี้ เพราะเราคิดผิดมาตั้งแต่ต้น คิดว่าพระพุทธเจ้าเป็นสรณะ พระสงฆ์สาวกเป็นสรณะ ทั้งๆ ที่พระพุทธเจ้าท่านไม่ได้ตรัสบอกเลยว่า จงเอาเราเป็นสรณะ จงเอาพระสงฆ์เป็นสรณะ ท่านพูดแล้ว เน้นแล้วว่า

“ธรรมวินัยที่เราแสดงแล้ว บัญญัติแล้วแก่เธอทั้งหลาย
ธรรมและวินัยนั้น จะเป็นศาสดาของเธอทั้งหลาย
เมื่อเราล่วงลับไปแล้ว”

นี่ท่านตรัสอย่างนี้ พอเราไปยึดถือผิด ว่าพระสงฆ์องค์ที่สอนเรานี้ถูกจริตตัวเอง เราศรัทธาก็ไปยึดท่านเป็นที่พึ่งเป็นสรณะไป ธรรมะใดๆ ที่ออกจากปากท่าน ท่านสอนเรามา เราเอาแค่นั้นไม่ต้องต่อยอดกันแล้ว เชื่อโดยสนิทใจแล้วก็ทำกันแค่นั้น มันก็ไปเข้าทางผิดคิดว่า ศาสนาพุทธของเราสอนแค่นรกสวรรค์ เทวดานางฟ้า ทำบุญโน่นนั่น จะไปสวรรค์ชั้นนี้ สวรรค์เป็นทางสุดของพระพุทธศาสนา บ้างก็คิดว่าถ้าเรานับถือพระพุทธศาสนา ทำบุญสุนทาน บุญกุศลจะช่วยให้รวย ได้ในสิ่งที่ปรารถนา เมื่อเรารวย มีสิ่งที่ปรารถนาก็จะมีความสุขนั่นคิดไปนั่น ผิดทางทั้งนั้น เราไปคิดถึงความพ้นทุกข์ ความหลุดพ้นที่พระพุทธเจ้าทรงสอนไปเข้าข้างรวย สมปรารถนา แล้วจะพ้นทุกข์ ไปเกิดเป็นเทวดานางฟ้าจะพ้นทุกข์ ชาติหน้าไปเกิดเป็นเศรษฐี จะได้พ้นทุกข์

พระพุทธเจ้าพูดอยู่ชัดๆ ว่าเมื่อถ้าไม่มีการเกิดมันจะไม่มีทุกข์

แล้วเราไปฝันว่าทำบุญมากๆ แล้วจะได้เกิดเป็นเศรษฐี ได้เกิดเป็นเทวดา นางฟ้านางสวรรค์ ก็จะมีความสุขหรือพ้นทุกข์ ในเมื่อมันขัดกันอย่างนี้! มันจะเรียกว่าพระพุทธศาสนาอย่างเต็มปากได้อย่างไรเล่า เดี๋ยวนี้เราพากันไปเชื่ออย่างนี้ เราไปเชื่อพระธรรมประเภท เอาสวรรค์มาขาย เอาอบายมาขู่ จนกลัวแล้วก็ทำบุญประกันชาติภพกัน

นอกจากนี้แล้ว ยังมีอีกบางพวกศรัทธาผู้สอนกันมากๆ ทั้งๆ ที่ผู้สอนท่านก็สอนถูก สอนตามหลักพระพุทธเจ้าเลยไม่ผิดเพี้ยน คำสอนท่านสามารถใช้สงเคราะห์ตามหลักธรรมของพระพุทธเจ้าได้หมดทุกหมวดหมู่ เราก็รีบไปฟังกันเลยแต่ไปฟังมาประดับประดา อย่างที่เคยกล่าวเมื่อครั้งก่อนๆ ฟังเพื่อเอามาสอนชาวบ้านเขามั่ง เพื่อยกตนให้ประเสริฐ นี่ก็ผิดทาง **ท่านบอกว่าให้เอามาใช้ ไม่ได้เอามาสอน** บางพวกไปเข้าวัดฟังธรรมเหมือนกัน แล้วก็เกิดศรัทธากับหลวงปู่ หลวงพ่อที่ท่านสอนแล้วก็เอาความสำคัญยึดถือมั่นในเรื่องบุญกุศล ก็เข้าไปรับใช้ปรนนิบัติรับใช้ท่าน ดูแลถวายข้าวถวายน้ำ สิ่งใดขาดก็สรรหามาถวายหมด ถวายไปถวายมา หลวงปู่ท่านก็สอนไป ไอ้ธรรมะไม่ได้เข้าไปในตัวผู้ฟังเลย มันเข้าไปผ่านหูว่า โอ้!ดี โอ้!ประเสริฐ แค่นั้น ไม่ได้เอามาใช้เลย แต่กลับกลายไปยึดถือท่านแทน ยึดถือว่าหลวงปู่ของพ่อ นี่ของกู ของข้า เอาหลวงพ่อมาแนบอกของข้าคนเดียว ของที่ถวายไปนี่ก็ของข้า ไปยึดจานชามช้อน กระเบื้อง กระโถนพอเข้าวัดไปก็ชี้ได้หมดว่านี่ก็ของข้า ถวายไว้เมื่อปีนั้นปีนี้ มันจำได้หมดทุกกระเบียดน่าสรรเสริญในความจำยิ่งนัก แล้วพวกนี้มันแปลก ใครหน้าไหนอย่ามายุ่งกับหลวงพ่อมันนะ อย่ามา

ใช้ของที่ข้าถวายไปนะ เป็นเรื่องทีเดียว ใครมาทำดีกว่า ที่ข้าทำนะเป็นเรื่อง แต่พอถามธรรมะที่หลวงปู่หลวงพ่อท่านสอน แค่บอกว่าดีแต่ดีอย่างไร อธิบายไม่ได้ว่าดีอะไรบ้างรู้อย่างเดียวว่า หลวงปู่ หลวงพ่อของกู นี่เป็นเพราะอะไร? เพราะไอ้ความยึดมั่นถือมั่นที่มันไประงับ **สติ ปัญญา** ความที่จะต้องรู้แจ้งเห็นจริงตามคำที่ท่านสอน มันไปครอบไว้หมด เหมือนไปหาซื้อโอ่งมาหนึ่งใบ สวยสดงดงาม เอามาเพื่อใส่น้ำกิน เอาไปตั้งกลางแจ้งรอรับน้ำฝน แต่ดันเอาฝาไปปิดเสียนี่ น้ำฝนตกลงมาเท่าไหร่ก็ไม่เข้าโอ่งเลยซักเม็ด

สรุปความว่ามีโอ่งสวยงาม แต่ไม่มีน้ำเพื่อมาดื่มกินได้เลยซักหยด เพราะเราไปเสาะหาเอาเพื่อมาแค่เป็นของของเราเท่านั้น ไม่ใช่เอามาเพื่อจะให้มันงอกเงยผลิดอกออกผล หรือบรรจุน้ำไว้ดื่มกิน นอกจากคำพูดว่าโอ่งนี้เท่านี้ แล้วมันจะเกิดประโยชน์อะไร? เสียเวลาไปทำไมเล่า? คนอย่างนี้มีให้พบเห็นเยอะเสียด้วย ทำตนเหมือนแม่ยกลิเก พอดูชอบลิเกหล่อ นางเอกงาม คราวนี้ลิเกคณะนี้ไปเล่นที่ไหนตามกันไปไม่ขาด เอาเงินเย็บติดกันเป็นพวงคล้องคอพระเอกนางเอก ที่ตนชอบบุกป่าฝ่าดงตามกันไปดูไม่ย่อท้อ ไปๆ ก็ไปเพื่อดูพระเอกนางเอกไม่ได้ไปดูหรอกว่าเค้าเล่นเรื่องอะไร นี่คือความวิกฤตของพระพุทธศาสนาความเปลี่ยนแปลงของพระธรรมคำสั่งสอนอย่างร้ายกาจ ที่เกิดขึ้นแก่เราอยู่ในขณะนี้

ถ้าจะบอกว่าเช่นนั้นเราก็ไม่ต้องไปวัดซี ไม่ต้องไปนั่งฟังธรรมะจากท่านผู้รู้ซี คิดอย่างนี้ก็ไม่ถูกต้อง เราไม่เข้าถ้ำเสือก็จะไม่ได้ลูกเสือ ไม่เข้าวัดก็จะไม่พบพระพุทธเจ้า ไม่เข้าไปฟังพระท่านสอนเราก็ไม่ได้ธรรมะซะเลย ไม่รู้ทางที่ถูกต้องอันควรจะได้รับ แต่เราจะทำเช่นไรเล่า? ในการ

ไปเข้าวัดฟังธรรมอย่างถูกต้องก่อนเราจะเข้าวัดไปฟังธรรมหรือไปศึกษาพระพุทธศาสนาฟังธรรมะอย่างถูกต้องและแท้จริง ต้องเริ่มจากตัวเราก่อนอันดับแรก คือถ้าเรามีอาวุธที่จะเตรียมพร้อมที่จะประหัตประหารความไม่ถูกต้อง ก็ไม่จำเป็นที่จะต้องไปกลัวสิ่งต่างๆ ที่จะเข้ามาได้ อาวุธหรือการเตรียมพร้อมของตัวเราเองที่จะตั้งมือรับพระธรรมคำสั่งสอน หรือรับฟังธรรมมาจากตัวบุคคล หรือมีความศรัทธาพระพุทธศาสนาพระพุทธเจ้าพระธรรม และพระสงฆ์ผู้ที่จะถ่ายทอดคำสั่งสอนให้เราได้รับฟังอีกชั้นหนึ่งอย่างถูกต้อง ไม่ให้เป็นไปตามกระแสกิเลสตามกระแสโลกต่างๆ นั้น คือ

สติ และ สัมปชัญญะ ธรรม ๒ ข้อนี้ พระพุทธเจ้ากล่าวว่าเป็นธรรมที่คุ้มครองโลก

เราฟังมาบ่อย แล้วก็ฟังมาจนชิน คราวนี้เรามาทำความเข้าใจ

๑. สติ คือ ความระลึกได้
๒. สัมปชัญญะ คือ ความรู้ตัว

ในกรณีที่เราจะเริ่มเตรียมตัวเพื่อไปรับฟังธรรมะจากท่านผู้รู้ หรือไปวัดเพื่อไปปฏิบัติธรรม เราจำเป็นอย่างยิ่งต้องพกสติไปด้วย คือมีความระลึกได้อยู่ตลอดเวลาว่าเราจะมาวัด มาเพื่ออะไร? เพื่อธรรมวินัยใช่ไหม? หรือมาเพื่ออะไร? ถ้าเรามาเพื่อธรรมวินัย เราก็จะไม่ข้องแวะกับสิ่งรอบข้าง สิ่งไหนที่มันไม่เกี่ยวข้องกับธรรมะล้วนๆเราจะไม่ข้องแวะ อันนี้สติมันควบคุมเราเอง เราตั้งสติว่าเราจะไปทำบุญ เราจะไปฟังธรรม เราก็จะทำอยู่แค่นั้น ประคองสติระลึกอยู่ตลอดทุกขณะไม่เผลอ สิ่งที่เป็นอกุศล

หรือทางผิดมันจะไม่มากล้ำกลายเราได้เลย เราจะไปแต่ทางถูกเท่านั้น สิ่งใดมันไม่ถูก หรือไม่ใช่สิ่งที่ตั้งใจมาแต่ต้นมันจะสลัดทิ้งของมันไปเองด้วยอำนาจสตินั้น

ส่วนสัมปชัญญะ มันจะคอยเป็นแม่นมควบคู่กับสติ เมื่อเราระลึกได้เมื่อใด ความรู้ตัวรู้ตนอยู่เสมอว่าเรามาเข้าวัด มาฟังธรรมเพื่ออะไรจะแจ่มแจ้งชี้ชัด กำจัดสิ่งที่มันเป็นเรื่องที่ไม่ใช่ประโยชน์ออกไปหมดสิ้นโดยปริยาย แล้วมีสติสัมปชัญญะรู้พร้อมทุกขณะที่เราก้าวเข้าวัดฟังธรรมไอ้อาการที่ความตั้งใจแต่เดิมมันจะไม่จางหายไปเลย ความที่ไปยึดเอาวัดสวย โบสถ์สวย ศาลาสวย หลวงพ่อเทศน์ดี มีคนอยากเข้าหามากอยากปรนนิบัติใกล้ชิดท่าน ความอิจฉาริษยา คนที่ทำบุญมากกว่าเราใกล้ชิดมากกว่าเรา เรื่องยึดติดกับวัตถุโอฬารที่เราเพียรถวายท่านไปจะไม่มาเป็นอุปสรรคแก่เราได้ทุกประการเทียว เพราะเรารู้อยู่ตลอดอย่างไร ว่าเรามาเพื่อฟังธรรมปฏิบัติธรรมอย่างเดียว เรื่องอื่นที่ไม่ใช่ ข้าฯ ไม่เอาเพราะอำนาจของสติสัมปชัญญะเท่านี้เท่านั้น ถ้าเราขาดสติความระลึกได้สัมปชัญญะความรู้ตัวเมื่อใด เมื่อนั้นความตั้งใจเดิมแต่แรกเริ่มว่าเราเข้ามาทำไม มันจะหายไปเสียหมด มันรังแต่จะเกิดความคิดอื่นๆ ตามแทรกขึ้นมา สรุปคือพอเข้าไปแล้วก็อุปมาเหมือนโอ่งปิดฝารองน้ำฝนฉะนั้นแล้วขอแถมอีกซักนิดว่าธรรมะบทนี้นะไม่ใช่ใช้ได้เฉพาะแต่เรื่องที่เราจะเข้าวัดฟังธรรมปฏิบัติธรรมอย่างเดียว ในชีวิตประจำวันเราก็ยังนำไปใช้ได้ด้วย แล้วที่พูดแทรกเข้ามานี้ เราก็จะเห็นภาพชัดขึ้นอีกด้วย เช่นเราตั้งใจไปเรียนในสถาบันดีๆ เพื่ออะไร? เราไปเรียนเพื่อต้องการศึกษาหาความรู้นำมาประกอบอาชีพ คิดอย่างนี้ แต่พอเราเข้าไปเรียนเราดันลืมสิ่งที่ตั้งใจไว้แต่ต้นว่าไปเรียน เรากลับไปแข่งกันประจบครูอาจารย์ให้

ครูอาจารย์รักเรา แข่งกันถือกระเป๋านักเรียนใบแพงๆ รองเท้าแพง ขับรถคันหรูไปเรียน สติสัมปชัญญะมันหายหมด มันมีอกุศลอื่นตามกันมาเป็นพรวน ปรากฏว่าไปเรียนที่ดีๆสถาบันดีๆ ไม่ได้ความรู้กลับมาเลย มีแต่ความแข่งขัน เคียดแค้น ความทะเยอทะยานอยากเพิ่มจากก่อนที่เราจะไปมากเท่าทวีคูณ จนสิ่งที่จะไปนำมาใช้ศึกษาหายหมด นี่เรื่องเรียนเอ้า!...เรื่องทำงานเหมือนกัน เริ่มแรกเราไปสมัครงานเพื่อให้เขาจ้างเรา เราจะได้รับค่าจ้างไปดำรงชีวิตแค่นั้น แต่พอเริ่มทำงานสติสัมปชัญญะมันเริ่มหาย ความที่คิดว่ามารับจ้างเขาทำงานเพื่อแลกเงินไปดำรงชีวิตมันหมดไป มันลืม! ก็เลยเที่ยวมีการแข่งขันบารมีกัน อวดร่ำรวย โลภตำแหน่งหน้าที่ เกิดอิจฉาริษยา ทำทุกวิถีทางให้เจ้านายเห็นความดีเรา ขัดขาเพื่อนร่วมงาน สิ่งไหนไม่ได้ดั่งใจ กลับบ้านมาก็มีความทุกข์ความกลัดกลุ้ม จะกินอยู่นอนไม่เป็นสุข นี่ก็เลยไม่รู้ว่าไปทำงานเพื่อแลกเงิน หรือไปทำงานเพื่อแลกกับสิ่งอะไร ทำงานให้มีความสุข กลับทำงานเพิ่มความทุกข์ หาเงินเพื่อให้กินนอนมีความสุข แต่กลับหาเงินมาแล้วกินนอนไม่เป็นสุข ฉะนั้นธรรมะพระพุทธเจ้าบทนี้ จึงเรียกได้ว่าเป็นธรรมที่คุ้มครองโลกเช่นนี้

เอาล่ะ! พูดกันมาอย่างยืดยาว ที่พูดทั้งหมดตั้งแต่เริ่มต้นนั้นก็สรุปให้ฟังชี้ให้เห็นโครงสร้างของพระพุทธศาสนา กับการเดินทางของพระพุทธศาสนาจากสมัยพุทธกาลจนถึงปัจจุบันกาลนี้ มันมีการเปลี่ยนแปลงไปถึงขั้นไหน เมื่อเราเห็นโครงสร้างของพระพุทธศาสนา ขั้นตอนการเดินทางมาของพระธรรมจนถึงในสมัยเรา มันเป็นมาอย่างไร เราก็จะทราบได้ว่าเรื่องทั้งหมดมันเป็นอย่างนี้เราก็จะมีภูมิคุ้มกัน หรือเห็นทางเดินอย่างถูกต้องได้ชัดเจนยิ่งขึ้นไม่ฟั่นเฝือไปตามกาลสมัย แล้วก็เริ่มต้นศึกษาพระธรรม

ที่มีจุดมุ่งหมายอันเป็นไปเพื่อความดับทุกข์โดยสิ้นเชิง ให้ได้เดี๋ยวนี้ ภพนี้ชาตินี้ ตามคำตรัสของพระพุทธเจ้าอย่างถูกต้องและถึงแก่นสารที่สุด

วันนี้ก็บรรยายมาพอสมควรกับเวลาแล้ว ก็ขอให้ท่านทั้งหลายได้นำความรู้เล็กน้อยๆ ไปเพียรไตร่ตรอง พิจารณาให้ถ่องแท้ แล้วนำมาประพฤติปฏิบัติในกรอบของพระพุทธศาสนา เพื่อให้เข้าถึงพระธรรมวินัยที่พระพุทธองค์ทรงตรัสไว้อย่างประเสริฐสุด ให้ถึงทางดับทุกข์ในอนาคตกาลเทอญฯ

พระพุทธศาสนา

เป็นศาสนาประเภท

ต้องใช้ปัญญาพิจารณา

ไม่ใช่ใช้ศรัทธาที่มีต่อพระพุทธศาสนา

มาเป็นเครื่องยึดถือแต่อย่างเดียว

ตอนที่ ๓
รู้ใจพระพุทธเจ้าเข้าสู่ทางพระนิพพาน

บรรยายเมื่อวันที่ ๗ เมษายน ๒๕๕๔

โดย อ.กรกฎ ศรีเจริญ ประธานคณะกรรมการมูลนิธิสรรพราเชนทร์

วันนี้จะขอบรรยายข้อธรรมะ ในลำดับต่อจากที่เคยบรรยายในครั้งก่อนๆ เพื่อเป็นการต่อยอดให้บรรดาท่านทั้งหลายที่ได้มานั่งสดับนี้จะได้มีความรู้ความเข้าใจในแก่นหลักของพระพุทธศาสนามากขึ้นจากความรู้เดิมๆ หรือเป็นการรับความรู้ความเข้าใจใหม่ๆให้ไปกลบระงับสิ่งที่เป็นเปลือกเป็นอกุศลที่ไม่ใช่เนื้อหาใจความหลักในขอบเขตของพระพุทธศาสนา อันน่าจะพึงเป็น

จากการบรรยายในครั้งก่อน ๆ นั้น ได้อธิบายถึงภาพรวมในพระพุทธศาสนาของเรานี้ ในแง่ของการเกิดขึ้นของพระพุทธศาสนา โดยสมเด็จพระภูมีพระภาคเจ้าได้ทรงค้นพบหนทางดับทุกข์ หนทางหลุดพ้นแล้วนำมาประกาศสอนเวไนยสัตว์ประกาศพระพุทธศาสนามาจนถึงปัจจุบันนี้และได้พูดถึงการเดินทางของพระพุทธศาสนาที่ล่วงเลยมาถึง ๒,๕๐๐ กว่าปี

ที่ผ่านมา ว่าผ่านร้อนผ่านหนาวอะไรมาบ้าง ท่านทั้งหลายคงยังพอจำกันได้ สิ่งที่พูดมาในครั้งก่อนๆ นั้น อาจจะไม่ใช่ใจความสาระหรือหลักธรรมคำสอนในศาสนาพุทธล้วน ๆ ที่ยกมาจากพระโอษฐ์หรือพระไตรปิฎกเสียทีเดียว แต่ข้าพเจ้ามีความคิดว่ามันน่าจะเป็นเรื่องที่สมควรยกเป็นใจความสำคัญ หรือใจความเนื้อหาแรกๆ ที่สมควรนำมาพูดเสียก่อน ให้บรรดาท่านทั้งหลายได้รื้อฟื้นความทรงจำในพระพุทธศาสนา และคำสอนของพระศาสดา หรือเรียกง่ายๆ ว่าทำสังคายนาความเข้าใจในพระธรรมคำสั่งสอน ของพระผู้มีพระภาคเจ้า ที่ฝังรากในจิตใจคนพุทธส่วนใหญ่ในยุคปัจจุบันนี้ ที่มันผันแปรเปลี่ยนไปจากจุดมุ่งหมายเดิม ให้ได้รับรู้ไปในทางที่ถูกที่ควรเสียก่อน หรือจะเรียกแบบตรงๆ ว่า พูดผ่าซากตบกิเลสให้มันสะดุ้งพลุ่งพล่าน

เอาแบบว่าตัดสินตรงปัญหาคนพุทธในปัจจุบันนี้ ให้มันรู้แล้วรู้รอดไปเสียเลยว่า พวกเราจะเอาอย่างไรกันในการนับถือพุทธศาสนาและเรียนพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า เพื่อจะหวังเข้าพระนิพพาน หลุดพ้นจากอาสวะกิเลส หลุดพ้นจากความทุกข์ ที่เป็นเนื้อหาใจความสำคัญที่พระพุทธเจ้าทรงเน้นที่สุดหรือหวังเพียงแค่ อยากร่ำรวย ด้วยอานิสงค์ผลบุญที่เราได้ทำบุญในพระพุทธศาสนา ปฏิบัติธรรมบวชเรียนตามธรรมเนียม ตามความรู้สึก นึก เข้าใจ ที่คนส่วนใหญ่ในยุคสมัยปัจจุบัน ที่นับถือศาสนาพุทธ คิดอยู่เพียงแค่นี้

ฉะนั้นเมื่อพูดเรื่องภาพรวมต่างๆ โครงสร้างต่างๆ เพื่อให้ท่านทั้งหลายเห็นภาพชัดในขอบพระศาสนามาเป็นเวลาพอสมควรแล้ว หวังว่าท่านคงทำความเข้าใจตามที่ได้ยกมาอธิบายเอาไว้ **ต่อจากนี้ก็จะขอพูดเข้า**

เรื่อง เรื่องที่เกี่ยวกับพระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า หรือจะเรียกว่าวันนี้เรามาเจาะใจหรือเจาะพระทัยของพระพุทธเจ้ากันเลย เรามาเรียนรู้คำสอนของพระพุทธเจ้า แล้วเอามาวิเคราะห์อย่างละเมียดละไมให้รู้ใจความที่พระองค์ท่านทรงสอนอย่างลึกซึ้ง เพื่อดำเนินไปในทางหลุดพ้นตามที่พระพุทธองค์ทรงเป็นต้นฉบับ โดยในเบื้องต้นจะขอยกเอาแก่นสาระมาปะติดปะต่อเป็นองค์รวมเสียก่อน เพื่อให้เห็นภาพขั้นตอนของการเรียนรู้ปฏิบัติพระธรรมว่าจะต้องไปทางไหน มีอะไรบ้าง และจะได้ยกแต่ละหัวข้อมาบรรยายโดยละเอียดอีกครั้ง เพื่อจะยังความเข้าใจได้อย่างถ่องแท้ โดยจะขอกล่าวเป็นหัวข้อองค์รวมในการเรียนรู้ ประพฤติ ปฏิบัติ ถึงความดับทุกข์ตามหลักของพระพุทธศาสนา ไว้ย่อๆก่อนดังนี้

ยังสืบศรัทธา ขยันหาเหตุทุกข์
มุ่งรู้ทางผล ทนลำบาก
มากปฏิบัติ ขจัดอันที่ดี
ไม่มีที่ชั่ว ทำตัวเป็นแผ่นดิน
สิ้นอาสวะ ไปพระนิพพาน

เอาล่ะ! ย่อมาเป็นหัวข้อสั้นๆไว้ให้ จะได้จำง่าย หรือจะเรียกแบบให้มันยิ่งใหญ่ไม่มีใครเกินก็อาจจะเรียกได้ว่า ย่อเอาพระไตรปิฎกทั้ง ๘๔,๐๐๐ พระธรรมขันธ์มาเหลือแค่ ๑๐ บรรทัด อันนี้อาจเป็นได้นะ แต่ก็ต้องไปต่อยอดต่อแขนงกันเอาเองว่าความรู้ความเข้าใจอย่างถ่องแท้ในข้อความ ๑๐ บรรทัดนี้ ท่านจะรู้เข้าใจลึกซึ้งถึงขนาดนั้นไหม ก็จะขอบรรยายแบบช้าๆ มีละบรรทัด ทีละหัวข้อนะ เพื่อให้รู้ว่าความ ๑๐ บรรทัดนี้จะพาไปนิพพานที่เป็นแก่นสาระอันสำคัญ เป็นหัวใจของพระพุทธศาสนา ได้อย่างไร

๑. ยังสืบศรัทธา

คำนี้เป็นคำเริ่มต้นในการที่นับถือพระพุทธศาสนาเลยนะ ศรัทธาคือความเชื่อ เราท่านทั้งหลายต้องมีความเชื่อในพระพุทธศาสนาในองค์พระพุทธเจ้าเสียก่อนอันดับแรก เชื่ออย่างไร? สิ่งที่ได้บรรยายเรื่องพระพุทธศาสนาในคราวก่อนๆนั่นแหละคือการพูดส่งเสริมความเชื่อในพระพุทธเจ้าและไปล้างความเชื่อเก่าๆที่เรามีต่อพระพุทธศาสนาในยุคปัจจุบัน ให้เข้าใจในทางที่ถูกต้องที่ควร เชื่อในสิ่งที่มีสาระแก่นสาร ไม่น้อมนำเอาสิ่งที่ไร้สาระมาเป็นแก่นสาร ส่งเสริมความเชื่อผิดๆ ที่เราทั้งหลายเชื่อกันมานานแสนนานตั้งแต่คลอดจากท้องแม่มา นับถือพระพุทธศาสนาแบบถูกต้องเสียใหม่ เข้าใจแก่นของพระพุทธศาสนาว่าทำไมจึงมีพระพุทธเจ้า แล้วไฉนพระธรรมจึงสามารถทำให้พ้นทุกข์ได้ คนไทยเราหรือผู้นับถือพระพุทธศาสนานั้น มีความเชื่อว่า มนุษย์เราก็ดีสัตว์เดรัจฉานก็ดี หรือแม้กระทั่งเหล่าเทวดานางฟ้า จักต้องเวียนว่ายตายเกิดในวัฏสงสาร ต้องเกิดแล้วตาย ตายแล้วเกิด วนเวียนอยู่อย่างนี้ไม่มีที่สิ้นสุดนับภพนับชาติไม่ถ้วน การเกิดการตาย หรือตายไปแล้วจะเกิดเป็นอะไร ขึ้นอยู่ด้วยกรรมที่กระทำไว้ ส่งผลให้บังเกิดเป็นมนุษย์ เทวดา สัตว์ เปรต อสูรกาย สัตว์นรกต่างๆ แล้วเราก็มีความเชื่ออย่างนี้ใช่ไหม?

ในอดีตที่ผ่านมาไม่มีใครสามารถระงับหรือหาวิธีการใดๆ ที่จะไม่ต้องกลับมาเกิดอีกได้ แต่เมื่อ ๒,๕๐๐ กว่าปีที่ผ่านมา มีมหาบุรุษเกิดขึ้นในโลก ทรงค้นพบวิธีการที่จะตัดภพตัดชาติ ไม่ต้องกลับชาติมาเกิดเป็นอะไรต่อมิอะไรอีก และพระองค์ทรงนำความรู้สิ่งที่ค้นพบนี้มาสอนสั่งวางแนวทางปฏิบัติให้แก่พวกเราได้ปฏิบัติตาม เมื่อผู้ปฏิบัติตามจนถึงขั้นสูงสุด

หรือที่เรียกว่าบรรลุรู้ตามอย่างที่พระพุทธองค์นำมาแสดงอย่างแจ่มแจ้งในสันดานแล้ว ก็จะทำให้ผู้นั้นอยู่ในขั้นของพระอรหันต์ คือการบรรลุคุณธรรมวิเศษ สามารถตัดภพตัดชาติไปพระนิพพาน ดับจากชาติภพโดยสิ้นเชิง ไม่เหลือเชื้อที่จะนำไปเกิดอีกได้ในภพต่อไป พูดๆ ไปก็จะดูเหมือนการฝึกวิทยายุทธสำนักเส้าหลินผ่านด่าน ๑๘ อรหันต์ ยกกระถางธูปทองคำได้ ก็เป็นเจ้ายุทธจักรเลยประมาณนั้น นี่คือความเชื่อของพุทธศาสนิกชนผู้ที่นับถือพระพุทธศาสนา ว่าเราเชื่อตามอย่างพระพุทธเจ้า แล้วก็จะทำให้เราเข้าถึงพระนิพพานการไม่กลับมาเกิดอีก นี่แหละ! คือใจความสำคัญที่เราเชื่อพระพุทธเจ้า แล้วปฏิบัติสิ่งที่พระองค์ทรงสอน

เมื่อพูดถึงตรงนี้แล้ว พวกเราแจ้งในหัวใจหรือยังว่า ที่ผ่านมาเราเชื่อว่าท่านสอนให้เราไปพระนิพพาน คือเป้าหมายในศาสนาพุทธ ตามที่เราเข้าใจเหมือนแต่ก่อนหรือไม่ หรือไปเชื่อพระพุทธเจ้าในแง่ของกิเลสนำพา ทำบุญเยอะๆ จะได้ไปเกิดเป็นเทพบุตรเทพธิดา ท่านสอนให้เชื่อท่านว่าเดินทางไปทางนี้แล้วจะไปสุดที่นิพพาน นั่นคือที่สุดแห่งพระพุทธศาสนา แต่เราดันไปแวะข้างทางชมนั่นชมนี่เตร็ดเตร่หลงทางเข้าพงเข้าป่าไปแล้วก็บอกว่าเราเชื่อเราศรัทธาพระพุทธเจ้า เชื่อศรัทธาในคำสอนของพระพุทธเจ้าว่านำให้เราพ้นทุกข์ได้

ทุกข์ของพระองค์ท่านคือการมาเกิดอีก
พ้นทุกข์ของพระองค์ท่านคือ ไปพระนิพพาน
แต่ทุกข์ของเราที่เราคิดอยู่ในปัจจุบัน คือ
การเกิด เป็นมนุษย์ เป็นสัตว์ ไอ้คำว่าหลุดพ้นของเรา
ตามอย่างพระพุทธศาสนาใน ปัจจุบัน
คือการไปเกิดเป็นเทวดา หลุดพ้นจากความยากจน

สรุปเข้าใจตรงกันไหมนี่! ยังสืบศรัทธา คือการเชื่อมั่นใจในคำสอนของพระศาสดาในทางที่ถูกที่ควรก่อน หรือพูดง่ายๆ เข้าใจพระองค์ท่าน รู้ใจพระองค์ท่านว่าท่านรู้อะไร สื่ออะไรให้เรา **นี่คือพื้นฐานเลยนะ เราต้องเข้าใจให้ดี แล้วถึงจะเดินไปในทางถูกได้ แล้วก็ได้ผลสำเร็จในด้านการปฏิบัติจนบรรลุนิพพาน ตัดวงจรภพชาติ ไม่ต้องมาเกิดในห้วงวัฏสงสารอีกต่อไป**

๒. ขยันหาเหตุทุกข์

เราท่านทั้งหลายต้องรู้จักทุกข์ก่อนอันดับแรก ถ้าไม่รู้จักทุกข์ เราจะไม่รู้เลยว่าหน้าตามันเป็นอย่างไร เราจะกลัวมันทำไม แล้วจะหนีมันเพื่ออะไร ไหนใครตอบได้บ้างว่าทุกข์มันเป็นอย่างไร? ขอยกตัวอย่างความทุกข์หลายๆ แง่นะ เผื่อบางท่านในที่นี้จะไม่รู้จักทุกข์ ไม่รู้ว่ามันเกิดตอนไหน และทำร้ายอะไรเราบ้าง ลองมองรอบๆ ตัวเราก่อนว่าทุกข์มีอะไรบ้าง? เพราะ**ถ้าเราไม่รู้จักทุกข์ เราจะไม่มีทางมองหาทางหนีทุกข์ได้** แล้วก็จะไม่เห็นความสำคัญว่าเราทำไมต้องหนีความทุกข์? ขอยกเอาพระบาลี ที่เราสวดมนต์เช้าเย็นมาอ้าง ดังนี้

"ชาติปิ ทุกขา แม้ความเกิด ก็เป็นทุกข์
ชะราปิ ทุกขา แม้ความแก่ ก็เป็นทุกข์
มะระณัมปิ ทุกขัง แม้ความตาย ก็เป็นทุกข์
โสกะปริเทวะทุกขะ โทมะนัสสุปายาสาปิ ทุกขา
แม้ความโศก ความร่ำไรรำพัน ความไม่สบายกาย
ความไม่สบายใจ ความคับแค้นใจ ก็เป็นทุกข์
อัปปิเยหิ สัมปะโยโค ทุกโข
ความประสบกับสิ่งไม่เป็นที่รักที่พอใจ ก็เป็นทุกข์
ปิเยหิ วิปปะโยโค ทุกโข
ความพลัดพรากจากสิ่งเป็นที่รักที่พอใจ ก็เป็นทุกข์
ยัมปิจฉัง นะ ละภะติ ตัมปิ ทุกขัง
มีความปรารถนาสิ่งใด ไม่ได้สิ่งนั้น นั่นก็เป็นทุกข์"

แม้เราจะเป็นชนชาติไหน นับถือศาสนาไหน ผิวดำหรือขาว ผู้หญิงหรือผู้ชาย อยากดีมีจน ทุกเพศทุกวัย ล้วนแต่มีความทุกข์ด้วยกันทั้งสิ้น ถึงแม้จะขยายความพูดกันคนละต่างภาษาก็ตาม ทุกคนย่อมประสบพบเจอความทุกข์ด้วยกันทั้งสิ้น อันนี้เห็นแล้วใช่ไหมว่าทุกข์มันอยู่รอบตัวเราทุกอิริยาบถ ทุกเวลา ลองนึกดูซิว่า วันๆ หนึ่งเราเจอความทุกข์กี่ครั้ง ความสุขกี่หน เราหนีมันไม่พ้น บางทีเราอาจคิดว่าไอ้นั่นคือความสุข เราสามารถสรรหาความสุขมาให้ตัวเองได้ นั่นคือเรากำลังถูกความทุกข์มันหลอกให้หลงเราก็ไปไขว่คว้าเอาไว้ พอได้มามันก็เริ่มจะหมดความสุข ที่เหลือมันคือทุกข์เต็มๆ สรุปความสุขคือตัวล่อของความทุกข์ สุขกับทุกข์มันเป็นของเนื่องด้วยกัน เราจะเอาแต่สุขอย่างเดียวโดยที่เอาทุกข์ทิ้งไปไม่ได้ เพราะถ้าเราคิดว่าไอ้นั่นไอ้นี่คือสุขเมื่อไหร่ ทุกข์มันตามมาด้วยทุกครั้ง ถ้าจะทิ้ง

ทุกข์จำต้องทิ้งสุขไปด้วยกัน มันเป็นของคู่กัน เอาล่ะ! จะยกตัวอย่างให้เห็นชัดยิ่งๆ ขึ้นไป สมมุติเราเห็นเสื้อผ้าอาภรณ์สวยงามแขวนขายอยู่ตามตลาดร้านรวง ใจมันไปคิดอยากจะได้ บังเอิญเงินไม่มี เกิดทุกข์ตัวแรกทันทีทันใดเลย ก็มีทุกข์ต่ออีกต้องขวนขวายไปหาเงินทองมาเพื่อจะไปซื้อมัน ถ้าไม่ได้เงินอีกเราก็เกิดทุกข์ตัวที่สองตามมาเลย เพราะเราคิดว่าถ้าได้เสื้อผ้าตัวนี้มามันจะมีความสุข เอาสุขเป็นโจทย์ มันก็เลยเกิดความทุกข์ตามมาเรื่อยๆ ถ้าขยับไปอีก ปรากฏได้เงินไปซื้อเสื้อผ้านี้มาใส่ หรือในกรณีที่มีเงินไม่ต้องเดือดร้อนอยากได้ก็ซื้อเลย พอได้เสื้อมาใส่มันอาจจะสุขแล้วทุกข์มันก็จะตามมา วันใดใครมาขโมยไป ทุกข์ไหม? มีคนมาฉีกให้มันขาด เราเห็นทุกข์ไหม? แล้วลองมานั่งบวกลบกันดูว่า สุขกับทุกข์นี่อะไรมันมากน้อยกว่ากัน จำไว้ว่าอะไรก็ตามถ้าใจเราไปยึดกับมัน หรือไปผูกติดกับมัน ไม่ว่าเหตุผลอะไรก็แล้วแต่ หรือเพื่อความสุขของเราก็ตามอะไรๆ พวกนั้นมันก็จะกลายเป็นทุกข์ตามมาทุกเมื่อเสมอ ในพระบาลีที่ยกมาข้างต้นนั้น ลองทบทวนดูซิว่า มันครอบคลุมทุกอิริยาบถ ทุกเวลาเลยเชียว ตั้งแต่การเกิดเลยไปถึงมีโรคภัยไข้เจ็บ ความตาย ความพลัดพรากจากสิ่งที่ชอบใจ ความไม่ได้สิ่งที่คาดหวัง นี่คือความทุกข์ทั้งสิ้น **หลวงปู่ชาท่านเคยพูดเอาไว้เรื่องความทุกข์ ที่มันแอบอยู่ในความสุขว่า**

"คนเราปรารถนาเอาความสุข แต่เมื่อสุขหายไปแล้วทุกข์ก็เกิดขึ้นมาหลักของพระพุทธศาสนาท่านให้เอาความสงบ สงบจากความสุข สงบจากความทุกข์ ที่เราต้องการสุขนั้น นั้นแหละคือทุกข์อันละเอียดที่เรายังไม่รู้จัก เรานึกว่าสุขนั้นไม่มีโทษ เหมือนงูตัวเดียวกัน ทุกข์คล้ายหัวงู สุขคล้ายหางงูพอเราเห็นงูตัวยาว หางมันอยู่ทางนี้ ปากอยู่ทางโน้น เราก็คิดว่าปากมันจะเป็นภัย หางมันไม่เป็นอะไรหรอก ปากอยู่

ทางนี้อย่าไปใกล้มัน มันจะฉกกัดเอาได้ เราจับหางมันดีกว่า แต่พอเราจับหางงู หัวงูมันก็วกกลับมากัด นี่ก็เป็นทุกข์ขึ้นมาอีก เพราะหัวงูกับหางงู ก็อยู่ในตัวเดียวกัน คือเราไม่รู้ว่าสุขทุกข์นั้น ความเป็นจริงก็อยู่ในตัวเดียวกันนั้นเอง..."

ดังนั้นเมื่อเราเห็นความทุกข์ในตัวเราหรือรอบตัวเรา เราพร้อมที่จะเจอะเจอทุกข์อยู่ทุกเมื่อเชื่อวันอย่างยิ่งแล้ว เราก็จะเห็นคุณค่าของศาสนาพุทธ เลยทีเดียว เพราะพระธรรมในศาสนาพุทธ มีสโลแกนชัดแจ้งหรือเป็นจุดขายเลยว่า "สามารถดับทุกข์ได้" เรื่องทุกข์นี่พูดวันนี้ก็สาธยายไม่จบนะ มันเยอะมากเมื่อเรารู้จักทุกข์แล้ว เราก็จะต้องไปเรียนรู้เดินตามพระพุทธเจ้า ว่าทำอย่างไร? จึงจะดับทุกข์ได้ เพราะพระพุทธเจ้าท่านได้ค้นพบเป็นบุคคลแรก ถึงขั้นตอนหนทางที่จะดับทุกข์ จนสุดท้ายคือการไม่มาเกิดซึ่งเป็นต้นเหตุแห่งการเกิดทุกข์ทั้งปวง ก็จะอยู่ในข้อต่อไป

๓. มุ่งรู้ทางผล

ก่อนอื่นต้องย้อนถามก่อนว่าสิ่งที่พระพุทธเจ้าทรงตรัสรู้ คือเรื่องอะไร? เรื่องอริยสัจสี่ ที่เค้าเรียกว่าเป็นหัวใจของพระพุทธศาสนา คือ **ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค**

๓.๑ ทุกข์ ความลำบากของสรรพสัตว์

๓.๒ สมุทัย เหตุของการเกิดทุกข์

๓.๓ นิโรธ การดับเหตุแห่งการเกิดทุกข์

๓.๔ มรรค หนทางที่จะเป็นเหตุแห่งการดับทุกข์

พระพุทธองค์ทรงรู้ความลำบากของสรรพสัตว์ที่เวียนว่ายตายเกิดกันอยู่นี้ที่เรียกว่าทุกข์ รู้ว่าสัตว์ทั้งหลายเกิดมาแล้วต้องประสบเหตุแห่งความทุกข์ แล้วก็ทรงรู้ว่าเหตุที่ทำให้เกิดทุกข์นั้นมันมาจากอะไร? มาจากความยึดมั่นถือมั่น สำคัญว่ามีตัวมีตน ความอยากได้ใคร่มี **ความเกิด ก็เป็นทุกข์ ความแก่ ก็เป็นทุกข์ ความตาย ก็เป็นทุกข์ ความโศก ความร่ำไรรำพัน ความไม่สบายกาย ความไม่สบายใจ ความคับแค้นใจ ก็เป็นทุกข์ ความประสบกับสิ่งไม่เป็นที่รักที่พอใจก็เป็นทุกข์ ความพลัดพรากจากสิ่งเป็นที่รักที่พอใจ ก็เป็นทุกข์ มีความปรารถนาสิ่งใด ไม่ได้สิ่งนั้นนั่นก็เป็นทุกข์** นี้คือสิ่งที่พระพุทธเจ้าทรงพิจารณาใคร่ครวญ ทุกข์ กับสมุทัย ทุกข์ความลำบากของสัตว์ และเหตุที่ทำให้เกิดทุกข์ เมื่อพระองค์ทรงรู้อย่างนี้แล้วก็ทรงมุ่งไปถึง ๒ ข้อหลัง คือ การดับเหตุแห่งการเกิดทุกข์ คือนิโรธ หรือเรียกว่า สภาวะผลที่เกิดจากการดับเหตุแห่งทุกข์หมายถึงสภาพใจที่หมดกิเลสแล้วโดยสิ้นเชิงทำให้หมดตัณหา จึงหมดทุกข์ เมื่อพระองค์ทรงรู้ถึงผลของการดับกิเลสว่าจะเป็นเครื่องทำลายตัวทุกข์แล้ว ที่เรียกว่านิโรธนี้ ก็หาทางเดินหรือหนทางที่จะนำไปสู่การดับทุกข์ ก็คือมรรค บางท่านที่เคยอ่านอริยสัจสี่มาบ้างแล้ว อาจจะสงสัยว่าทำไม? **ถึงเอาทุกข์ คือความทุกข์ลำบากมาเป็นข้อ ๑ เอาสมุทัย ต้นเหตุเกิดทุกข์เป็นข้อ ๒ แล้วทำไมไม่เอามรรคทางเดินที่จะดับทุกข์ มาเป็นข้อ ๓ ถึงจะไล่ไปข้อนิโรธคือผลของการดับทุกข์เป็นข้อที่ ๔ แทน**

ธรรมะของพระพุทธเจ้า หรือสิ่งที่พระพุทธเจ้าทรงรู้ทรงค้นพบเรื่องอริยสัจสี่นี้ ถ้าเราลองคิดตริตรองดีๆ มันมีเหตุมีผลอย่างมากเลยทีเดียวในความเป็นไปได้นี่ ถ้าลองคิดดีๆ นะ ถ้าเราใครก็ตามในที่นี้ไม่รู้เลยว่าผลของมันเป็นอย่างไร เราจะเดินไปทางที่ถูกไหม? คิดง่ายๆ นี่มันสะท้อน

ออกมาให้เห็นระบบวิธีการคิดของพระพุทธเจ้าเลยนะ พระพุทธองค์ทรงรู้ว่าผลของการดับทุกข์ได้แล้วมันจะเกิดความสบาย ไม่มีความทุกข์หลงเหลือในจิตใจ ความทุกข์ในโลกนี้ไม่สามารถทำอันตรายแก่ตัวเราได้อีก จนถึงขั้นไม่กลับมาเกิดอีกในภพชาติหน้า พระองค์ก็ค้นหาทางเดินที่จะไปสู่ผลคือการดับทุกข์ มีผู้เอาอริยสัจ ๔ ไปเปรียบกับโรคได้น่าฟังมาก

ทุกข์ ***เปรียบเหมือนสภาพที่ป่วยเป็นโรค***
สมุทัย ***เปรียบเหมือนตัวเชื้อโรค***
นิโรธ ***เปรียบเหมือนสภาพที่หายจากโรค***
มรรค ***เปรียบเหมือนยารักษาโรค***

ฉะนั้นเมื่อเราฟังมาถึงตรงนี้แล้วเราต้องทำความเข้าใจ ว่ามุ่งรู้ทางผล คือการรู้ว่าผลของการปฏิบัติตามอย่างพระพุทธเจ้า มันให้ผลไปในเรื่องของความดับทุกข์โดยอย่างเดียวล้วนๆ เพราะเรื่องดับทุกข์นั้นเป็นเรื่องใหญ่ทีเดียว เมื่อเรารู้ว่าทุกข์รอบๆ ตัวเราเป็นเรื่องใหญ่ ไอ้การดับทุกข์จึงเป็นเรื่องใหญ่พอกัน ถึงบอกเสมอไงว่าถ้าเราไม่รู้ว่าทุกข์เป็นอย่างไรเรื่องใหญ่เพียงไร เราก็จะไม่ให้ความสำคัญกับการปฏิบัติเพื่อถึงความดับทุกข์ แล้วอีกอย่างหนึ่งซึ่งอยากจะย้ำอยู่ตลอดเวลาว่า ความรู้เดิมๆก็ดี หรือที่มีความเชื่อความศรัทธาเก่าๆ คำสอนเก่าๆ ที่มันไม่ได้ให้ผลในทางดับทุกข์นั้นก็อย่าเอามาเป็นข้อปฏิบัติ หรือเอามารวมเข้าไว้ในคำสอนของพระพุทธเจ้า เพราะเรารู้อยู่แล้วนี่ว่าพระพุทธเจ้าสอนให้มองเห็นทุกข์ แล้วก็ทางปฏิบัติให้ถึงซึ่งความดับทุกข์เท่านั้น ที่กล่าวมานี้คือใจความหลักๆ ที่รวมหัวใจของพระพุทธศาสนา ซึ่งมีพระพุทธเจ้าทรงเป็นศาสดาเอก ทรงบรรลุพระอรหันต์ดับกิเลสโดยสิ้นเชิงประกาศพระศาสนา นำสิ่งที่พระองค์ค้นพบ

มาวางและเรียบเรียงเป็นแบบแผน ให้พวกเราบรรดาท่านทั้งหลายได้ประพฤติปฏิบัติโดยไม่ต้องไปคิดค้นเอาเองไม่ต้องคลำทางกันให้เสียเวลา

๔. ทนลำบาก

๕. มากปฏิบัติ

เมื่อผู้ที่รับรู้เรื่องที่พระพุทธเจ้าทรงสอนว่ามันเป็นในทางที่ถูกที่ควรแล้วก็ยังมีความสำคัญที่จะต้องทำนิพพานให้แจ้งในชาติภพนี้เท่านั้นก็ต้องเดินตามอย่างพระพุทธเจ้า นี่แหละคือสาเหตุที่ทำไม คนทั้งหลายซึ่งต้องการมุ่งสู่พระนิพพาน ต้องไปบวชพระ บวชชี รักษาศีลเข้าวัด ประพฤติปฏิบัติ การที่เราท่านทั้งหลายที่นับถือพระพุทธศาสนา ทั้งในอดีต หรือ ปัจจุบันนั้นจักต้องแสดงตนเป็นพุทธบริษัท ๔ มี ภิกษุ ภิกษุณี อุมาสก อุบาสิกา สมาทานเบญจศีล เบญจธรรม ดังที่เราทั้งหลายรับทราบกันมาแล้ว ซึ่งความสำคัญคุณค่าของบริษัท ๔ นี้ ถือว่าเป็นสภาวะเบื้องต้น หรือเป็นการเตรียมความพร้อม ที่จะส่งผลให้ได้ประพฤติปฏิบัติ เรื่องทางหลุดพ้นได้ง่ายขึ้น

แต่อย่าเข้าใจไปว่าการที่เราแสดงตัวเป็นพุทธบริษัท ๔ เพียงอย่างเดียวแล้ว จะทำให้เราได้บรรลุนะ

เรื่องนี้เป็นเพียงแค่พิธีกรรม ธรรมเนียม เพียงแค่นั้น เช่น เราไปปราวณาตัวเป็นอุบาสก อุบาสิกา รับศีล หรือไปบวชพระ บวชชี โกนหัวเข้าวัด แล้วจะถือว่าบรรลุโดยผ่านพิธีกรรมเพียงแค่นี้ไม่ได้ ใจความสาระไม่ได้อยู่ตรงนี้ แต่ที่ต้องผ่านพิธีกรรมต่างๆ อาทิ บวชพระ บวชชีนี้ เป็นเพียงการตั้งใจน้อมนำตัวและจิตใจให้พร้อมรับธรรมะ มาประพฤติปฏิบัติโดยผ่านพิธีกรรมจารีตประเพณีแค่นั้น

มีผู้ตั้งคำถามว่า แล้วทำไมผู้ที่ต้องการบรรลุ ต้องโกนเกล้าเข้าวัด ปลงผมเสีย ห่มผ้าย้อมฝาด และไปอยู่วัดด้วยเล่า เพราะบอกว่ามันเป็นแค่ประเพณีพิธีกรรม แค่ปลงใจฝักใฝ่ธรรม น้อมนำธรรมะมาปฏิบัติอยู่บ้านไม่ได้หรือ? ถึงแม้จะกล่าวว่า เป็นเพียงแค่พิธีกรรม การแสดงตนผ่านพิธีกรรม บวชพระบวชชี หรืออะไรก็ตามทีเถิด โปรดอย่าลืมว่า มันเป็น **สภาพสภาวะในเบื้องต้นที่จะนำเข้าถึงพร้อมในธรรม ที่พระพุทธองค์ทรงวางแบบแผนไว้โดยแยบคายที่สุดแล้ว** เคยเห็น เคยได้ยิน บ้างไหมว่าพุทธสาวกของพระพุทธเจ้ารูปใด บรรลุพระอรหันต์ในบ้านตนเองบ้าง? ไม่มี ! เพราะการเข้าบวชโกนเกล้าเข้าวัดนี้ เป็นการเตรียมความพร้อม หรือเป็นการน้อมนำใจนำตัวอย่างที่สุด ตัดความวุ่นวายทั้งปวงจากภายนอกที่มันร้อยรัดอยู่ โดยการตีกรอบให้แคบจากกิเลสในเบื้องต้น จนรวบรัดตัดกิเลสลึกลงไปถึงจิตใจ อันเป็นตัวการสำคัญให้เกิดเครื่องเศร้าหมอง จนถอนรากถอนโคนกันให้สิ้นซาก อาทิเช่น เราให้ความสำคัญกับผมบนศีรษะ วุ่นวายกับมันนับไม่ถ้วน ต้องแต่ง ต้องจัดทรง เวลาหงอกก็ต้องไปย้อม ท่านก็ให้โกนซะ! เคยนุ่งเสื้อผ้าแพรพรรณสวยสดงดงาม ใส่เครื่องประดับแหวนเพชรนิลจินดาอลังการ ท่านก็ให้ถอดซะ! ห่มจีวรสีเดียวแทน อะไรที่มันเคยมีอยู่มีใช้ในปกติ ท่านก็ให้ละซะ! บ้านช่องใหญ่โต ครอบครัวที่มีพวกพ้องพี่น้อง ท่านก็ให้ละซะ! มาอยู่ที่วัดแทน นี่! ท่านให้ละสิ่งภายนอกก่อนอันดับแรก สิ่งที่อยู่รอบตัวเรา ใกล้ตัวเราทั้งสิ้น ท่านให้ละก่อนให้ตกลงปลงใจกันเสียก่อน

ที่ท่านตั้งกติกา ให้ทำเช่นนั้นเพราะพระองค์ท่านรู้ว่า สิ่งต่างๆ ที่ท่านให้ละออกมานี้ เป็นเครื่องทำให้เกิดทุกข์ เพราะจิตใจไปใฝ่อยู่กับมัน เราท่านทั้งหลายอาจจะมองอย่างปุถุชนว่า ไม่เห็นมันจะเกี่ยวข้องกับ

ทุกข์ตรงไหน เพราะว่าเราก็เห็นมันมีมาตั้งแต่เกิด แต่นั่นคือตัวที่จะนำไปให้ทยอยเกิดทุกข์ไปเรื่อยๆ ทีเดียวเลย จึงเรียกว่าผู้ที่เข้ามาบวชนี้หรือผู้ถือพรตรักษาศีลของพระพุทธเจ้าที่พระองค์ทรงบัญญัติไว้นี้ คือการทนต่อความลำบาก เพราะเราอาจคิดว่า นี่เป็นการลำบาก ต้องจากที่หลับที่นอนอันสบายอันอ่อนนุ่ม ต้องโกนหัว มาอาศัยอยู่วัด หาความสบายดังที่เคยเป็นไม่ได้แต่นี่คือหนทาง ประตูด่านแรกๆ อันดับแรก ถ้าทำอันดับแรกไม่ได้ ไหนเลยจะไปถึงการบรรลุพระนิพพาน ตัดความทุกข์ ตัดภพตัดชาติ ผู้ที่เห็นความทุกข์ และต้องการดับทุกข์ จึงมาบวชเป็นพระเป็นชีกัน แต่มิใช่ว่าที่เราเห็นบวชตามประเพณีพออายุครบ ๒๐ ก็บวช เข้าพรรษา ๓ เดือนแล้วก็สึกนั้นจะถือว่าคนบวชต้องการบรรลุนะ ต้องแยกกันให้ออกว่าเราเข้ามาบวชเพื่ออะไร นี่มันสะท้อนภาพไปถึงจิตใจด้วยนะ ว่าเราบวชเพียงแค่ตามประเพณี หรือบวชเพื่อต้องการหลุดพ้น บวชคล้ายกัน แต่มันไม่เหมือนกันโดยสิ้นเชิง

ศีล

เมื่อตั้งใจเข้ามาบวช ยอมสละทุกสิ่งทุกอย่าง เพื่อหวังหลุดพ้นแล้ว มันก็จะเริ่มเข้าทางของพระพุทธเจ้าแล้ว เพราะเมื่อเรามาถือบวชก็อุปมาเหมือนเราเข้าเป็นนักเรียนประจำ มีศีล ๒๒๗ ข้อ เป็นกฎกติกาวัตรปฏิบัติข้อธรรมต่างๆ เป็นอาจารย์สอนเป็นตำราเรียน มีพระพุทธเจ้าเป็นอาจารย์ใหญ่ ศีลทั้งหลายมากมายถึง ๒๒๗ ข้อนั้น ไม่ใช่พระพุทธองค์ท่านนึกจะบัญญัติก็บัญญัติตามใจท่านซะเมื่อไหร่ ศีลทุกสิกขาบทที่เราต้องปฏิบัติรักษาไม่ละเมิดนั้น ลองมาคิดทบทวนดีๆ พระองค์ท่านยกกิเลสมาเป็นโจทย์ ว่ากิเลสมันจะเล่นงานพระสาวกที่เข้ามาบวชทางไหนได้บ้าง แล้วท่านก็ตั้งกติกาเพื่อไปปิดทางมัน ซึ่งศีลเป็นตัวตัดร้อยรัดอันสำคัญไม่ให้ส่งผลไปสู่กิเลสตัวใดตัวหนึ่ง ปิดช่องทางของกิเลสไม่ให้มาแทรกได้ ในขณะที่เราดำรงสมณเพศ **แล้วลองมาพิจารณาอีกทีดีๆ ศีลทุกข้อ ทุกสิกขาบท มีใจความมีวัตถุประสงค์สงเคราะห์ลงในเรื่องๆเดียวกัน คือทำไม่ให้ใจเราไปเกิดความโลภ ตัดความโกรธ ลดความหลง ในจิตใจเราทั้งสิ้นถ้าเรามองเรื่องของศีลดีๆ แล้วทำความเข้าใจ ว่าเหตุไฉน? พระพุทธองค์ท่านทรงบัญญัติศีลมากมายก่ายกอง แล้วมองเหตุมองผล**

ของศีลอย่างแจ่มแจ้งในหัวใจแล้ว เราก็จะไม่รู้สึกว่าการรักษาศีลเป็นการลำบากเลยซักนิด คำว่า "ศีล" แปลว่า ปกติ มันแป็นเรื่องของความปกติ ถ้าเราคิดว่ามันเป็นเรื่องปกติ มันก็จะไม่มีความอึดอัดที่จะรักษาศีล สรุปว่า ถ้าเรารักษาศีลไม่ให้ด่างพร้อย แล้วประพฤติปฏิบัติธรรมตามที่พระพุทธเจ้าวางไว้ มันจะส่งผลในการพัฒนาจิตของเราให้มุ่งสู่ทางพระนิพพานโดยตรง มีผู้กล่าวไว้เรื่องศีล การสละออก สมาธิ ปัญญา ไว้น่าฟังว่า

"ศีลเปรียบเหมือนภาชนะ ที่ไปคอยครอบเอาไว้ ไม่ให้อกุศลหรือความทำชั่ว คิดชั่วที่อยู่ในตัว พลุ่งพล่านออกไป แล้วก็เป็นเกราะป้องกันไม่ให้อกุศลภายนอก เข้ามาโลดแล่นเล่นงานเราได้ นี่คืออานิสงฆ์ของศีล แล้วค่อยสละบริจาคออก ปล่อยการยึดมั่นถือมั่นในสิ่งของ บุคคลแม้กระทั่งตัวตนของเราเอง มันจะเกิดความพร่อง ความสบายเพราะใจเราไปคลายความถือ เมื่อไม่ยึดถือมั่นก็จะไม่หนัก แล้วเอาสมาธิปัญญามาเติมเต็มส่วนที่พร่องแทน จนเห็นสภาพความเป็นจริงของธรรมชาติสิ่งต่างๆ ในโลกนี้ เมื่อนั้นก็จะถึงทางของพระนิพพาน"

เมื่อเราใช้ศีลเป็นตัวควบคุมกิเลสในใจไม่ให้ออก ป้องกันกิเลสภายนอกไม่ให้เข้าแล้ว เราก็ต้องเริ่มปฏิบัติข้อธรรมต่างๆ ที่พระพุทธองค์ทรงวางไว้เป็นแบบแผน ให้มันเข้ามาสู้กับกิเลสที่มันอยู่ในจิตใจของเราให้สิ้นซาก จึงบอกว่าเป็นการทนลำบาก แล้วต้องมากด้วยปฏิบัติด้วย คิดเข้าใจลอยๆ ไม่ได้ ไม่เกิดผลต้องเอาตนนี่แหละมาเป็นห้องเรียนใหญ่ แล้วต้องทำที่ตัวเองทั้งสิ้นไปนั่งคิดเฉยๆ หรือไปปฏิบัติที่บ้านก็ไม่เกิดผลเท่าที่ควร **มีคนเคยมาเล่าให้ฟังว่า "ฉันนั่งปฏิบัติกรรมฐานหน้าพระ รักษาศีล**

ปฏิบัติธรรมที่บ้านนี่มันสุขดีจริงๆ สงบยิ่งกว่าไปนั่งที่วัดเสียอีก" ก็อยากจะบอกว่า สุขแบบนั้นนี่ ถ้านั่งพิจารณาดีๆ แล้วมันเป็นสุขซ่อนด้วยความทุกข์ ทุกข์เพราะไปแอบยึดมัน ทุกข์แบบนี้มันซ่อนอยู่ มันจะมองไม่เห็นหรอก รึมันยังไม่เกิดอาการ จนกว่าวันใดวันหนึ่งแหละ มันถึงจะโผล่เข้ามา ถ้าจะพูดให้เห็นภาพชัดๆ เลยนะ ก็ต้องอุปมาเหมือนการใช้ของสาธารณะ กับของส่วนตัวนะ ว่ามันต่างกันอย่างไร

โดยปกติมนุษย์ทั่วไปพฤติกรรมการการใช้ของ สาธารณะ กับของส่วนตัวต่างกัน ของส่วนตัวนี่ ใช้ไปด้วย หวงแหนไปด้วย เพราะความที่เรารู้สึกว่าเป็นเจ้าของ แต่ของสาธารณะนี่ ใช้อย่างเดียว ไม่ค่อยหวง เหมือนเราปฏิบัติธรรม รักษาศีล ไหว้พระสวดมนต์ที่บ้านนั่นแหละสวดไป ปฏิบัติไป นั่งพิจารณาธรรมเรื่อยไป เราก็ว่าเรานี่มีธรรมก้าวหน้าสงบสบายขึ้น แต่เปล่าเลย มันแค่สงบอยู่ในกิเลสเท่านั้นเอง ยังไม่ไปไหนถ้าลองเมื่อไหร่สิ! มีคนมาขโมยพระพุทธรูปที่บูชาของเราไป เป็นเรื่องใหญ่เชียว หรือใครลองมาทำให้ที่ปฏิบัติกรรมฐานเรารกสกปรกสิ ก็อาจเป็นเรื่องใหญ่ เพราะเราไปยึดอยู่ลึกๆ ในใจว่า ห้องพระของเรา พระบูชาของเรา ที่นั่งสมาธิก็ของเรา เพราะอะไร? เพราะทุกอย่างมันยังเป็นของเราอยู่ มันเลยเกิดความทุกข์ จะเกิดช้าเกิดเร็วต้องเกิดแน่นอน แต่ถ้าเราไปปฏิบัติที่วัด หรือที่ๆ ไม่ใช่ของเรา เราจะมองว่าที่นั่นคือที่สาธารณะ ใจเรามันจะรับรู้รับทราบไปเองเลยว่า ที่นี่ไม่ใช่ของเรา เมื่อเราไม่รู้สึกยึดกับมัน เราก็จะสบายใจ ใครมาขโมยสิ่งใดไป ใครมากระทำให้สกปรก ก็จะไม่รู้สึกมีความทุกข์ เห็นไหมว่ามันต่างกันมากเลยทีเดียวที่พูดมานี้ใช้ไปปรับประยุกต์ กับสิ่งต่างๆ รอบตัวได้นะ

สรุปได้เลยว่า เราปฏิบัติ มาบวช เพื่อละสิ่งต่างๆ รอบตัว
ไม่ให้ยึด เมื่อไม่ไปยึดกับสิ่งใดๆ เลย
ก็จะไม่ส่งผลให้เกิดความทุกข์

เมื่อคิดได้ดังนี้ เราก็ต้องปฏิวัติข้อคิดนี้เข้าไปเรื่อยๆ ให้มันส่งผลกับจิตใจโดยตรงจนมันละได้ทุกสิ่งทุกอย่าง ไม่เหลือแม้กระทั่ง ตัวตนของเรา หรือของเขา ความยึดมั่นถือมั่น ไม่มี หมดลงจนสิ้นซาก นั่นแหละคือ ใจความสำคัญ ของพระพุทธศาสนา หรือใจความสำคัญที่ควรรับรู้เสียใหม่ว่าเราต้องเข้ามาบวช ต้องมายอมทนลำบาก มุ่งแต่การปฏิบัติ เพื่ออะไร?

สมาธิ

เมื่อเรารู้เรื่องกฎข้อห้ามละเมิดเรื่องศีล อย่างเข้าใจแล้วว่า ศีล เป็นเครื่องป้องกันไม่ให้กิเลสเข้ามาทำร้ายเรา ในเบื้องต้น อย่างแจ่มแจ้ง หรือรู้คุณค่าของศีลอย่างดีแล้ว เราต้องจำเป็นต้องรู้แนวทางปฏิบัติ ใน เรื่องของ **"สมาธิ"** ซึ่งท่านทั้งหลายก็คงพอรับทราบกันมาบ้างว่า เรื่อง ของสมาธิ โดยอาจจะคุ้นตากับภาพพระพุทธเจ้าบ้าง พระสงฆ์ต่างๆ บ้าง นั่งสมาธิกัน ก่อนอื่นก็ขอทำความเข้าใจเรื่องสมาธิกันก่อน ก่อนที่จะสอน เรื่องสมาธิ

เรื่องของสมาธินั้น เป็นเรื่องสำคัญของพระพุทธศาสนา เป็น เรื่องที่ฤษีชีไพรในสมัยก่อนพุทธกาลเค้าทำกันมา ก่อนศาสนาพุทธเสียอีก แต่ในยุคฤษีชีไพร ในสมัยก่อนนั้นเค้าทำสมาธิ เพื่อต้องการที่จะมีฤทธิ์ หรือสำเร็จฌานขั้นต่างๆ ในหลักความเชื่อของนักบวชในสมัยนั้น ซึ่งถือว่า เป็นคุณธรรมอันสูงสุดของพวกเขา แต่ในด้านของพระพุทธศาสนา พระพุทธองค์ท่านดำเนินปฏิบัติ ตามอย่างนักบวชในสมัยนั้นเหมือนกัน เพราะอย่าลืมว่าพระองค์ท่านไปบวชเป็นฤษีมาก่อน ก่อนที่จะตรัสรู้เป็น พระพุทธเจ้า แต่การทำสมาธิเพื่อบรรลุฌานขั้นใดขั้นหนึ่ง หรือได้ฌาน

สูงสุดมีฤทธิ์นั้น ไม่ใช่ขั้นสุดยอดของพระพุทธศาสนา แต่กระนั้นพระพุทธองค์ก็ยกย่องเรื่องของสมาธิ ให้เป็นข้อควรปฏิบัติ เป็นบันไดเพื่อจะต่อยอดไปถึงการบรรลุเป็นพระอรหันต์ เราจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทำสมาธิ สมาธิเป็นการฝึกฝนอบรมจิตใจ สมาธิคืออาการที่ใจตั้งมั่นอยู่ในอารมณ์เดียวอย่างต่อเนื่อง หรืออาการที่ใจหยุดนิ่งแน่วแน่ไม่ซัดส่ายไปมา เป็นอาการที่ใจสงบรวมเป็นหนึ่งแน่วแน่ มีแต่ความบริสุทธิ์ผ่องใส สว่างไสวผุดขึ้นในใจ จนกระทั่งสามารถเห็นความบริสุทธิ์นั้นด้วยใจตนเอง อันจะก่อให้เกิดทั้งกำลังใจ กำลังขวัญ กำลังปัญญา และความสุขแก่ผู้ปฏิบัติในเวลาเดียวกัน กล่าวอีกนัยหนึ่งในเชิงลักษณะการปฏิบัติสมาธิ แปลว่า ความตั้งมั่นของจิต หรือภาวะที่จิตแน่วแน่ต่อสิ่งที่กำหนด หรือการที่จิตกำหนดแน่วแน่อยู่กับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ไม่ฟุ้งซ่าน

ถ้าจะกล่าว ให้ได้ใจความสรุป คือ การทำสมาธิให้จิตสงบเป็นพื้นฐานซึ่งเรียกภาษาตามพระพุทธศาสนาว่า "สมถกัมมัฏฐาน" เพื่อจุดมุ่งหมายให้เกิดกำลัง ดึงเอาสติมาอยู่กับตัวโดยมั่นคง แล้วพิจารณาธรรม สภาพความเป็นจริงที่พระพุทธองค์ทรงสอน แล้วนำมาใคร่ครวญจนเห็นจริงตามอย่างพระพุทธเจ้า ที่เรียกว่าเกิดปัญญานั่นเอง ซึ่งก็คือ "วิปัสสนากัมมัฏฐาน" พูดง่ายๆ ก็คือ สมาธิ เป็นพื้นฐานกำลัง ที่จะให้เกิดปัญญา

ในเรื่องของการปฏิบัติสมาธินั้น ก็อาจจะมีหลายวิธี ทั้ง กำหนดลมหายใจเข้า ออก หรือการเพ่งกสิณ หรือวิธีอื่นๆ ที่ครูบาอาจารย์ ท่านได้กำหนดเอาไว้ เพียงแต่อยู่ที่ว่า การปฏิบัติอย่างใด จะทำให้เราได้สมาธิไวขึ้น หรือจะเรียกว่าปฏิบัติอย่างไร ทำสมาธิอย่างไรให้ถูกจริตของผู้ปฏิบัติ

เรื่องสมาธินี้ คงจะไม่สอนกันยืดยาว เพราะท่านทั้งหลายอาจจะเคยฝึกฝนกันบ้างพอสมควรแล้ว เพียงยกมาอธิบายให้ท่านทั้งหลายฟังว่า สมาธิเป็นกลไกหลักสำคัญ ซึ่งจะทำให้เราเกิดปัญญาในภายหลัง แต่วันนี้จะยกคำบรรยายของหลวงพ่อพระราชพรหมยาน หรือที่เรารู้จักท่านกันดีในชื่อหลวงพ่อฤาษีลิงดำ ในเรื่องของแนวของสมาธิ รวมถึงเรื่องของสมาบัติมาให้ท่านได้อ่านเป็นแนวทาง

เรื่องของสมาธิและสมาบัติ

คำว่า **"สมาบัติ"** แปลว่าถึงพร้อม แปลเหมือนกันกับคำว่า **"สมบัติ"** ศัพท์เดิมว่า **"สัมปัตติ"** แปลว่าถึงพร้อม มาแปลงเป็นบาลีไทย หมายความว่าศัพท์นั้นเป็นศัพท์บาลี แต่เรียกกันเป็นไทยๆ เสีย ก็เลยเพี้ยนไปหน่อย เล่นเอาผู้รับฟังปวดเศียรเวียนเกล้าไปตามๆ กัน สมาบัติแปลว่าเข้าถึงนั้น หมายเอาว่าเข้าถึงอะไร? ข้อนี้น่าจะบอกไว้เสียด้วย ขอบอกให้รู้ไว้เลยว่า ถึงจุดของอารมณ์ที่เป็นสมาธิหรือที่เรียกว่า **"ฌาน"** นั่นเอง เมื่ออารมณ์ของสมาธิที่ยังไม่เข้าระดับฌาน ท่านยังไม่เรียกว่าสมาบัติ เช่น **"ขณิกสมาธิ"** ซึ่งแปลว่า ตั้งใจมั่นได้เล็กน้อย หรือนิดๆ หน่อยๆ คำว่า **"สมาธิ"** แปลว่า ตั้งใจมั่น ตั้งมั่นได้นิดหน่อยเช่น กำหนดจิตคิดตามคำภาวนา ภาวนาได้ประเดี๋ยวประเดี๋ยวประด๋าว จิตก็ไปคว้าเอาความรู้สึกนึกคิดอารมณ์ภายนอกคำภาวนามาคิด ทิ้งองค์ภาวนาเสียแล้ว กว่าจะรู้ตัวว่า จิตซ่าน ก็คิดตั้งบ้านสร้างเรือนเสียพอใจ อารมณ์ตั้งอยู่ในองค์ภาวนาไม่ได้นานอย่างนี้ ตั้งอยู่ได้ประเดี๋ยวประด๋าว อารมณ์จิตก็ยังไม่สว่างแจ่มใสภาวนาไปตามอาจารย์สั่งขาดๆ เกินๆ อย่างนี้แหละ ที่เรียกว่า **"ขณิกสมาธิ"** ท่านยังไม่เรียก **"ฌาน"** เพราะอารมณ์ยังไม่เป็นฌาน ท่านจึงไม่เรียกว่า สมาบัติ เพราะยังไม่เข้าถึงกฎที่ท่านกำหนดไว้

"ฌาน" ขอแปลคำว่า **"ฌาน"** สักนิด ขอคั่นเวลาสักหน่อย ประเดี๋ยวเลยไปจะยุ่ง จะไม่รู้ว่า **"ฌาน"** แปลว่าอะไร? คำว่า **"ฌาน"** นี้ แปลว่าเพ่ง หมายถึงการเพ่งอารมณ์ตามกฎแห่งการเจริญกรรมฐานถึงอันดับที่ ๑ เรียกว่าปฐมฌาน คือ ฌาน ๑ ถึงอันดับที่ ๒ เรียกว่าทุติยฌาน แปลว่าฌาน ๒ ถึงอันดับที่ ๓ เรียกว่า ตติยฌาน แปลว่าฌาน ๓ ถึงอันดับที่ ๔ เรียกว่า จตุตถฌาน แปลว่า ฌาน ๔ ถึงอันดับที่แปด คือ ได้อรูปฌานถึงฌาน ๔ ครบทั้ง ๔ อย่าง เรียกว่า ฌาน ๘

ถ้าจะเรียกเป็นสมาบัติก็เรียกเหมือนฌาน ฌาน ๑ ท่านก็เรียกว่าปฐมสมาบัติ ฌานที่ ๒ ท่านก็เรียกว่า ทุติยสมาบัติ ฌาน ๓ ท่านก็เรียกตติยสมาบัติ ฌาน ๔ ท่านก็เรียกจตุตถสมาบัติ ฌาน ๘ ท่านเรียกอัฏฐสมาบัติ หรือสมาบัติแปดนั่นเอง อุปจารสมาธิ **"อุปจารสมาธิ"** นี้เรียกอุปจารฌานก็เรียก เป็นสมาธิที่มีความตั้งมั่นใกล้จะถึงปฐมฌานหรือปฐมสมาบัตินั่นเอง อุปจารสมาธิคุมอารมณ์สมาธิไว้ได้นานพอสมควร มีอารมณ์ใสสว่างพอใช้ได้ เป็นพื้นฐานเดิมที่จะฝึกทิพยจักษุญาณได้อารมณ์ที่อุปจารสมาธิเข้าถึงนั้นมีอาการดังนี้

๑. วิตก

คือความกำหนดจิตนึกคิดองค์ภาวนาหรือกำหนดรูปกสิณ จิตกำหนดอยู่ได้ ไม่คลาดเคลื่อน ในเวลานานพอสมควร

๒. วิจาร

คือการใคร่ครวญในรูปกสิณนิมิต ที่จิตถือเอาเป็นนิมิตที่กำหนดมีอาการเคลื่อนไหว หรือคงที่ มีสีสันวรรณะเป็นอย่างไร เล็กหรือใหญ่ สูงหรือต่ำ จิตกำหนดรู้ไว้ได้ ถ้าเป็นองค์ภาวนา ภาวนาครบถ้วนไหม? ผิด

ถูกอย่างไร? กำหนดรู้เสมอ ถ้ากำหนดลมหายใจ ก็กำหนดรู้ว่า หายใจเข้าออกยาวหรือสั้น เบาหรือแรง รู้อยู่ตลอดเวลาอย่างนี้ เรียกว่าวิจาร

๓. ปีติ

ความปลาบปลื้มเอิบอิ่มใจ มีจิตใจชุ่มชื่นเบิกบาน ไม่อิ่มไม่เบื่อในการเจริญภาวนา อารมณ์ผ่องใส ปรากฏว่าเมื่อหลับตาภาวนานั้นไม่มืดเหมือนเดิมมีความสว่างปรากฏคล้ายใครนำแสงสว่างมาวางไว้ใกล้ๆ บางคราวก็เห็นภาพและแสงสีปรากฏเป็นครั้งคราว แต่ปรากฏอยู่ไม่นานก็หายไป อาการของปีติมีห้าอย่างคือ

๓.๑ มีการขนลุกขนชัน ท่านเรียกว่าขนพองสยองเกล้า

๓.๒ มีน้ำตาไหลจากตาโดยไม่มีอะไรไปทำให้ตาระคายเคือง

๓.๓ ร่างกายโยกโคลง คล้ายเรือกระทบคลื่น

๓.๔ ร่างกายลอยขึ้นเหนือพื้นที่นั่ง บางรายลอยไปได้ไกลๆ และลอยสูงมาก

๓.๕ อาการกายซู่ซ่า คล้ายร่างกายโปร่ง และใหญ่โตสูงขึ้นอย่างผิดปกติ

อาการทั้งห้าอย่างนี้ แม้อย่างใดอย่างหนึ่ง เป็นอาการของปีติ ข้อที่ควรสังเกตก็คือ อารมณ์จิตชุ่มชื่นเบิกบานแม้ร่างกายจะสั่นหวั่นไหว บางรายตัวหมุนเหมือนลูกข่างแต่จิตใจก็เป็นสมาธิ แนบแน่นไม่หวั่นไหว มีสมาธิตั้งมั่นอยู่เสมอ การกำหนดจิตเข้าสมาธิก็ง่าย คล่อง ทำเมื่อไรเข้าสมาธิได้ ทันที อาการของสมาธิเป็นอย่างนี้

๘. สุข

ความสุขชื่นบาน เป็นความสุขที่ละเอียดอ่อน ไม่เคยปรากฏมาก่อนเลยในชีวิต จะนั่งสมาธินานแสนนานก็ไม่รู้สึกปวดเมื่อย อาการปวดเมื่อยจะมีก็ต่อเมื่อคลายสมาธิแล้ว ส่วนจิตใจมีความสุขสำราญตลอดเวลา สมาธิก็ตั้งมั่นมากขึ้น อารมณ์วิตกคือการกำหนดภาวนา ก็ภาวนาได้ตลอดเวลา การกำหนดรู้ความภาวนาว่าจะถูกต้องครบถ้วนหรือไม่เป็นต้น ก็เป็นไปด้วยดี มีธรรมปีติชุ่มชื่นผ่องใส ความสุขใจมีตลอดเวลา สมาธิตั้งมั่น ความสว่างทางใจปรากฏขึ้นในขณะหลับตาภาวนา อาการตามที่กล่าวมาทั้งหมดนี้แหละ ที่เรียกว่า อุปจารสมาธิ หรือเรียกว่า อุปจารฌาน คือเฉียดๆ จะถึงปฐมฌานอยู่แล้ว ห่างปฐมฌานเพียงเส้นยาแดงผ่า ๓๒ เท่านั้นเอง ตอนนี้ท่านยังไม่เรียกฌานโดยตรงเพราะอารมณ์ยังไม่ครบองค์ฌาน ท่านจึงยังไม่ยอมเรียกว่าสมาบัติ เพราะยังไม่ถึง ฌาน ปฐมฌาน หรือ ปฐมสมาบัติ ปฐมฌาน หรือปฐมสมาบัตินี้ ท่านกำหนดองค์ของปฐมฌาน หรือปฐมสมาบัติไว้ ๕ อย่าง ดังต่อไปนี้

๑) วิตก จิตกำหนดนึกคิด โดยกำหนดรู้ลมหายใจเข้าออก ว่าหายใจเข้าหรือออก ถ้าใช้คำ ภาวนา ก็รู้ว่าเราภาวนาอยู่ คือภาวนาไว้มิให้ขาดสาย ถ้าเพ่งกสิณ ก็กำหนดจับภาพกสิณอยู่ตลอดเวลา อย่างนี้เรียกว่าวิตก

๒) วิจาร ถ้ากำหนดลมหายใจ ก็ใคร่ครวญกำหนดรู้ไว้เสมอว่าเราหายใจเข้าหรือหายใจออก หายใจเข้าออกยาวหรือสั้น หายใจเบาหรือแรง ในวิสุทธิมรรคท่านให้รู้กำหนดลมสามฐานคือ หายใจเข้า ลมกระทบจมูก กระทบอกกระทบศูนย์เหนือสะดือนิดหน่อย หายใจออกลมกระทบศูนย์ กระทบอก กระทบจมูกหรือริมฝีปาก ถ้าภาวนาก็กำหนดรู้

ไว้เสมอว่า เราภาวนาถูกต้องครบถ้วนหรือไม่ประการใด ถ้าเพ่งภาพกสิณ ก็กำหนดหมายภาพกสิณว่า เราเพ่งกสิณอะไรมีสีสันวรรณะเป็นอย่างไร ภาพกสิณเคลื่อนหรือคงสภาพ สีของกสิณเปลี่ยนแปลงไปหรือคงเดิม ภาพที่เห็นอยู่นั้นเป็นภาพกสิณที่เราต้องการ หรือภาพหลอนสอดแทรกเข้ามา ภาพกสิณเล็กหรือใหญ่ สูงหรือต่ำ ดังนี้เป็นต้น อย่างนี้ เรียกว่า วิจาร

๓) ปีติ ความชุ่มชื่นเบิกบานใจ มีเป็นปกติ

๔) ความสุขเยือกเย็น เป็นความสุขทางกายอย่างประณีต ซึ่งไม่เคยมีมาในกาลก่อน

๕) เอกัคคตารมณ์ มีอารมณ์เป็นหนึ่ง คือ ตั้งมั่นอยู่ในองค์ทั้ง ๔ ประการ นั้นไม่คลาดเคลื่อน ข้อที่ควรสังเกตก็คือ ปฐมฌานหรือปฐมสมาบัตินี้ เมื่อขณะทรงสมาธิอยู่นั้นหูยังได้ยินเสียงภายนอกทุกอย่าง แต่ว่าอารมณ์ภาวนาหรือรักษาอารมณ์ไม่คลาดเคลื่อน ไม่รำคาญในเสียง เสียงก็ได้ยิน แต่จิตก็ทำงานเป็นปกติ อย่างนี้ท่านเรียกว่า ปฐมฌาน คือ อารมณ์เพ่งอยู่ โดยไม่รำคาญในเสียง ทรงความเป็นหนึ่งไว้ได้ ท่านกล่าวว่า กายกับจิตเริ่มแยกตัวกันเล็กน้อยแล้ว ตามปกติจิตย่อมสนใจในเรื่องของกาย เช่น หูได้ยินเสียง จิตก็คิดอะไรไม่ออกเพราะรำคาญในเสียง แต่พอจิตเข้าระดับปฐมฌาน กลับเฉยเมยต่อเสียง คิดคำนึงถึงอารมณ์กรรมฐานได้เป็นปกติ ที่ท่านเรียกว่าปฐมสมาบัติ ก็เพราะอารมณ์สมาธิเข้าถึงเกณฑ์ของปฐมฌาน ที่จิตกับกายเริ่มแยกทางกันบ้างเล็กน้อยแล้วนั่นเอง อารมณ์ปฐมฌาน และปฐมสมาบัติ เพื่อให้จำง่ายเข้า จะขอนำอารมณ์ปฐมฌานมากล่าวโดยย่อเพื่อทราบไว้ อารมณ์ปฐมฌาน โดยย่อมีดังนี้

๑) วิตก ความตรึกนึกคิดถึงอารมณ์ภาวนา

๒) วิจาร ความใคร่ครวญทบทวนถึงองค์ภาวนานั้นๆ ครบถ้วนถูกต้องหรือไม่เพียงใด

๓) ปีติ ความเอิบอิ่มใจ มีความชุ่มชื่นเบิกบานหรรษา

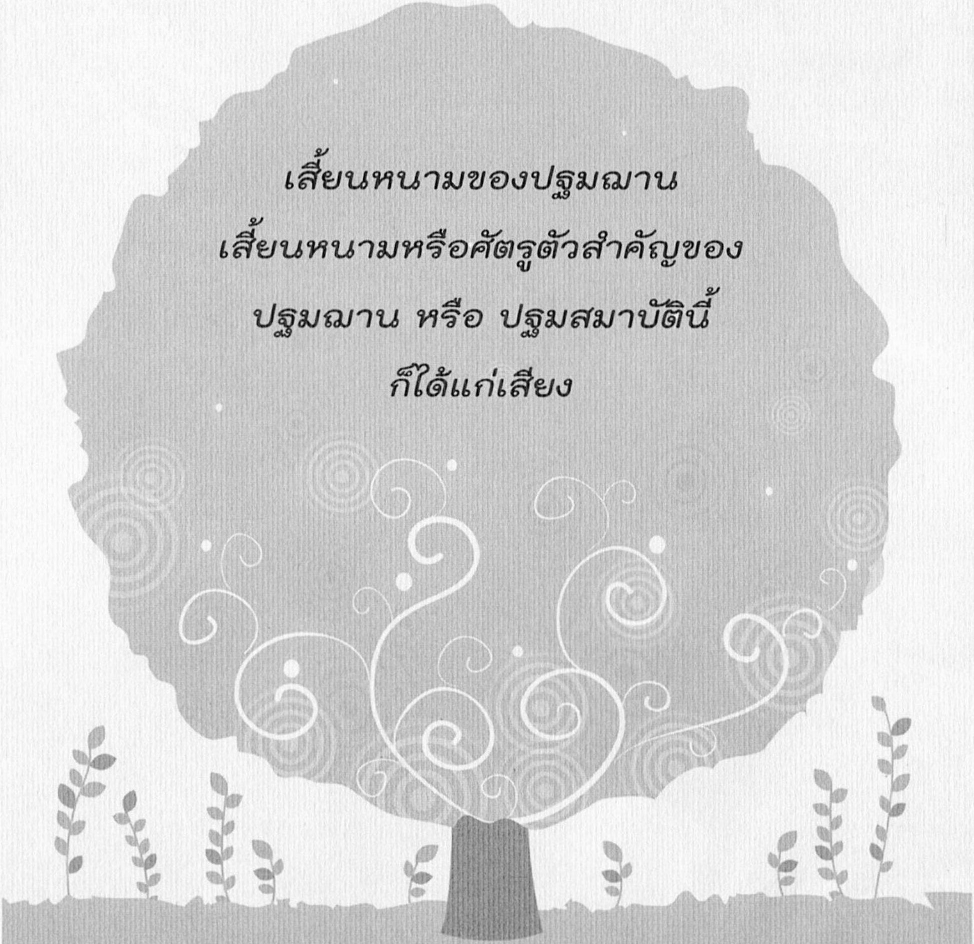
๔) สุข มีความสุขสันต์ทางกายและจิตใจอย่างไม่เคยมีมาในกาลก่อน เป็นความสุขอย่าง ประณีต

๕) เอกัคคตา มีอารมณ์เป็นหนึ่ง คือ ทรงวิตก วิจาร ปีติ สุข ไว้ได้โดยไม่มีอารมณ์อื่นเข้ามาแทรกแซง องค์ปฐมฌาน หรือ ปฐมสมาบัติ ๕ อย่างที่กล่าวมาแล้วนี้ ต้องปรากฏพร้อมๆ กันไป คือนึกคิดถึงองค์ภาวนา ใคร่ครวญในองค์ภาวนานั้นๆ ว่าครบถ้วนถูกต้องหรือไม่ประการใด มีความชุ่มชื่นเบิกบานใจ มีอารมณ์ผ่องใสสว่างไสวในขณะภาวนา มีความสุขสันต์หรรษา มีอารมณ์จับอยู่ในองค์ภาวนา ไม่สนใจต่ออารมณ์ภายนอก แม้แต่เสียงที่ได้ยินสอดแทรกเข้ามาทำให้ได้ยินชัดเจน แต่จิตใจก็ไม่หวั่นไหวไปตามเสียงนั้น จิตใจคงมั่นคงอยู่กับอารมณ์ภาวนาเป็นปกติ

เสี้ยนหนามของปฐมฌาน เสี้ยนหนามหรือศัตรูตัวสำคัญของ ปฐมฌาน หรือ ปฐมสมาบัตินี้ ก็ได้แก่เสียง

เสียงเป็นศัตรูที่คอยทำลายอารมณ์ปฐมฌาน ถ้านักปฏิบัติทรงสมาธิอยู่ได้โดยไม่ต้องระแวงหวั่นไหวในเสียง คือไม่รำคาญเสียงที่รบกวนได้ก็แสดงว่าท่านเข้าถึงปฐมฌานแล้ว ข้อที่ไม่ควรลืมก็คือ ฌานโลกีย์นี้เป็นฌานระดับต่ำ เป็นฌานที่ปุถุชนคนธรรมดาสามารถจะทำให้ได้ถึงทุกคน เป็นฌานที่เสื่อมโทรมง่าย หากจิตใจของท่านไปมั่วสุมกับนิวรณ์ห้าประการอย่างใดอย่างหนึ่งเข้าแม้แต่อย่างเดียว ฌานของท่านก็จะเสื่อมทันที ต่อว่าเมื่อไรท่านขับไล่นิวรณ์ไม่ให้เข้ามารบกวนจิตใจได้ ฌานก็เกิดขึ้นแก่จิตใจของท่านต่อไป ฌานจะเสื่อมหรือเจริญก็อยู่ที่นิวรณ์ ด้านนิวรณ์ไม่ปรากฏจิตว่างจากนิวรณ์จิตก็เข้าถึงฌาน ถ้านิวรณ์มารบกวนจิตได้ ฌานก็จะสลายตัวไป ฌานตั้งแต่ฌานที่ ๑ ถึง ฌานที่ ๘ มีสภาพเช่นเดียวกัน คือต้องระมัดระวังนิวรณ์ไม่ให้เข้ามายุ่งแทรกแซงเหมือนกัน ก่อนที่จะพูดถึงฌานที่ ๒ จะขอนำเอานิวรณ์ศัตรูร้ายผู้คอยทำลายฌานมาให้ท่านรู้จักหน้าตาไว้เสียก่อน

เสี้ยนหนามของปฐมฌาน

เสี้ยนหนามหรือศัตรูตัวสำคัญของ

ปฐมฌาน หรือ ปฐมสมาบัตินี้

ก็ได้แก่เสียง

นิวรณ์ ๕

อกุศลธรรมที่คอยทำลายล้างความดีที่เป็นกุศล คือ ฌาน ท่านเรียกว่า นิวรณ์ มี ๕ อย่าง คือ

๑. **กามฉันทะ** ความพอใจใน รูป เสียง กลิ่น รส และสัมผัส อันเป็นวิสัยของกามารมณ์

๒. **พยาบาท** ความผูกโกรธ จองล้างจองผลาญ

๓. **ถีนมิทธะ** ความง่วงเหงาหาวนอน ในขณะเจริญสมณธรรม

๔. **อุทธัจจกุกกุจจะ** ความคิดฟุ้งซ่าน และความรำคาญหงุดหงิดใจ

๕. **วิจิกิจฉา** ความลังเลสงสัยในผลของการปฏิบัติ ไม่แน่ใจว่าจะมีผลจริงตามที่คิดไว้หรือไม่เพียงใด

อารมณ์ทั้ง ๕ ประการนี้ เป็นเพื่อนสนิทกับจิตใจมานับจำนวนปีไม่ถ้วนควรจะพูดว่าจิตใจของเราคบกับนิวรณ์มานานหลายร้อยหลายพันชาติ

เมื่อจิตใจเราสนิทสนมกับอารมณ์ของนิวรณ์มานานอย่างนี้ เป็นธรรมดาอยู่เองที่จิตใจจะต้องอดคบหาสมาคมกับนิวรณ์ไม่ได้ เมื่อเรามาแนะนำให้คบหาสมาคมกับฌานซึ่งเป็นเพื่อนหน้าใหม่ที่มีนิสัยตรงข้ามกับเพื่อนเก่าก็เป็นการฝืนอารมณ์อยู่ไม่น้อยฉะนั้นในฐานะที่นิวรณ์กับจิตเป็นเพื่อนสนิทกันมานาน ก็อดที่จะแอบไปคบหาสมาคมกันไม่ได้ อารมณ์ที่จะคอยหักล้างนิวรณ์ คือ อกุศลห้าประการนี้ได้ ก็อารมณ์ ๕ ประการของปฐมฌานนั่นเอง เมื่อจิตกับนิวรณ์เป็นมิตรสนิทกันมานาน ฉะนั้นการดำรงจิตอยู่ในอารมณ์ฌานจึงทรงอยู่ได้ไม่นาน ทรงอยู่ได้ชั่วครู่ชั่วขณะจิตก็เลื่อนเคลื่อนออกจากอารมณ์ฌานคลานเข้าไปหานิวรณ์ อาการอย่างนี้เป็นกฎธรรมดาของท่านที่เข้าถึงฌานในระยะต้น หรือที่มีความช่ำชองชำนาญในฌานยังน้อยอยู่ ต่อเมื่อไรได้ฝึกการดำรงฌาน กำหนดเวลาตามความต้องการได้แล้ว เมื่อนั้นแหละความเข้มข้น-เข้มแข็งของกำลังจิตที่จะทรงฌานอยู่ได้นานตามความต้องการจึงจะปรากฏมีขึ้น

ขอนักปฏิบัติจงเข้าใจไว้ด้วยว่าจิตที่เข้าสู่ระดับฌาน คือ ปฐมฌานหรือฌานอื่นใดก็ตาม ถ้ายังไม่สามารถฝึกฝนจนชำนาญ เข้าฌานออกฌานตามกำหนดเวลาได้แล้ว จิตก็จะยังทรงสมาธิไว้ได้ไม่นาน จิตจะค่อยถอยหลังเข้าหานิวรณ์ ๕ ประการอย่างใดอย่างหนึ่งเมื่ออารมณ์ฌานย่อหย่อน เมื่อมีอาการอย่างนั้นบังเกิดขึ้นก็จงอย่าท้อใจ หมั่นฝึกฝนเข้าฌานโดยการกำหนดเวลาว่า ต่อแต่นี้ไปเราจะดำรงอยู่ในฌาน ตั้งแต่เวลานี้ถึงเวลาเท่านั้น แล้วเริ่มทำสมาธิเข้าสู่ระดับฌาน ทรงฌานไว้ตามเวลาจนกว่าเมื่อถึงเวลาแล้วจิตจะเคลื่อนจากฌาน มีความรู้สึกตามปกติเองเมื่อทำได้แล้วหัดทำบ่อย ๆ จากเวลาน้อย ไปหาเวลามาก คือ ๒ ชั่วโมงไปหา ๒-๓-๔-๕-๖ จนถึง ๑ วัน ๒-๓-๔-๕-๖-๗ วัน พอครบกำหนดจิต

ก็จะคลายตัวออกเอง โดยไม่ต้องตั้งนาฬิกาปลุกหรือใช้คนเรียก เมื่อชำนาญอย่างนี้ ชื่อว่าท่านเอาชนะนิวรณ์ได้ แต่ก็อย่าประมาท เพราะฌานโลกีย์ถึงอย่างไรก็ดียังไม่พ้นอำนาจนิวรณ์อยู่นั่นเอง นิวรณ์ที่ไม่มารบกวนนั้นไม่ใช่นิวรณ์สูญไปหรือสลายตัวเพียงแต่เพลียไปเท่านั้นเอง ต่อเมื่อไรท่านได้โลกุตตรฌาน คือ บรรลุพระอริยะตั้งแต่พระโสดาบันขึ้นไปนั่นแหละท่านพอจะไว้ใจตัวได้ว่า ท่านไม่มีวันที่จะต้องตกมาอยู่ใต้อำนาจนิวรณ์คือ อกุศลธรรมต่อไปอีก เพราะโลกุตตรฌานคือ ได้ฌานโลกีย์แล้วเจริญวิปัสสนาญาณจนบรรลุอริยมรรคอริยผลเป็นพระอริยบุคคลแล้ว อกุศลคือ นิวรณ์ ๕ ประการ จึงจะเข้าครองจิตไม่ได้สนิทนัก

สำหรับพระอริยะในขั้นต้น พอจะถูกใจกวนบ้างเล็กๆ น้อยๆ แต่ก็ไม่สามารถจูงใจให้ทำตามนิวรณ์ นิวรณ์บางอย่าง เช่น กามฉันทะความพอใจในความสวยงามของ รูป เสียง กลิ่น รส และสัมผัส ความโกรธ ความขัด-เคือง พระโสดาบัน พระสกิทาคามียังมีอยู่ แต่ก็มีเพียงคิดนึกไม่ถึงกับลงมือทำ เรียกว่าอกุศลกวนใจนิดหน่อย พอมีบ้างแต่จะบังคับให้ทำไม่ได้ สำหรับพระอนาคามียังตกอยู่ใต้อำนาจของอุทธัจจกุกกุจจะคือ ความคิดฟุ้งซ่าน แต่ก็คิดไปในส่วนที่เป็นกุศลใหญ่มากกว่า ความคิดฟุ้งเลอะเลือนเล็กๆ น้อยๆ พอมีบ้าง แต่ไม่มีอะไรเป็นภัย เพราะพระอนาคามีหมดความโกรธความพยาบาทเสียแล้ว อำนาจของนิวรณ์มีอย่างนี้ บอกให้รู้ไว้จะได้คอยยับยั้งชั่งใจคอยระมัดระวังไว้ไม่ปล่อยให้ใจระเริงหลงไปกับนิวรณ์ ที่ชวนให้จิตมีความรู้สึกนึกคิดไปในส่วนที่เป็นอกุศลยับยั้งตนไว้ในอารมณ์ของฌานเป็นปกติ ท่านที่มีอารมณ์จิตเข้าถึงอารมณ์ฌานและเข้าฌานไว้เป็นปกติ ท่านผู้นั้นมีหน้าตาแช่มชื่นเอิบอิ่มอยู่เสมอ มีอารมณ์เบิกบานไม่หดหู่ เห็นน่ารักอยู่ตลอดเวลา ฌานแม้แต่

เพียงปฐมฌานจัดว่าเป็นฌานเบื้องต้นก็มีผลไม่น้อยถ้าทรงไว้ได้ไม่ปล่อยให้เสื่อมตายไปในขณะที่ทรงฌาน ก็สามารถไปเกิดในพรหมโลกได้สามชั้น คือ ปฐมฌานหยาบ เกิดเป็นพรหมชั้นที่ ๑ ปฐมฌานกลาง เกิดเป็นพรหมชั้นที่ ๒ ปฐมฌานละเอียดเกิดเป็นพรหมชั้นที่ ๓ ถ้าท่านเอาสมาธิในปฐมฌานมาเป็นกำลังของวิปัสสนาญาณแล้วอำนาจสมาธิของปฐมฌานก็สามารถเป็นกำลังให้วิปัสสนาญาณกำจัดกิเลสเป็นสมุจเฉทปหาน คือตัดกิเลสได้เด็ดขาด จนบรรลุอรหัตผลได้สมความปรารถนา อำนาจฌานแม้แต่ฌานที่ ๑ มีอานุภาพมากอย่างนี้ ขอท่านนักปฏิบัติจงอย่าท้อใจระมัดระวังใจ อย่าหลงใหลในนิวรณ์จนเสียผลฌาน

ทุติยฌาน หรือ ทุติยสมาบัติ

ทุติยฌาน แปลว่าฌานที่ ๒ ทุติยสมาบัติ แปลว่าสมาบัติที่ ๒ ฌานและสมาบัติ ได้อธิบายมาแล้วแต่ฌานต้น คือ ปฐมฌาน จะไม่อธิบายอีก ปฐมฌาน มีอารมณ์ ๕ ตามที่กล่าวมาแล้วในฌานที่ ๑ สำหรับทุติยฌานนี้ มีอารมณ์ ๓ อารมณ์ ๓ ของทุติยฌานมีดังต่อไปนี้

๑. ปีติ ความเอิบอิ่มใจ
๒. สุข ความสุขอย่างประณีต
๓. เอกัคคตา มีอารมณ์เป็นหนึ่ง

อารมณ์ทุติยฌานนี้ ก็ตัดเอามาจากอารมณ์ปฐมฌานนั่นเอง ท่านที่ทรงสมาธิเข้าถึงทุติยฌานนี้ ท่านตัดวิตกวิจารอันเป็นอารมณ์ของปฐมฌานเสียได้ คงเหลือแต่ ปีติ สุข เอกัคคตา อาการตัดวิตกวิจารนั้นมีความรู้สึกอย่างไรในเวลาปฏิบัติจริง ข้อนี้นักปฏิบัติสนใจกันมากเป็นพิเศษ เพราะเพียงอ่านรู้แล้วยังหาความเข้าใจจริงไม่ได้ การตัดก็มิใช่จะตัดออกไปเฉยๆ ได้ตามอารมณ์ **วิตก** แปลว่า ตรึก นึกคิด **วิจาร** แปลว่า ไตร่ตรอง

ใคร่ครวญ ท่านลองพิจารณาดูเถิดว่า วิตกวิจารนี้ เป็นอารมณ์ที่ตัดไม่ได้ง่ายเลย ใคร ๆ ที่ไหนจะมาห้ามความรู้สึกนึกคิดกันง่ายๆ ได้ เคยฟังท่านสอน เวลาเรียนท่านสอนว่าให้ตัดวิตกวิจารออกเสียได้ แล้วทรงอยู่ในปีติ สุข เอกัคคตา เท่านี้ก็ได้ทุติยฌาน ท่านพูดของท่านถูกฟังก็ไม่ยาก แต่ตอนทำเข้าจริงๆ พอมาเจอตัวตัดวิตก วิจารเข้าจริงๆ กลับไม่เข้าใจ จะพูดให้ฟังถึงการตัดวิตกวิจาร ตัดวิตกวิจารตามผลปฏิบัตินั้น วิตกวิจารที่ถูกตัด มิได้ตัดด้วยการยกเว้นคืองดการนึกคิดเอาเองเฉยๆ ท่านตัดด้วยการปฏิบัติเข้าถึงระดับ คือในระยะแรกก็เจริญภาวนาคาถา ภาวนาตามท่านอาจารย์สอน จะภาวนาว่าอย่างไรก็ได้ ท่านไม่ได้จำกัดไว้ คาถาภาวนาเป็นสายเชือกโยงใจเท่านั้น ให้ใจมีหลักเกาะไว้ ไม่ให้สอดส่ายไปในอารมณ์นอกจากคำภาวนา อย่างนี้ท่านเรียกว่า "บริกรรมภาวนา" ขณะที่ภาวนาอยู่ จิตคิดถึงคำภาวนานั้น ท่านเรียกว่า "วิตก" จิตที่คอยประคับประคองคำภาวนา คิดตามว่าเราภาวนาถูกตามอาจารย์สอนหรือไม่ ครบถ้วนหรือไม่ อย่างนี้ท่านเรียกว่า "วิจาร" การตัดวิตกวิจาร ก็ภาวนาไปอย่างนั้นจนเกิดปีติ สุขและเอกัคคตา คือมีอารมณ์คงที่ จิตไม่สนใจกับอารมณ์ภายนอก รักษาอารมณ์ภาวนา และอาการเอิบอิ่มสุขสันต์อยู่ตลอดเวลา ลมหายใจชักจะอ่อนลงทุกที รู้สึกว่าหายใจเบา อารมณ์-จิตโปร่งแจ่มใส หลับตาแล้วแต่คล้ายกับมีใครเอาประทีปมาวางไว้ใกล้ๆ ในระยะนี้เอง จิตจะหยุดภาวนาเอาเฉยๆ มีอารมณ์นิ่งดิ่งสบายกว่าขณะที่ภาวนามาก รู้สึกว่าลมหายใจอ่อนระรวยลงหูได้ยินเสียงภายนอกแต่เบาลงกว่าเดิม จิตไม่สนใจกับอะไร มีอารมณ์เงียบสงัดดิ่งอยู่ บางรายพอรู้สึกตัวว่าหยุดภาวนาก็ตกใจ รีบคิดถึงคำภาวนา บางรายก็คว้าต้นชนปลายไม่ถูก คำภาวนาที่ภาวนามาจนคล่องกลับคิดไม่ออกว่าอะไรเป็นต้นเป็นปลาย กึกกักอึกอัก

อยู่ครู่หนึ่ง จึงจับต้นชนปลายถูก อาการที่จิตสงัดปล่อยคำภาวนา มีอารมณ์เฉยไม่ภาวนานั่นแหละ เป็นการละวิตกวิจาร ละด้วยอารมณ์เข้าถึงสมาธิอันดับฌาน ๒ ไม่ใช่อยู่ๆ ก็จะมาหยุดภาวนาไปนั้น ตอนนั้นจิตตกอารมณ์ทุติยฌานเข้าสู่อารมณ์ปฐมฌานตามเดิม บางรายก็เข้าสู่ภวังค์คืออารมณ์ ปกติธรรมดาเอาเลย พูดมาอย่างนี้ คิดว่าท่านผู้อ่านคงจะเข้าใจแล้วว่า การละหรือตัดวิตกวิจารนั้น ก็การที่ภาวนาไปจนมีอารมณ์สงัด จิตปล่อยคำภาวนานั่นเองเมื่อจิตปล่อยคำภาวนาแล้ว ก็เหลือแต่ความชุ่มชื่นหรรษา มีความสุขสันต์ทางกายอย่างประณีต มีอารมณ์ใจดิ่งอยู่อย่างไม่สนใจกับอารมณ์ใด หูเกือบจะไม่ได้ ยินเสียงอะไรเป็นอารมณ์จิตที่มีความสุขสบายยอดเยี่ยมกว่าฌานที่ ๑ มาก เพราะฌานที่ ๑ ยังต้องมีความกังวลอยู่กับการภาวนาและต้องระมัดระวังบทภาวนาให้ถูกต้องครบถ้วน จัดว่ามีกังวลมาก สำหรับทุติยฌานนี้ ตัดคำภาวนาออกเสียได้ด้วยการเข้าถึงอารมณ์ที่ละเอียดกว่า มีแต่ความชุ่มชื่นหรรษาด้วยอำนาจปีติ มีความสุขละเอียดอ่อนประณีต เพราะสู่ความสุขอันประณีตด้วยอำนาจสมาธิที่ตั้งมั่นกว่าปฐมฌาน จิตเป็นหนึ่งคือมีอารมณ์สงัดจากอารมณ์ภายนอก แม้แต่คำภาวนาก็ไม่แยแส นี่แหละที่ท่านเรียกว่าได้ทุติยฌาน หรือทุติยสมาบัติ เมื่อได้แล้วต้องฝึกฝนให้คล่องว่องไว คิดจะเข้าทุติยฌานเมื่อไรก็เข้าได้ทันท่วงที หรือจะทรงทุติยฌานอยู่นานเท่าใดก็กำหนดเวลาได้ตามความประสงค์ อย่างนี้จึงจะชื่อว่าได้ทุติยฌานแน่นอน แต่ทว่าเมื่อได้แล้วก็อย่าประมาทถ้าพลั้งพลาดปล่อยให้อกุศลมารบกวนใจ หรือจิตใจไปใคร่ในอกุศลเข้าเมื่อไร ทุติยฌานก็ทุติยฌานนั่นแหละ เป็นเสื่อมทรามลงทันที ฉะนั้นท่านจึงว่า ฌานโลกีย์นี้ระมัดระวังยาก ต้องคอยประคับประคองประคบประหงมยิ่งกว่าเด็กอ่อนนอนแบเบาะเสียอีก

เสี้ยนหนามของทุติยฌาน เสี้ยนหนามของปฐมฌานได้แก่เสียง เสียงเป็นศัตรูคอยทำลายปฐมฌาน เมื่อใดถ้าจิตยุ่งกับเสียง คือทนรำคาญไม่ไหว ก็หมายความว่า ปฐมฌานเสื่อมเสียแล้ว

สำหรับทุติฌานนี้ มีวิตกวิจารเป็นเสี้ยนหนามศัตรู

เมื่อขณะที่จิตทรงสมาธิอยู่ในระดับทุติยฌาน จิตคอยจะเคลื่อนเลื่อนลงมาหาอารมณ์ปฐมฌาน คือคอยจะยึดเอาคาถาภาวนาเป็นอารมณ์ เพราะคาถาภาวนาเป็นวิตกวิจาร จึงจำต้องคอยระมัดระวังไว้ อย่าปล่อยสติสัมปชัญญะให้คลาดเคลื่อนคุมอารมณ์ทุติยฌานอย่าให้เลือนไปได้ ฝึกหัดตั้งกำหนดเวลาทรงฌานเข้าไว้ แล้วทำให้ชินตามกำหนดเวลา อานิสงส์ทุติยฌาน ฌานทั้งหมด เป็นอารมณ์สมาธิที่ทำจิตใจให้พร้อมด้วยสติสัมปชัญญะ เวลาจะทำการงานก็มีความทรงจำดีจิตใจไม่เลอะเลือนฟุ้งซ่านเป็นอารมณ์รักษาโรคประสาทได้ดีที่สุด นอกจากนี้เวลาจะตายก็มีสติสัมปชัญญะดีไม่หลงตาย ถ้าตายในระหว่างฌานท่านว่าทุติยฌานที่เป็นโลกียฌาน ให้ผลดังนี้ ทุติยฌานหยาบ ให้ผลไปเกิดในพรหมโลกชั้นที่ ๔ ทุติยฌานกลาง ให้ผลไปเกิดในพรหมโลกชั้นที่ ๕ และทุติยฌานละเอียดให้ผลไปเกิดในพรหมโลกชั้นที่ ๖

ถ้าเอาอารมณ์ทุติยฌานไปเป็นกำลังของวิปัสสนาญาณแล้ว สมาธิระดับทุติยฌานจะมีกำลัง ช่วยให้วิปัสสนาญาณกำจัดกิเลสได้ดีและรวดเร็วกว่ากำลังของปฐมฌานมาก ท่านอาจมีหวังถึงที่สุดของพรหมจรรย์ในชาติปัจจุบันก็ได้ ถ้าท่านมีความเพียรดี ปฏิบัติตรงต่อพระพุทธพจน์ของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า และปฏิบัติพอดีพอควรไม่ยิ่งหย่อนนัก เรียกว่าปฏิบัติพอเหมาะพอดี การปฏิบัติพอเหมาะพอดีนี้ปฏิบัติอย่างไร ท่านก็ศึกษาจากตัวของท่านเองนั่นแหละจึงจะตรงต่อความเป็นจริง

ตติยฌาน หรือ ตติยสมาบัติ

ปฐม แปลว่าที่ ๑ ทุติยะ แปลว่าที่ ๒ ตติยะ แปลว่าที่ ๓ ตติยฌานจึงแปลว่า ฌานที่ ๓ ตติยสมาบัติ แปลว่า การเข้าถึงอารมณ์ฌานที่ ๓ ฌานที่ ๓ นี้ มีอารมณ์ ๒ คือ **๑) สุข** ได้แก่ความสุขที่ปราศจากปีติ คือความสุขทางจิตโดยเฉพาะ ไม่มีความสุขที่เนื่องด้วยกาย และ **๒) เอกัคคตา** มีอารมณ์เป็นหนึ่ง ที่ไม่มีอารมณ์ห่วงใยในกาย เป็นอาการที่สงัดจากกาย ฌานนี้ท่านว่าเป็นฌานที่กายกับจิตแยกกันเด็ดขาด อาการของฌานที่ ๓ นี้ เป็นอาการที่จิตตัดปีติ ความเอิบอิ่มใจในฌานที่ ๒ ออกเสียได้ เมื่ออารมณ์จิตเข้าถึงฌานที่ ๓ นี้ จะรู้สึกว่าอาการขนพองสยองเกล้าก็ดี น้ำตาไหลก็ดี กายโยกโคลงก็ดี อาการซู่ซ่าทางกายคล้ายกายเบา กายใหญ่ กายสูงจะไม่ปรากฏเลย มีอาการทางกายเครียดคล้ายกับใครมาจับมัดไว้จนแน่น หรือคล้ายหลักที่ปักจนแน่นไม่มีการโยกโคลงได้ฉันนั้นจงจำไว้ว่า ตั้งแต่ฌานที่ ๒ เป็นต้นมา ไม่มีการภาวนาเลย ถ้ายังภาวนาอยู่ และหูได้ยินเสียงชัด แต่ไม่รำคาญในเสียง เป็นฌานที่ ๑ ตั้งแต่ฌานที่ ๒ มาไม่มีการภาวนา และเรื่องเสียงเกือบไม่มีความหมาย คือ ไม่มีความสนใจในเสียงเลยเสียงมีอยู่ก็เหมือนไม่มี เพราะจิตไม่รับเสียง ลมหายใจจะค่อยๆ น้อย อ่อนระรวยลงทุกขณะ ในฌานที่ ๓ นี้ลมหายใจ

ยังปรากฏ แต่ก็รู้สึกเบาเต็มที่มีอาการคล้ายจะไม่หายใจ แต่ก็พอรู้สึกน้อยๆ ว่าหายใจ จิตสงัดไม่มีการหวั่นไหว ไม่มืด มีความโพลงอยู่ มีอารมณ์แน่นในสมาธิมากจนรู้ตัวว่าอารมณ์แนบแน่นกว่าสองฌานที่ผ่านมา อย่างนี้ท่านเรียกว่า เข้าถึงฌานที่ ๓ ต้องฝึกเข้าฌานออกฌานให้แคล่วคล่องว่องไวตามที่กล่าวมาแล้ว

เสี้ยนหนามของฌานที่ ๓

ปีติ เป็นเสี้ยนหนามของ ฌานที่ ๓

เพราะฌานที่ ๓ จะตัดปีติเสียได้ แต่ถ้าอารมณ์ ตกลงไปปีติจะปรากฏขึ้น ถ้าปีติปรากฏขึ้นเมื่อไร พึงทราบเถิดว่า ขณะนี้อารมณ์จิตเคลื่อนจากฌานที่ ๓ มาอยู่ระดับฌาน ๓ แล้วถ้าปรากฏว่ามีการภาวนาด้วย แต่จิตยังไม่รำคาญในเสียง ก็ยิ่งร้ายใหญ่ เพราะอารมณ์สมาธิไหลออกจนเหลือเพียงฌาน ๑ ท่านให้ระมัดระวังด้วยการทรงสติสัมปชัญญะอย่าให้อารมณ์สมาธิรั่วไหลเป็นอันขาด เพราะจะเป็นอันตรายแก่ฌาน ๓ อานิสงส์ฌานที่ ๓ ฌานที่ ๓ นี้ ถ้าทรงไว้ได้จนตาย ในขณะตาย ตายในระหว่างฌานที่ ๓ ท่านว่าจะไม่หลงตาย เมื่อมีชีวิตอยู่ ก็จะเป็นคนมีอารมณ์แช่มชื่นเบิกบานตลอดเวลา หน้าตาสดชื่นผ่องใส เมื่อตายแล้วฌาน ๓ ย่อมส่งผลให้เกิดเป็นพรหม คือ ๑) ฌานที่ ๓ หยาบ ให้ผลไปเกิดเป็นพรหมชั้นที่ ๗ ๒) ฌานที่ ๓ กลาง ให้ผลไปเกิดเป็นพรหมชั้นที่ ๘ และ ๓) ฌานที่ ๓ ละเอียด ให้ผลไปเกิดเป็นพรหมชั้นที่ ๙ ฌาน ๓ ที่เป็นโลกียฌานให้ผลอย่างนี้ ถ้าเอาฌาน ๓ ไปเป็นกำลังของวิปัสสนาญาณวิปัสสนาจะมีกำลังกล้า ตัดกิเลสให้เด็ดขาดได้โดยรวดเร็ว อาจได้บรรลุมรรคผลเบื้องสูงในชาตินี้ โดยไม่ชักช้านัก ผลของท่านที่ทรงฌาน ๓ ไว้ได้มีผลดังกล่าวมาแล้วนี้

จตุตถฌาน หรือ จตุตถสมาบัติ

จตุตถะ แปลว่าที่ ๔ จตุตถฌานจึงแปลว่าฌานที่ ๔ ฌานที่ ๔ นี้มีอารมณ์ ๒ เหมือน ฌาน ๓ แต่ผิดกันที่ฌาน ๓ มีสุขกับเอกัคคตา สำหรับฌานที่ ๔ นี้ ตัดความสุขออกเสียเหลือแต่ เอกัคคตา และเติมอุเบกขาเข้ามาแทน ฉะนั้น อารมณ์ของฌาน ๔ จึงมีอารมณ์ผิดแผกจากฌาน ๓ ตรงที่ตัดความสุขออกไป และเพิ่มการวางเฉยเข้ามาแทนที่อาการของฌาน ๔ เมื่อปฏิบัติถึง ฌาน ๔ เมื่อนักปฏิบัติ ปฏิบัติถึงมีอาการดังนี้

๑. จะไม่ปรากฏลมหายใจเหมือนสภาพฌานอื่นๆ เพราะลมละเอียดจนไม่ปรากฏว่ามี ลมหายใจ ในวิสุทธิมรรคท่านว่าลมหายใจไม่มีเลย แต่บางอาจารย์ท่านว่า ลมหายใจนั้นมีแต่ลมหายใจละเอียดจนไม่มีความรู้สึกว่าหายใจ ตามนัยวิสุทธิมรรคท่านกล่าวถึงคนที่ไม่มีลมหายใจไว้ ๓ จำพวกด้วยกัน คือ ๑) คนตาย ๒) คนดำน้ำ ๓) เด็กในครรภ์มารดา และ ๔) ท่านที่เข้าฌาน ๔ รวมความว่า ข้อสังเกตที่สังเกตได้ชัดเจนในฌาน ๔ ที่เข้าถึงก็คือ ไม่ปรากฏว่ามีลมหายใจการที่ฌาน ๔ เมื่อเข้าถึงแล้ว และขณะที่ทรงอยู่ในระดับของฌาน ๔ ไม่ปรากฏว่ามีลมหายใจนี้เป็นความจริง มีนักปฏิบัติหลายท่านที่พบเข้าแบบนี้ถึงกับร้องเอะอะโวยวาย บอกว่าไม่

เอาแล้ว เพราะเกรงว่าจะตายเพราะไม่มีลมหายใจ บางรายที่อารมณ์สติสมบูรณ์หน่อย ก็ถึงกับค้นคว้าควานหาลมหายใจ เมื่ออารมณ์จิตตก ลงระดับต่ำกว่าฌานที่ ๔ ในที่สุดก็พบลมหายใจที่ปรากฏอยู่กับปลายจมูกนั่นเอง

๒. อารมณ์จิตเมื่อเข้าสู่ระดับฌาน ๔ จะมีอารมณ์สงัดเงียบจากอารมณ์ภายนอกจริง ๆ ดับเสียง คือ ไม่ได้ยินเสียง ดับสุข ดับทุกข์ทางกายเสียจนหมดสิ้น มีอารมณ์โพลงสว่างไสวเกินกว่า ฌานอื่นใด มีอารมณ์สงัดเงียบ ไม่เกี่ยวข้องด้วยร่างกายเลย กายจะสุขจะทุกข์ มดจะกิน ริ้นจะกัด อันตรายใดๆ จะเกิด จิตในระหว่างตั้งอยู่สมาธิที่มีกำลังระดับฌาน ๔ จะไม่รับรู้อะไรทั้งสิ้น เพราะฌานนี้ กายกับจิตแยกกันเด็ดขาดจริงๆ ไม่สนใจข้องแวะกันเลย ดังจะเห็นในเรื่องของลมหายใจความจริงร่างกายนี้จำเป็นมากในเรื่องหายใจ เพราะลมหายใจเป็นพลังสำคัญของร่างกาย พลังอื่นใดหมดไป แต่อัสสาสะปัสสาสะคือลมหายใจยังปรากฏที่เรียกกันตามภาษาธรรมว่าผัสสาหารยังมีอยู่ ร่างกายก็ยังไม่สลายตัวถ้าลมหายใจที่เรียกว่าผัสสาหารหยุดเมื่อไร เมื่อนั้นก็ถึงอวสานของการทรงอยู่ของร่างกาย ฉะนั้น ผลการปฏิบัติที่เข้าถึงระดับฌาน ๔ จึงจัดว่าลมหายใจยังคงมีตามปกติ ที่ไม่รู้ว่าหายใจก็เพราะว่าจิตแยกออกจากกายอย่างเด็ดขาดโดยไม่รับรู้อาการของร่างกายเลย อาการที่จิตแยกจากร่างกาย เพื่อให้เข้าใจชัดว่าจิตแยกออกจากร่างกายได้จริงเพียงใด เมื่อท่านเจริญสมาธิถึงฌาน ๔ จนคล่องแคล่ว ชำนิชำนาญดีแล้ว ให้ท่านเข้าสู่ฌาน ๔ แล้วถอยจิตออกมาหยุดอยู่เพียงอุปจารฌาน แล้วอธิษฐานว่า “ขอร่างกายนี้จงเป็นโพรงและกายอีกกายหนึ่งจงปรากฏ” แล้วเข้าฌาน ๔ ใหม่ ออกจาก ฌาน ๔ มาหยุดอยู่เพียงอุปจารฌาน ท่านจะเห็นกายเป็นโพรงใหญ่มีกายของเราเองปรากฏขึ้นภายใน กายเดิมอีกกายหนึ่ง ที่ท่านเรียกใน

มหาสติปัฏฐานว่ากายในกาย จะบังคับให้กายในกายท่องเที่ยวไปในร่างกายทุกส่วน แม้แต่เส้นประสาทเล็กๆ กายในกายก็จะไปได้สะดวกสบายเหมือนเดินในถ้ำใหญ่ๆ ต่อไปจะบังคับกายใหม่นี้ออกไปสู่ภพใดๆ ก็ไปได้ตามประสงค์ ที่ท่านเรียกว่า "มโนมยิทธิ" แปลว่า มีฤทธิ์ทางใจนั่นเอง พลังของฌาน ๔ มีพลังมากอย่างนี้ ท่านที่ได้ฌาน ๔ แล้วท่านจะฝึกวิชชาสาม อภิญญาหก หรือปฏิสัมภิทาญาณ ก็ทำได้ทั้งนั้น เพราะวิชชาการที่จะฝึกต่อไปนั้น ก็ใช้พลังจิตระดับ ฌาน ๔ นั่นเอง จ ะแตกต่างกันอยู่บ้างก็เพียงอาการในการเคลื่อนไปเท่านั้น ส่วนอารมณ์ที่จะใช้ ก็เพียงฌาน ๔ ซึ่งเป็นของที่มีอยู่แล้วเปรียบเสมือนนักเพาะกำลังกาย ถ้ามีกำลังกายสมบูรณ์แล้วจะทำอะไรก็ทำได้ เพราะกำลังพอจะมีสะดุดบ้างก็ตรงเปลี่ยนแนวปฏิบัติใหม่ จะยุ่งใจบ้างในระยะต้น พอเข้าใจเสียแล้วก็ทำได้คล่อง เพราะกำลังพอ ท่านที่ได้ฌาน ๔ แล้วก็เช่นเดียวกัน เพราะงานส่วน อภิญญาหรือวิชชาสาม ก็ใช้พลังจิตเพียงฌาน ๔ เท่านั้น ท่านที่ได้ฌาน ๔ จึงเป็นผู้มีโอกาสจะทำได้โดยตรง

เสี้ยนหนามของฌาน ๔

เสี้ยนหนาม หรือศัตรูตัวสำคัญของฌาน ๔ ก็คือ "ลมหายใจ"

เพราะถ้าปรากฏว่ามีลมหายใจ ปรากฏเมื่อเข้าฌาน ๔ ก็จงทราบเถิดว่า จิตของท่านมีสมาธิต่ำกว่าฌาน ๔ แล้ว จงอย่าสนใจกับลมหายใจเลยเป็นอันขาด

อนิสงส์ของฌาน ๔

๑. ท่านที่ทรงฌาน ๔ ไว้ได้ ในขณะที่มีชีวิตอยู่ จะมีอารมณ์แช่มชื่นตลอดวันเวลา จะแก้ปัญหา ของตนเองได้อย่างอัศจรรย์

๒. ท่านที่ได้ฌาน ๔ สามารถจะทรงวิชชาสาม อภิญญาหก ปฏิสัมภิทาญาณได้ ถ้าท่านต้องการ

๓. ท่านที่ได้ฌาน ๔ สามารถจะเอาฌาน ๔ เป็นกำลังของวิปัสสนาญาณชำระกิเลสให้หมดสิ้นไป อย่างช้าภายใน ๗ ปี อย่างกลางภายใน ๗ เดือน อย่างเร็วภายใน ๗ วัน

๔. หากท่านไม่เจริญวิปัสสนา ท่านทรงฌาน ๔ ไว้มิให้เสื่อมขณะตาย หรือตายในระหว่างฌาน ที่จะได้ไปเกิดในพรหมโลกสองชั้นคือชั้นที่ ๑๐ และชั้นที่ ๑๑

รูปสมาบัติ หรือ รูปฌาน

ฌานหรือสมาบัติที่กล่าวมาแล้วทั้ง ๔ อย่างนี้ ท่านเรียกว่ารูปฌาน หรือ รูปสมาบัติ ถ้ายังไม่สำเร็จมรรคผลเพียงใด ท่านเรียกว่า "โลกียสมาบัติ" หรือ "โลกียฌาน" ถ้าเจริญวิปัสสนาญาณจนสำเร็จมรรคผล ตั้งแต่พระโสดาบันขึ้นไปท่านเรียกว่า "โลกุตตรสมาบัติ" หรือ "โลกุตตรญาณ" ศัพท์ว่า โลกุตตระ ตัดออกเป็น สองศัพท์ มีรูปเป็น "โลกะ" และ "อุตตระ" สนธิคือ เอา "โลกะ" กับ "อุตตระ" มาต่อกันเข้า เอาตัว อ. ออกเสีย เอาสระอุผสมกับตัวตัว ก. เป็น "โลกุตตระ" "โลกะ" แปลตามศัพท์ว่าโลก "อุตตระ" แปลว่าสูงกว่า รวมความว่าสูงกว่าโลก โลกุตตระท่านจึงแปลว่าสูงกว่าโลก "โลกุตตรฌาน" จึงแปลว่าฌานที่สูงกว่าโลก "โลกุตตรสมาบัติ" แปลว่าสมาบัติที่สูงกว่าโลก หมายความว่ากรรมต่างๆ ที่โลกนิยมนั้นท่านพวกนี้พ้นไปแล้ว แม้บาปกรรมที่ชาวโลกต้องเสวยผล ท่านที่ได้โลกุตตระท่านก็ไม่ต้องรับผลกรรมนั้นอีก เพราะกรรมของชาวโลกให้ผลท่านไม่ถึง ท่านจึงได้นามว่า "โลกุตตรบุคคล" รวมความว่าฌานประเภทที่กล่าวมาแล้วนั้นเป็นรูปฌาน เพราะมีรูปเป็นอารมณ์ เรียกตามชื่อสมาบัติว่า รูปสมาบัติ สำหรับรูปฌาน หรือรูปสมาบัตินั้น มีแยกออกไปอีก ๔ อย่าง ดังจะกล่าวให้ทราบต่อไป

อรูปสมาบัติ หรือ อรูปฌาน

๑. อากาสานัญจายตะ เพ่งอากาศ ๆ เป็นอารมณ์

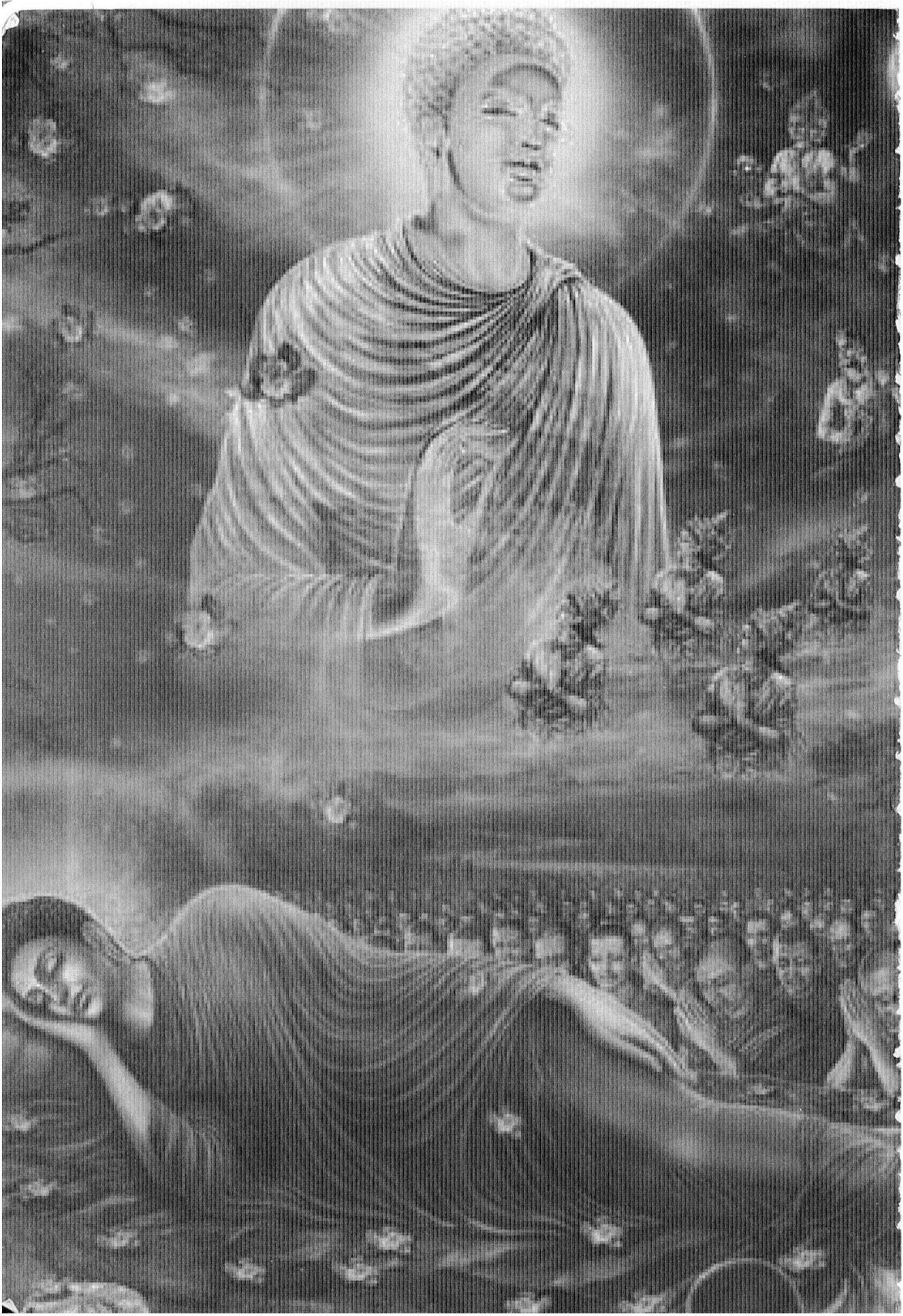
๒. วิญญาณัญจายตะ กำหนดหมายเอาวิญญาณเป็นอารมณ์

๓. อากิญจัญญายตนะ กำหนดว่าไม่มีอะไรเลยเป็นอารมณ์

๔. เนวสัญญานาสัญญายตนะ กำหนดหมายเอาการไม่มีวิญญาณ คือ ไม่รับรู้รับทราบอะไรเลยเป็นสำคัญ ทั้ง ๔ อย่างนี้เรียกว่าอรูปฌาน เพราะเป็นการเจริญไม่กำหนดหมายรูปเป็นอารมณ์ กำหนดหมายเอาความไม่มีรูปเป็นอารมณ์ จึงเรียกว่าอรูปฌาน ถ้าเรียกเป็นสมาบัติ ก็เรียกสมาบัติ ๘ ท่านที่ทรงสมาบัติในรูปสมาบัติ ๔ และทรงอรูปสมาบัติอีก ๔ รวมทั้งรูปสมาบัติ ๔ อรูปสมาบัติ ๔ เป็นสมาบัติ ๘

ผลสมาบัติ

คำว่าผลสมาบัติ ท่านหมายถึงการเข้าสมาบัติตามผลที่ได้ ผลสมาบัตินี้จะเข้าได้ต้องเป็นพระอริยเจ้าตั้งแต่พระโสดาบันขึ้นไป ท่านที่เป็นพระอริยเจ้า ที่ไม่ได้สมาบัติแปดมาก่อน ท่านเข้านิโรธสมาบัติไม่ได้ ท่านก็เข้าผลสมาบัติ คือท่านเข้าฌานนั่นเอง ท่านได้ฌานระดับใด ท่านก็เข้าระดับนั้น แต่ไม่ถึงสมาบัติแปดก็แล้วกัน และท่านเป็นพระอริยเจ้าจะเป็นพระโสดาบัน สกิทาคามี อนาคามี หรือพระอรหันต์ก็ตาม เมื่อท่านเข้าฌาน ท่านเรียกว่าเข้าผลสมาบัติ ท่านที่ไม่เป็นพระอริยเจ้าเข้าฌาน ท่านเรียกว่าเข้าฌานเพราะไม่มีมรรคผล ต่างกันเท่านี้เอง กิริยาที่เข้าก็เหมือนกัน ต่างกันแต่เพียงว่า ท่านเป็นพระอริยเจ้า หรือไม่ใช่พระอริยเจ้าเท่านั้นเอง

นิโรธสมาบัติ

นิโรธสมาบัติ ท่านที่จะเข้านิโรธสมาบัติได้ ต้องเป็นพระอริยะขั้นต่ำตั้งแต่พระอนาคามี เป็นต้นไป และพระอรหันต์เท่านั้น และท่านต้องได้สมาบัติ ๘ มาก่อน ตั้งแต่ท่านเป็นโลกียฌาน ท่านที่ได้สมาบัติ ๘ เป็นพระอริยะต่ำกว่าพระอนาคามีก็เข้านิโรธสมาบัติไม่ได้ ต้องได้มรรคผลถึงอนาคามีเป็นอย่างต่ำจึงเข้าได้

ผลของสมาบัติ

สมาบัตินี้ นอกจากจะให้ผลแก่ท่านที่ได้แล้ว ยังให้ผลแก่ท่านที่บำเพ็ญกุศลต่อท่านที่ได้สมาบัติด้วย ท่านสอนว่าพระก่อนบิณฑบาตตอนเช้ามืด ที่ท่านสอนให้เคาะระฆังก็เพื่อให้พระวิจัยวิปัสสนาญาณและเข้าฌานสมาบัติ เพื่อเป็น การสนองความดีของทายกทายิกาผู้สงเคราะห์ในตอนเช้า พระที่บวชใหม่ก็ทบทวนวิชาความรู้และซักซ้อมสมาธิเท่าที่จะได้ ผลของสมาบัติมีอย่างนี้

๑. นิโรธสมาบัติ

สมาบัตินี้เข้ายาก ต้องหาเวลาว่างจริงๆ เพราะเข้าคราวหนึ่งใช้เวลาอย่างน้อย ๗ วัน อย่างสูงไม่เกิน ๑๕ วัน ใครได้ทำบุญแก่ท่านที่ออกจากนิโรธสมาบัตินี้ จะได้ผลในวันนั้น หมายความว่าคนจนก็จะได้เป็นมหาเศรษฐีในวันนั้น

๒. ผลสมาบัติ

เป็นสมาบัติเฉพาะพระอริยเจ้า ท่านออกจากผลสมาบัติแล้ว สมาบัตินี้เข้าออกได้ทุกวันและทุกเวลา ท่านที่ทำบุญแด่ท่านที่ออกจากผลสมาบัติ ท่านผู้นั้นจะมีผลไพบูลย์ในความเป็นอยู่ คือมีฐานะไม่ฝืดเคือง

๓. ฌานสมาบัติ

ท่านที่บำเพ็ญกุศลแก่ท่านที่ออกจากฌานสมาบัติ จะทรงฐานะไว้ด้วยดีไม่ยากจนกว่าเดิม มีวันแต่จะเจริญงอกงามขึ้นเป็นลำดับ เข้าผลสมาบัติก่อนที่จะเลยไปพูดเรื่องอื่น เกิดห่วงการเข้าผลสมาบัติขึ้นมา จึงขอย้ำถึงเรื่องเข้าผลสมาบัติ เพื่อให้ท่านผู้อ่านได้เข้าใจสักนิด การเข้าผลสมาบัติ กับเข้าฌานสมาบัติ ต่างกันอยู่หน่อยหนึ่ง คือ การเข้าฌานสมาบัติท่านสอนให้ทำจิตให้ห่างเหินนิวรณ์ คือระมัดระวังมิให้นิวรณ์เข้ามารบกวนใจ เมื่อจิตว่างจากนิวรณ์แล้ว อารมณ์ของสมาธิก็ไม่มีอะไรมารบกวน เข้าฌานสมาบัติได้ทันที

สำหรับผลสมาบัตินั้นเป็นสมาบัติของพระอริยเจ้าท่านเข้าดังนี้ เมื่อท่านพิจารณาว่าเวลานี้ธุระอย่างอื่นไม่มีแล้ว มีเวลาว่างพอที่จะเข้าผลสมาบัติได้ ท่านก็เริ่มเข้าสู่ที่สงัด นั่งตั้งกายตรงดำรงจิตมั่นคงแล้วก็พิจารณา สังขารตามแบบวิปัสสนาญาณ โดยพิจารณาในวิปัสสนาญาณทั้ง ๘ ย้อนไป ย้อนมา หรือพิจารณาตามแบบขันธ์ห้ารวม คือพิจารณาเห็นว่า รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณทั้งห้าอย่างนี้ ไม่ใช่เรา ไม่ใช่ของเรา เราไม่มีในขันธ์ห้า ขันธ์ห้าไม่มีในเรา อย่างนี้ก็ได้ตามแต่ท่านจะถนัด รวมความว่าท่านเป็นพระอริยะ เพราะท่านพิจารณาวิปัสสนาญาณแบบใดท่านก็พิจารณาแบบนั้น เพราะท่านคล่องของท่านอยู่แล้ว เมื่อพิจารณาขันธ์ห้าจนอารมณ์ผ่องใสแล้ว ท่านก็เข้าสมาบัติตามกำลังฌานที่ท่านได้ อย่างนี้เป็นวิธีเข้าผลสมาบัติ เพราะท่านพิจารณาวิปัสสนาญาณก่อนจึงเข้าฌาน ทั้งหมดทั้งสิ้นนี้ นำมากล่าวเพิ่มเติมไว้เพื่อท่านผู้อ่านจะได้รับทราบไว้ อันนี้หามาให้อ่านกัน เพราะคิดว่า มันเกี่ยวเนื่องกับเรื่องที่พูด ในเรื่องของสมาธิ เมื่อท่านได้อ่านตามนี้แล้วก็คิดว่าคงจะพอแจ่มแจ้ง

ในเรื่องของสมาธิกันบ้าง จนถึงขั้นตอนผลขั้นลำดับของสมาธิ จนถึงขั้นที่เรียกว่าฌาน แล้วอย่าลืมว่า นี่คือเป็นเพียงแค่ผลของสมาธิ แต่เราต้องเอาความรู้จริงของพระพุทธเจ้ามาเติมต่อยอดของสมาธิได้ ได้ผลอีก ซึ่งเรียกว่า "ปัญญา"

๖. ขจัดอันที่ดี

๗. ไม่มีที่ชั่ว

๘. ทำตัวเป็นแผ่นดิน

๙. สิ้นอาสวะ

๑๐. ไปพระนิพพาน

อันนี้อยู่ในข้อของเรื่องปัญญา แล้วจะขอย้ำอีกนิดว่า ไตรสิกขา คือ ศีลสมาธิ วิปัสสนาปัญญา เป็นของเนื่องด้วยกัน ต้องพึ่งพาอาศัยกัน และต้องเกิดพร้อมในอารมณ์เดียวกันด้วย ศีล สมาธิ และปัญญา แม้จะเกิดในขณะจิตเดียวหรือรับอารมณ์เดียวกัน แต่มีหน้าที่ต่างกัน เป็นคนละส่วนกัน ทั้งนี้ก็เพื่ออุดหนุนกัน มิใช่เจริญไปคนละขณะ เพราะ ศีล - สมาธิ - ปัญญา ที่เกิดในอารมณ์ต่างกัน จะไม่สามารถเป็นบาทฐานแก่กันได้เลย ศีลมีลักษณะเหมือนกับพื้นที่ สมาธิเหมือนกับผู้คอยประคองให้มีความมั่นคง ส่วนปัญญามีหน้าที่พิสูจน์ดูความจริง

ในเรื่องของปัญญาที่เป็นส่วนที่จะต้องทำให้เกิดให้แจ้งนั้น จะขอพูดเป็นองค์รวมๆ เพราะเชื่อว่าครูบาอาจารย์หลายรูป ท่านได้แสดงไว้ดีแล้ว จึงจะขอพูดเพียงใจความสั้นๆ ของคำว่า **“ปัญญา”** ปัญญาในหลักพระพุทธศาสนานั้น ไม่ใช่ปัญญาของความรู้เดิมที่เราเรารู้ทั่วไป ไม่ใช่ปัญญาดี จำแม่น ฉลาด อันนี้ยังถือว่าไม่ใช่ปัญญาแท้ในส่วนของพระพุทธศาสนา **ปัญญาในส่วนพระพุทธศาสนา คือ ปัญญาอันบริสุทธิ์ รู้เห็นเข้าใจในสภาพความเป็นจริงของโลกใบนี้ รู้เห็นสภาพความเกิดขึ้น ตั้งอยู่แล้วดับสิ้นลงของทุกสิ่งทุกอย่างในโลกใบนี้ โดยการนำมาไตร่ตรองวิเคราะห์ให้รู้เห็นสภาพอันเป็นจริง เมื่อรู้เห็นดังนี้ จึงไม่มีสิ่งใดให้ยึดมั่นถือมั่น สิ่งเรียกว่าดีที่ให้ยึดจึงไม่มี สิ่งที่ชั่วช้าทำให้เรากลัดกลุ้มทุกข์ทรมานก็ไม่มี สิ่งใดๆ ในโลกนี้มีหน้าที่เกิดขึ้นมา ไม่ว่าจะเป็นสุข หรือทุกข์ ลาภยศ สรรเสริญ นินทา สิ่งใดเกิดขึ้นมาเพียงแค่สักแต่ว่ารู้ว่ามันเกิด ดำรงคงอยู่ แล้วก็ดับไปในที่สุด ไม่ยินดียินร้ายในสิ่งใดในโลก ทำตัวของเราให้เหมือนแผ่นดิน แผ่นดินนี้ไม่ว่าสิ่งของใดๆ จะหนักหรือเบา ของดี ของร้าย ไม่สามารถทำให้แผ่นดินเกิดอนาทรร้อนใจ หรือดีใจได้เลย เมื่อเราเข้าใจอย่างนี้แล้ว จึงปล่อยวาง เมื่อปล่อยวางได้หมดสิ้นจึงเรียกว่าสิ้นอาสวะ เมื่อสิ้นอาสวะจึงไปพระนิพพานเป็นหลักการง่ายๆ ของพระพุทธศาสนา สิ่งที่พระพุทธเจ้าทรงสอนมีแค่นี้**

ทั้งศีล ทั้งสมาธิ ทั้งการทำปัญญาให้แจ้ง ธรรมะวินัยต่างๆ
ข้อธรรมต่างๆ ที่พระพุทธองค์ทรงตรัสทั้งหลายทั้งปวง
ก็เพื่อมุ่งหวังเพียงแค่ผลนี้ผลเดียว คือการทำอย่างไรก็ได้
ให้รู้จักปล่อยวาง ว่าง นี่คือที่สุดแห่งพระพุทธศาสนา

เมื่อเรารู้แก่นแท้ของพระศาสนาอย่างดี รู้ถึงใจความสำคัญในการประพฤติปฏิบัติ ให้ถูกทางเดินอย่างแท้จริงแล้ว จนถึงการค่อยๆ ตัดทอนกิเลส ซึ่งจะนำพาให้เป็นเครื่องเศร้าหมอง และเป็นตัวก่อให้เกิดทุกข์เวทนาต่างๆ จะละได้มากหรือน้อยนั้น อยู่ที่การปฏิบัติ การเข้าใจแก่นสารสาระสำคัญ แล้วนำไปต่อยอดปฏิบัติด้วยตัวของตัวเองทั้งสิ้น ส่วนในเรื่องของข้อธรรมต่างๆ ที่พระพุทธเจ้าทรงตรัสไว้ เพื่อเป็นหนทางให้บรรลุในคุณธรรมสูงสุด ไม่อยากจะพูดถึงให้มันลึกมากนัก เพราะครูบาอาจารย์ต่างๆ ที่บางองค์ได้เคยบรรยายไว้ หรือสำนักพิมพ์ต่างๆ ได้นำไปตีพิมพ์ ก็คงผ่านตาท่านทั้งหลายไปบ้าง ก็ลองกับไปค้นหาอ่านเอาเองในเรื่องของแนวทางของคำสอน ในการเจริญพระกัมมัฏฐานหรือข้อธรรมที่ส่งผลในการพิจารณาสภาพความเป็นจริงต่างๆ ในเรื่องของปัญญา เมื่อมีปัญญาเห็นสภาพตามความเป็นจริง ก็ละวางได้เสียหมด จนถึงพระอรหันต์ สิ่งที่ข้าพเจ้าได้นำมาพูดเฉพาะในครั้งนี้นั้น เป็นเพียงแค่แนวทางการรื้อฟื้นปฏิวัติความเห็นของพวกท่านใหม่ เหมือนน้ำพริกที่เหลือคาถ้วยเก่า แล้วเอาน้ำพริกนั้นมาเปลี่ยนถ้วยใหม่ ให้สดใสแปลกตาไปจากเดิม พร้อมที่จะกลับไปกินน้ำพริกที่เหลือนั้นได้อีก

สุดท้ายนี้จะขอย้ำเน้นเรื่องของพระพุทธศาสนา คำสอน และแนวทางปฏิบัติของสมเด็จพระภูมีพระภาคเจ้านั้น ถือว่าเป็นประโยชน์สูงสุด ไม่ใช่สิ่งเลื่อนลอยไร้สาระ หรือคร่ำครึโบราณไม่ล้าสมัยแต่อย่างใด เพียงแต่ผู้ที่ไม่อยากรู้ไม่อยากเข้าใจ ไม่อยากศึกษานั้น เพราะมีความเห็นว่าพระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า ไม่ได้นำพาให้ตนมีความสุข เพียงแค่คิดว่าเราทุกวันนี้แค่ไปสมาทานศีล บวชพระกันตามประเพณี เอาศาสนาพุทธเป็นที่ยึดเหนี่ยว เพื่อหวังผลเพียงแค่อยากไปสวรรค์เท่านั้น

ถือว่าพอแล้ว อันนี้ถือได้ว่าไม่ได้เป็นพุทธศาสนิกชนเดินตามรอยองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้อย่างไม่เต็มที่ เสียโอกาสอย่างที่สุดที่เราได้เกิดมามีโอกาสพบพระพุทธศาสนา พบพระธรรมคำสอนอันเป็นยอดยิ่งกว่าคำสอนใดๆในโลก ท้ายที่สุดนี้จึงอวยพรให้ท่านทั้งหลายที่มาร่วมวงปฏิบัติดำเนินรอยตาม ตามอย่างพระศาสดานี้ จงตั้งใจประพฤติปฏิบัติพระธรรมคำสั่งสอนที่พระพุทธเจ้า ให้ถึงซึ่งที่สุดคือพระนิพพานเทอญฯ

ทั้งศีล ทั้งสมาธิ ทั้งการทำปัญญาให้แจ้ง
ธรรมะวินัยต่างๆ ข้อธรรมต่างๆ
ที่พระพุทธองค์ทรงตรัสทั้งหลายทั้งปวง
ก็เพื่อมุ่งหวังเพียงแค่ผลนี้ผลเดียว
คือการทำอย่างไรก็ได้
ให้รู้จักปล่อยวาง ว่าง
นี่คือที่สุดแห่งพระพุทธศาสนา

บอกเล่าก้าวเข้าสู่พุทธ

- คุณรู้จักพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริงแล้วหรือ?
- เหตุไฉน ทำไม? พระพุทธเจ้าจึงได้รับยกย่องให้เป็นเลิศในโลก
- ธรรมะในพระพุทธศาสนาแก้ทุกข์ได้จริงหรือ?
- เหตุไฉน ทำไม? จึงต้องรู้พุทธศาสน์ให้จบในชาติภพนี้

หนังสือเล่มนี้มีคำตอบ !